

RAPORT

EVALUAREA POLITICILOR PRIVIND TRAFICUL FIINTELOR UMANE DIN ROMÂNIA

ACRONIME

AJOFM	Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă
ANPDC	Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copiilor
CJ	Consiliul Județean
CL	Consiliul Local
CNP	Codul numeric personal
CNASS	Casa Națională de Asigurări pentru Sănătate
DGASPC	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copiilor
DGCCOA	Direcția Generală de Combatere a Crimei Organizate și Antidrog
DIICOT	Direcția pentru Investigarea Infracționalității Organizate și Terorismului
DSP	Direcția de Sănătate Publică
DST	Direcția Județeană de Statistică
ICMPD	Centrul Internațional pentru Dezvoltarea Politicilor de Migrație
ILO-IPEC	Organizația Internațională a Muncii + Programul Internațional Împotriva Exploatării Copiilor
IGPF	Inspectoratul General al Poliției de Frontieră
IPJ	Inspectoratul Județean de Poliție
ISJ	Inspectoratul Școlar Județean
MAI	Ministerul Administrației și Internelor
MJ	Ministerul de Justiție
MedC	Ministerul Educației și Cercetării
MMSSF	Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei
MS	Ministerul Sănătății
OIM	Organizația Internațională a Migrației
ONPTP	Oficiului Național pentru Prevenirea Traficului de Persoane și Monitorizarea Asistenței acordate Victimelor
ONU	Organizația Națiunilor Unite
PIN	Program de Interes Național
SECI	Inițiativa de Cooperare în Sud-Estul Europei
SPVRSI	Serviciul de protecție a victimei și reintegrare socială a infractorilor
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
USAID	Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională

Cuvânt înainte

Cercetarea sociologică ale cărei rezultate sunt prezentate în paginile ce urmează a apărut la cererea Grupului interministerial de lucru pentru coordonarea și evaluarea activității de prevenire și combatere a traficului de persoane, cu sprijin tehnic și financiar din partea Reprezentanței UNICEF în România și a fost realizată de IMAS, Institutul de Marketing și Sondaje.

Menit a evidenția relațiile inter-instituționale structurate prin aplicarea politicilor de combatere și prevenire a traficului de persoane și a celor de asistare a victimelor acestei infracțiuni, studiul de față și-a propus totodată să identifice și modalități de eficientizare a acestor politici în viitor. Astfel, ancheta sociologică a căutat să prezinte modul în care politicile anti-traffic de persoane sunt percepute de principalii actori sociali implicați în combaterea fenomenului. Desfășurarea cercetării nu ar fi fost posibilă în lipsa sprijinului lor competent.

Adresăm mulțumirile noastre Grupului interministerial de lucru, ai cărui membri au sprijinit cu deosebită bunăvoință desfășurarea studiului, pe parcursul tuturor etapelor acestuia.

De asemenea, mulțumim în mod deosebit tuturor reprezentanților instituțiilor de stat care au răspuns solicitărilor IMAS de a participa la cercetare. Recunoștința noastră se îndreaptă spre autorități centrale, cum sunt Ministerul Administrației și Internelor, Ministerul Justiției, Ministerul Public, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Sănătății, Ministerul Muncii Solidarității Sociale și Familiei, Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copiilor, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă. Nu în ultimul rând, adresăm mulțumiri reprezentanților autorităților locale ale municipiului București și ale județelor Timiș, Iași și Suceava, care au colaborat cu echipa cercetătorilor IMAS.

În aceeași măsură mulțumim reprezentanților organizațiilor internaționale care au participat la cercetare și au sprijinit-o prin formularea unor sfaturi și observații utile: Reprezentanța UNICEF în România, Organizația Internațională pentru Migrație - Misiunea din România, Reprezentanța PNUD în România, Reprezentanța Biroului Internațional al Muncii ILO-IPEC, Centrul Inițiativei de Cooperare Sud-Est Europeană și Reprezentanța USAID în România.

Le suntem recunoscători tuturor managerilor organizațiilor neguvernamentale care au acceptat să participe la desfășurarea anchetei. Fără sprijinul lor și al colaboratorilor lor direcți, acest studiu nu ar fi fost posibil. Astfel, se cuvin a fi menționate organizațiile ADPARE, Alternative Sociale, Fundația Conexiuni, Generație Tânără, Reaching Out, Salvați Copiii și SCOP.

Mulțumim acelor manageri ai centrelor de adăpost pentru victimele traficului de ființe umane care au acceptat vizitarea instituțiilor sau au răspuns la chestionarele IMAS.

Mulțumim în mod deosebit tuturor asistenților sociali, tuturor psihologilor, magistraților și ofițerilor de poliție care au avut bunăvoința și devotamentul profesional de a accepta participarea la această cercetare. Considerăm că opiniile acestor specialiști reprezintă un important instrument de lucru pentru autoritățile centrale sau locale care urmăresc combaterea și prevenirea traficului de persoane sau asistarea cât mai eficientă a victimelor acestei infracțiuni.

Nu în ultimul rând, recunoștința noastră deosebită se îndreaptă către echipa Reprezentanței UNICEF, cu precădere către doamnele Lorita Constantinescu și Voichița Pop, al căror sprijin acordat pe întreg parcursul cercetării a făcut posibilă apariția prezentului raport.

Pierre Poupard

Reprezentant
UNICEF România

Gabriel Sotirescu

Coordonator
Grupul Interministerial de lucru pentru coordonarea și evaluarea activității de prevenire și combatere a traficului de persoane

Obiectivele studiului

Introducere

Începând cu ultimul deceniu al secolului trecut Europa, eliberată de Cortina de Fier, s-a aflat în fața unei provocări socio-economice care aduce atingere drepturilor omului. Este vorba despre amploarea luată de fenomenul infracțional al traficului de persoane, întâlnit, în forma sa cea mai vizibilă, ca exploatare a femeilor și a copiilor în industria sexului și în cerșetorie, dar și ca muncă forțată. Din păcate, această plagă nu a însoțit numai reformele politice și transformările din societățile continentului nostru. Comerțul cu ființe umane și sclavia cuprind arii geografice tot mai întinse, aparținând nu numai Europei, ci și Asiei și Africii, și chiar și celor două Americi. Rutele de trafic pornesc din țările mai puțin dezvoltate și se îndreaptă către cele prospere. Riposta guvernelor și a organizațiilor internaționale s-a structurat, la începutul anilor 2000, în diverse acte normative ale dreptului internațional, dar și în declarații, convenții și recomandări ale instituțiilor europene.

Evoluția contextului social și economic din România anilor '90 a favorizat apariția clivajelor sociale și, implicit, a unor păături de populație vulnerabile la traficare. Apropierea geografică de zonele conflictuale din fostele țări iugoslave a determinat, la sfârșitul anilor '90 și începutul anilor 2000, o incidență mai mare a fenomenului și în România. Pentru a combate vânzarea și exploatarea de persoane, Guvernul român a proiectat un cadru general de acțiune, destinat a fi concretizat de autoritățile statului împreună cu reprezentanții societății civile.

Studiul de față evaluează modul în care statul român și societatea civilă își conjugă eforturile pentru a combate și a preveni traficul de ființe umane pe de o parte și pentru a proteja și a asista victimele prejudiciate prin această infracțiune. Totodată, ne-am propus să detectăm atitudinile față de migrație ale populației României, dar și ale unuia dintre cele mai vulnerabile segmente sociale - populația feminină cu vârsta între 15 și 24 de ani. Astfel, cercetarea a încercat să cuprindă:

- ◆ analiza legislației și a cadrului instituțional
- ◆ evaluarea politicilor de combatere și prevenire a traficului de persoane
- ◆ identificarea progreselor și a schimbărilor necesare
- ◆ schița percepției sociale asupra migrației și traficului de persoane.

Pentru a atinge aceste obiective, cercetarea a fost structurată pe două mari componente: o anchetă calitativă și o anchetă cantitativă.

Unul dintre punctele de interes ale investigației calitative a fost **creionarea unor hărți instituționale** care să cuprindă atât domeniile acționale ale politicilor anti-traffic, cât și relațiile formate în **câmpul instituțional-organizațional** în urma implementării cadrului prescris de lege. Pentru a putea stabili **modul în care se relaționează actorii sociali** implicați în conceperea și aplicarea acestui cadru, am realizat interviuri în profunzime cu reprezentanți ai autorităților centrale și locale și cu exponenți ai societății civile. Prin aceste discuții am căutat și relevarea unor puncte de interes în domeniul concretizării liniilor strategice ale politicilor anti-traffic.

De asemenea, prin intermediul a 40 de interviuri cu ofițeri de poliție, magistrați, asistenți sociali și psihologi, a fost cercetată **funcționalitatea structurii instituționale** formate din actorii sociali și relațiile stabilite între ei.

În urma desfășurării acestor interviuri, dar și prin colectarea informațiilor în 20 de studii de caz centrate pe victime ale infracțiunii de trafic de ființe umane urmate de observații semistructurate în centre de tranzit și asistență a putut fi detectată **aria problematicilor propuse pentru schimbare**.

Ancheta calitativă a mai determinat și tipologia perspectivelor existente la momentul actual asupra fenomenului infracțional al traficului de persoane.

Componenta cantitativă a fost proiectată în scopul de a obține descrierea atitudinilor față de migrație ale populației României, dar și ale populației feminine aflate la risc relativ la traficul de persoane. Astfel, am desfășurat o anchetă prin chestionar pe un eșantion național reprezentativ de 1247 de respondenți, urmat de un supraeșantion de 200 de subiecți de sex feminin cu vârstele între 15 și 24 de ani. Prin acest sondaj a fost posibilă identificarea gradului de informare a populației asupra traficului de persoane și modurile în care acest fenomen este perceput.

Metodologia cercetării

Pentru a putea răspunde obiectivelor studiului, cercetarea a implicat o abordare complexă.

- I. **Prima etapă** a presupus documentarea pe problematica abordată: analiza legislației și a documentelor relevante din domeniu.
- II. **Cea de-a doua etapă** a implicat culegerea datelor de teren atât prin metode calitative cât și cantitative.

Cercetarea calitativă

Domeniul cercetării	Instrument	Participanți	Nr.
Cadrul general, asistența acordată victimelor și politicile de prevenire a traficului de persoane au fost detaliate prin intermediul a 85 de interviuri	interview în profunzime	reprezentanți ai autorităților centrale	14
	interview în profunzime	reprezentanți ai autorităților locale	20
	interview în profunzime	reprezentanți ai organizațiilor internaționale	5
	interview în profunzime	manageri de ONG-uri	5
	interview în profunzime	asistenți sociali	21
	interview în profunzime	ofițeri de poliție, procurori, judecători	17
	FG (focus group)	Ofițeri ai PF	1
Evaluarea asistenței oferite la momentul actual din perspectiva beneficiarilor dar și a lucrătorilor în domeniu	Studii de caz	Victime ale traficului de ființe umane	20
	Chestionar	Manageri ai adăposturilor guvernamentale	8
	Observație semistructurată	Centre de tranzit și asistență pentru victime ale traficului de persoane	7

Cercetarea cantitativă

Domeniul cercetării	Instrument		Nr.
Atitudini față de migrație și percepția fenomenului de trafic de persoane	Chestionar	Eșantion național reprezentativ pentru populația cu vârsta de peste 18 ani	1247
	Chestionar	Supraeșantion de populație feminină cu vârsta	200

Limitele cercetării. Dată fiind întinderea temei și obiectivele propuse, nu au putut fi direct evaluate toate activitățile desfășurate în România în domeniul combaterii fenomenului infracțional. Au fost urmărite cu precădere cercetarea asistenței oferite victimelor, identificarea politicilor de prevenire în domeniu și organizarea câmpului instituțional.

Capitolul I Cadrul instituțional

1.1. Coordonate legislative

Problemă a României în perioada de tranziție, ajunsă în atenția autorităților la sfârșitul anilor '90, traficul de persoane este incriminată printr-o lege specială, Legea nr. 678/2001, iar cadrul general al ripostei instituțiilor statului și a societății civile este stabilit prin hotărâri de guvern care statuează strategii guvernamentale (HG 1216/2001 și HG 1295/2004) sau regulamentul de aplicare a legii speciale (HG 299/2003).

În instrumentarea și judecarea cauzelor de traficare a persoanelor însă, lista actelor normative este mai cuprinzătoare, celor de mai sus adăugându-li-se Legea nr. 565/2002 privind ratificarea Convenției ONU împotriva crimei organizate și a Protocoloalelor adiționale, Legea nr. 682/2002 privind protecția martorului și Legea nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor.

În ceea ce privește protecția socială a victimelor și a familiilor lor, există prevederi legale cuprinse în alte acte normative: Legea nr. 116/2002 privitoare la combaterea marginalizării sociale și Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă.

A. Acte normative principale

Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, publicată în Monitorul Oficial din data de 11.12.2001, transpune în cadrul legislativ din România prevederile legislației europene și internaționale privitoare la traficul de persoane. Acest act normativ conține reglementări privitoare la:

- ◆ asistența și protecția oferite victimelor infracțiunii de trafic de persoane,
- ◆ combaterea infracțiunii,
- ◆ prevenirea situațiilor de traficare.

În aceste trei arii de activitate legea instituie capacități/prescrie roluri pentru diverși actori sociali - instituții ale statului, dar și organizații internaționale și nonguvernamentale.

Legea este structurată pe șapte capitole.

Primul capitol este cel al dispozițiilor generale și **definește exploatarea unei persoane**.

Al doilea capitol **privește prevenirea traficului de persoane** și prescrie atribuții Ministerului Afacerilor Externe, Ministerului Muncii, Solidarității Sociale și Familiei, Ministerului Administrației și Internelor, Ministerului Educației și Cercetării, Ministerului Sănătății, Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copiilor, Ministerului Justiției.

Al treilea capitol **definește infracțiunea de trafic de persoane și infracțiunile conexe**, instituind și dispoziții speciale de **confiscare a bunurilor** dobândite prin săvârșirea infracțiunii de trafic.

Capitolul patru **conține dispoziții speciale privitoare la procedura judiciară**, precum obligativitatea Parchetului de a coordona urmărirea penală (cu posibilitate de a delega competențele de anchetă poliției), posibilitatea de a folosi investigatori sub acoperire, judecarea cauzelor de trafic, în primă instanță, la tribunal. Se prevede, în cadrul acestui capitol, judecarea acestor cauze în ședințe secrete - fie la cererea părții vătămate, fie obligatoriu, dacă este vorba de pornografie infantilă.

Art. 12. - (1) Constituie infracțiunea de trafic de persoane recrutarea, transportarea, transferarea, cazarea sau primirea unei persoane, prin amenințare, violență sau prin alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă ori înșelăciune, abuz de autoritate sau profitând de imposibilitatea acelei persoane de a se apăra sau de a-și exprima voința, ori prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra altei persoane, în scopul exploatării acestei persoane, și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 12 ani și interzicerea unor drepturi.

(2) Traficul de persoane, săvârșit în următoarele împrejurări:

- a) de două sau de mai multe persoane împreună;

- b) s-a cauzat victimei o vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății se pedepsește cu închisoare de la 5 la 15 ani și interzicerea unor drepturi.
- (3) Dacă fapta a avut ca urmare moartea sau sinuciderea victimei, pedeapsa este închisoare de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi.

Capitolul cinci are în vedere asigurarea protecției și asistenței victimelor traficului de ființe umane. În acest domeniu roluri importante revin Ministerului Administrației și Internelor, Ministerului Afacerilor Externe, Consiliilor Județene și Locale prin Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copiilor.

- Art. 26. - (1) Persoanelor vătămate prin infracțiunile prevăzute în prezenta lege, precum și altor victime ale acestor infracțiuni li se acordă o protecție și o asistență specială, fizică, juridică și socială.
- (2) Viața privată și identitatea victimelor traficului de persoane sunt ocrotite prin prevederile prezentei legi.
- (3) Victimele infracțiunilor prevăzute în prezenta lege au dreptul la recuperarea lor fizică, psihologică și socială.
- (4) Minorilor, victime ale infracțiunilor prevăzute în prezenta lege, li se acordă protecție și asistență specială, în raport cu vârsta lor.
- (5) Femeilor, victime ale infracțiunilor prevăzute în prezenta lege, precum și celor care sunt supuse unui risc ridicat de a deveni victime ale acestor infracțiuni li se acordă o protecție și o asistență socială specifică.

Prin lege sunt precizate tipurile de servicii de asistență oferite: cazare, locuințe sociale, asistență juridică, asistență pentru repatriere. Art. 32 al legii prevede înființarea a 9 centre pentru cazarea victimelor pe o perioadă de zece zile, cu posibilitatea de a le prelungi termenul de cazare la **solicitarea organului de cercetare penală** cu cel mult 3 luni sau pe durata procesului penal.

Al șaselea capitol se ocupă de cooperarea internațională și prescrie atribuții speciale Ministerului Administrației și Internelor, precum și Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție.

Dispozițiile finale sunt cuprinse în ultimul capitol și se referă la acordarea unor atribuțiuni speciale lucrătorilor din Ministerul Administrației și Internelor în vederea identificării victimelor infracțiunii de trafic de ființe umane.

Legea 678/2001 a fost amendată (prin HG 79/2005) în luna iulie a acestui an, prin asigurarea unei perioade de recuperare și reflecție și pentru victimele traficului care nu sunt cetățeni români, (90 de zile, fără condiționări de cooperare cu organele de anchetă judiciară) prin distincția operată mai clar între traficul de persoane și traficul cu minori și prin introducerea unor circumstanțe agravante. Aprobarea prin lege (**L287/2005**) a acestei HG a adus noi **amendamente**. Cel mai important este acela care exonerează victimele de răspunderea săvârșirii unor fapte infracționale conexe traficării lor.

- Articolul 20 din Legea nr. 678/2001, așa cum a fost modificat prin Legea nr. 287/2005, articolul 1, punctul 2
- „Art. 20. - (1) Persoana supusă traficului de persoane, care a săvârșit, ca urmare a exploatarei sale, infracțiunea de prostituție sau cea de cerșetorie, nu se pedepsește pentru aceste infracțiuni“.

Strategia guvernamentală anti-trafic de persoane a fost statuată **prin Hotărârea de Guvern 1216/2001** privind aprobarea Planului național de acțiune pentru combaterea traficului de ființe umane. Prevederile sale constituie, până la data prezentei cercetări suportul desfășurării politicilor din domeniu.

Acest act normativ structurează obiective, activități, termene, indicatori de performanță, atribuie responsabilități și instituie parteneriate. Ariile de activitate avute în vedere sunt:

- Cercetarea și evaluarea fenomenului
- Conștientizarea populației
- Ameliorarea situației sociale și economice a persoanelor cu risc ridicat de a fi traficate

- Asistarea, returnarea și reintegrarea socială a victimelor
- Cooperare și coordonare internațională

Regulamentul de aplicare a Legii nr. 678/2001 s-a concretizat în HG 299/2003, act normativ destinat să clarifice rolul și atribuțiile pe care instituțiile le-au primit prin actele normative anterioare. Corpusul prevederilor legii speciale, și ale strategiei anti-trafic presupun, pentru asigurarea coerenței acționale, o abordare intersectorială, de unde necesitatea unei coordonări la nivel național a câmpului instituțional. HG 299/2003 răspunde acestei stringențe prin constituirea Grupului interministerial de lucru pentru coordonarea și evaluarea activității de prevenire și combatere a traficului de ființe umane.

Apărut la o oarecare distanță în timp față de legea specială, acest regulament **actualizează și detaiază** lista de atribuții ale fiecărui minister în domeniul combaterii sau prevenirii traficului de persoane, astfel încât să fie incluse - cel puțin ca problematică - toate prevederile legii speciale și fiecare din ariile de activitate avute în vedere de Planul național de acțiune. Rolul atribuit fiecărei autorități centrale prin acest regulament, va fi amintit în capitolul următor.

B. Alte acte normative cu incidență în domeniu

Legea nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor transpune în legislația din România prevederile Convenției Europene privind Compensarea Victimelor Infracțiunilor Violente (1983) și Recomandarea R(85)11 privind poziția victimei în cadrul de procedură penală. Totodată, Legea nr. 211/2004 armonizează cadrul legal cu cel al Uniunii Europene:

- Comunicarea Comisiei Europene „Victimele infracțiunilor în Uniunea Europeană“ (1999)
- Cartea verde a Comisiei Europene (2001)
- Decizia Cadru a Consiliului European privind poziția victimelor în procedura penală (2001)
- Directiva Consiliului European referitoare la despăgubirea victimelor infracțiunilor (2004)

Acest din urmă act comunitar reglementează situația compensațiilor pe care victima este îndreptățită să le primească în cazul în care infracțiunea comisă prezintă elemente de extranietate.

Prevederile Legii nr. 211/2004 sunt circumscrise preocupărilor autorităților române de a **informa** victimele cu privire la drepturile lor, de a le **asigura consilierea psihologică și asistența juridică gratuită**. Conform acestei legi, consilierea psihologică a victimelor infracțiunilor se asigură de către serviciile de protecție a victimelor și reintegrare socială a infractorilor care funcționează pe lângă tribunale.

Nu în ultimul rând, legea asigură introducerea în cadrul legal din România a **mecanismelor de compensare financiară a victimelor**. Sunt stabilite astfel câteva categorii de condiții pe care o victimă trebuie să le îndeplinească pentru a primi compensații financiare. Cea mai importantă condiție este ca victima să contribuie la constatarea infracțiunii. Exonerate de obligația de a sesiza organele de cercetare penală în vederea constatării infracțiunii sunt numai victimele minore și cele puse sub interdicție.

Legea nr. 682/2002 privind protecția martorilor stabilește măsurile de protecție a datelor de identificare a martorilor sau a localității de domiciliu/reședință a acestuia. Prin mijlocirea acestei legi, un martor poate fi audiat sub altă identitate. Cea reală nu poate fi introdusă la dosar decât după ce procurorul de investigație sau completul de judecată constată dispariția stării de pericol ce amenința martorul. De asemenea, legea prevede posibilitatea audierii prin mijloace tehnice corespunzătoare, fără ca martorul să fie prezent în sala în care are loc activitatea judiciară. Nu în ultimul rând, legea instituie măsuri de protecție prin supravegherea locuinței sau asigurarea unei reședințe diferite de cea curentă. În situații extreme, un martor poate cere schimbarea înfățișării, a locului de muncă, a meseriei (calificării) și asigurarea unui venit până la găsirea unui loc de muncă.

Legea nr. 116/2002 privind combaterea marginalizării sociale face parte din strategia guvernamentală anti-sărăcie și de promovare a incluziunii sociale. Această lege conține prevederi specifice pentru grupurile vulnerabile la marginalizare socială și care prezintă un risc ridicat de a fi traficate. Legea conține prevederi exprese pentru tinerii aflați în dificultate.

Această nișă socială se definește în lege ca fiind categoria celor aflați între 16-25 de ani și provenind din:

- tineri proveniți din centrele de plasament și centrele de primire a copilului din cadrul serviciilor publice specializate și al organismelor private autorizate în domeniul protecției copiilor,
- tineri singuri cu copii în întreținere,
- tineri familiști cu copii în întreținere,
- tineri familiști fără copii în întreținere,
- tineri familiști care au executat pedepse privative de libertate,
- alte categorii de tineri aflați în dificultate.

În afara prevederilor asupra dreptului la consiliere profesională (i. e. consilierea psihologică a carierei) și la mediere din partea personalului agențiilor județene de ocupare a forței de muncă, prin această lege se instituie contractul de solidaritate în scopul inserării pe piața muncii a persoanelor vulnerabile la marginalizare. Angajările prin acest tip de contract sunt mediate de agențiile menționate și partea angajatoare beneficiază din partea statului de avantaje financiare considerabile. Finanțarea cheltuielilor necesare realizării măsurilor de stimulare a angajatorilor, se face din bugetul asigurărilor pentru șomaj.

Legea nr. 705/2001 privind sistemul național de asistență socială întemeiază asistența socială pe **principiul solidarității sociale, al universalității și al subsidiarității**. Conform prevederilor acestei legi, autoritatea centrală care elaborează politica de asistență socială este Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei, dar și alte autorități publice centrale, precum Ministerul Sănătății, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Justiției, Ministerul de Interne sau Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copiilor elaborează în domeniul lor de competență politici și programe de asistență socială.

La nivel teritorial, mai precis la nivelul fiecărui județ, „Consiliul județean (sau al municipiului București) organizează, ca serviciu public, un compartiment de asistență socială care asigură la nivel teritorial aplicarea politicilor de asistență socială în domeniul protecției copilului, familiei, persoanelor singure, persoanelor vârstnice, persoanelor cu handicap, precum și a oricărei persoane aflate în nevoie.” (art. 40 al legii).

Consiliul județean și consiliul local au atribuții în domeniul managementului tehnic și financiar-administrativ al asistenței sociale din județ, după cum este prevăzut în lege la art. 41, resp. 42. **Consiliul aprobă înființarea finanțarea sau, după caz, cofinanțarea instituțiilor publice de asistență socială și evaluează activitățile desfășurate de către acestea; colaborează cu serviciile publice de asistență socială în vederea aplicării strategiilor din domeniul asistenței sociale și încheie convenții de parteneriat cu reprezentanți ai societății civile implicați în derularea programelor de asistență socială.**

Sistemul de asistență socială se finanțează de la bugetul de stat și de la bugetele locale.

Legea nr. 508/2004 privind organizarea și funcționarea Direcției pentru Investigarea Infracționalității Organizate și Terorismului în cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție stabilește competența materială a acestei Direcții în investigarea cazurilor de trafic de persoane.

Art.5. - Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism se încadrează cu procurori, specialiști în domeniul prelucrării și valorificării informațiilor, economic, financiar, bancar, vamal, informatic și în alte domenii, precum și cu personal auxiliar de specialitate și administrativ, în limita posturilor prevăzute în statul de funcțiuni, aprobat potrivit legii.

Conform legii, DIICOT este organizată în cinci servicii, conduse de procurori-șefi. Unul dintre aceste servicii este cel de combatere a criminalității organizate, care are în subordinea sa un birou pentru combaterea traficului de ființe umane. Unitățile teritoriale ale DIICOT funcționează în cadrul parchetelor de pe lângă curțile de apel (denumite servicii) sau de pe lângă tribunale (denumite birouri).

În competența DIICOT intră, cf. Legii nr. 508/2004 și alte infracțiuni care, de obicei se asociază cu traficul de persoane: trecerea frauduloasă a frontierei (incriminată prin OUG nr. 105/2001 privind frontiera de stat a României, aprobată cu modificări prin Legea nr. 243/2002 cu modificările ulterioare), săvâr-

șirea, de către cetățeni români sau domiciliați în România, a unor fapte penale pe teritoriul altor state (OUG nr. 112/2001 aprobată cu modificări prin Legea nr. 252/2002), diverse alte infracțiuni de crimă organizată (incriminate prin L39/2003).

Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate reglementează măsurile specifice din domeniu. Această lege definește categoria juridică a grupului infracțional organizat și califică infracțiunea de trafic de persoane și infracțiunile conexe ca fiind infracțiune gravă. Conform acestei legi, pentru cazurile de activitate infracțională a unui grup organizat, conducerea anchetei judiciare îi revine procurorului.

În cadrul dispozițiilor procedurale prevăzute de lege, se menționează posibilitatea culegerii de informații în cursul urmăririi penale prin operațiuni desfășurate sub acoperire sau prin supravegherea conturilor bancare, a sistemelor de comunicații sau informaționale.

Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală care permite atât transferarea procedurilor judiciare în cazuri de trafic de persoane cât și posibilitatea efectuării unor comisii rogatorii sau a prezentării în fața unei instanțe străine a unor martori sau experți.

C. Legislația pentru minori

Actele normative care reglementează raporturile juridice ale cetățenilor minori cu instituțiile sociale (familie nucleară, extinsă sau substitutivă) și de drept (unități de învățământ, servicii de sănătate, de asistență socială etc.) sunt subsumate Legii nr. 18 din 1990, pentru ratificarea Convenției ONU asupra drepturilor copilului. **Derivându-și spiritul din prevederile acestei legi, corpusul normativ destinat să construiască un cadru de acțiune socială pentru protecția copilului abuzat, exploatat sau traficat, are ca principiu de bază respectarea interesului superior al copilului.**

Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului își stabilește aria de reglementare la nivelul întregii populații în vârstă de până la 18 ani, atât cetățeni români aflați în țară sau în străinătate, cât și fără cetățenie română aflați pe teritoriul țării în situații de urgență sau solicitând statut de refugiat. Este actul normativ prin care se stipulează responsabilitatea părinților și a comunităților locale în creșterea și educarea copiilor și prin care se pun bazele cooperării inter-instituționale și inter-organizaționale în ceea ce privește respectarea, în orice circumstanțe, a interesului superior al copilului.

Structurată pe treisprezece capitole, legea privind protecția și promovarea drepturilor copilului are în vedere o problematică diversă, specifică acțiunii sociale al cărei subiect de drept este cetățeanul minor.

Astfel, în afara primului capitol - conținând dispoziții generale și definiții - și a ultimului - referitor la dispozițiile tranzitorii și finale care stabilesc abrogări ale altor prevederi normative, celelalte capitole au în vedere drepturile copilului și protecția specială a copilului aflat în diverse situații de dificultate. Capitolul șase al acestei legi statuează dreptul copilului la protecție împotriva exploatarei, un articol special făcând referire și la asigurarea protecției minorilor împotriva oricăror forme de trafic.

Art. 86 - (1) Părinții copilului sau, după caz, alt reprezentant legal al acestuia, autoritățile publice și organismele private au obligația să ia toate măsurile corespunzătoare pentru a facilita readaptarea fizică și psihologică și reintegrarea socială a oricărui copil care a fost victima oricărei forme de neglijență, exploatare sau abuz, de tortură sau pedeapsă ori tratamente crude, inumane sau degradante.
(2) Persoanele menționate la alin. (1) vor asigura condițiile necesare pentru ca readaptarea și reintegrarea să favorizeze sănătatea, respectul de sine și demnitatea copilului.

Art. 98 - (1) Ministerul Administrației și Internelor și Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copiilor, în colaborare cu Ministerul Educației și Cercetării, vor efectua demersurile necesare pentru adoptarea tuturor măsurilor legislative, administrative și educative destinate asigurării protecției efective împotriva oricăror forme de trafic intern sau internațional al copiilor, în orice scop sau sub orice formă, inclusiv de către proprii părinți.

(2) În acest scop, autoritățile publice menționate la alin. (1) au responsabilitatea elaborării unei strategii la nivel național pentru prevenirea și combaterea acestui fenomen, inclusiv a unui mecanism intern de coordonare și monitorizare a activităților întreprinse.

În conformitate cu aceste prevederi, au fost adoptate mai multe hotărâri de guvern care compun liniile strategice ale politicilor de combatere a traficului de copii.

Un număr de trei planuri naționale de acțiune în domeniul combaterii și prevenirii traficului și abuzului asupra copiilor au fost legiferate, în anul 2004, prin acte normative emise de Guvern.

HG 1295/2004 privind aprobarea Planului național de acțiune pentru prevenirea și combaterea traficului de copii își fixează ca obiective principale:

- evaluarea, analizarea și cercetarea fenomenului infracțional al traficării copiilor sub diferite aspecte (dimensiune, caracteristici sociale ale victimelor, crearea unei baze de date la nivel național, actualizarea acesteia),
- prevenirea fenomenului prin campanii de informare a populației asupra riscurilor traficului, dar și prin dezvoltarea sistemului de servicii destinate sprijinirii familiilor aflate în dificultate,
- protejarea, asistarea și reintegrarea socială a victimelor minore recuperate din trafic prin crearea unui sistem de servicii, securizarea controlului copiilor la trecerea frontierei și asigurarea cooperării internaționale,
- îmbunătățirea cadrului legislativ și dezvoltarea capacității instituționale.

Structurat pe dimensiuni conceptuale, **Planul național de acțiune pentru prevenirea și combaterea abuzului sexual asupra copilului și a exploatării în scopuri comerciale, aprobat prin HG 1504/2004** își propune:

- dezvoltarea de politici și strategii naționale pentru protejarea copiilor de abuzurile sexuale,
- dezvoltarea capacității instituționale cu incidență în domeniul protejării, asistării și prevenirii abuzului sexual asupra minorilor,
- conjugarea eforturilor strategice ale autorităților române cu cele care se fac pe plan internațional,
- prevenirea fenomenului,
- reabilitarea și asistarea victimelor abuzurilor pentru reintegrarea lor socială,
- evaluarea și monitorizarea fenomenului infracțional al abuzului sexual asupra copiilor,
- înstructurarea practicilor de comunicare socială care presupun consultarea copiilor în legătură cu problemele care îi privesc.

În sfârșit, HG 1769/2004 privind aprobarea Planului național de acțiune pentru eliminarea exploatării prin muncă a copiilor urmărește același management instituțional și aceleași arii de acțiune concretă:

- Formarea și dezvoltarea capacității instituționale în domeniul prevenirii și combaterii exploatării copiilor prin muncă prin:
 - crearea unei baze de date cu privire la cazurile de minori care muncesc și cu privire la locurile de muncă și la unitățile școlare din zonele cu risc ridicat de muncă a copiilor,
 - crearea și înstructurarea unui mecanism de monitorizare a cazurilor intrate în baza de date și, mai ales, prin stabilirea listei cu tipurile de munci periculoase pentru copii,
 - cercetarea cantitativă și calitativă a fenomenului muncii copiilor (legătura cu școala, efectele asupra sănătății etc.),
 - formularea de strategii și programe locale de acțiune (protocoale de colaborare între instituții și formarea de echipe intersectoriale locale, organizarea de programe de formare).
- Dezvoltarea de programe de acțiune directă în vederea prevenirii intrării copiilor pe piața muncii și de reabilitare-asistare a copiilor retrași din cele mai grave forme de muncă.
- Informarea și conștientizarea populației despre necesitatea combaterii exploatării copiilor prin muncă.

HG 1443/2004 cuprinde metodologia de repatriere a minorilor neînsoțiți și asigurarea măsurilor de protecție specială în favoarea acestora. Extensia hotărârii de guvern cuprinde orice cetățean român cu vârsta sub 18 ani, fără capacitate deplină de exercițiu, aflat pe teritoriul altui stat neînsoțit nici de părinți, nici de vreun susținător legal și nici încredințat spre supraveghere conform legii. Acest act normativ stabilește obligații speciale pentru misiunile diplomatice și oficiile consulare ale României în străinătate, pentru Direcția generală de pașapoarte din cadrul MAI, pentru Autoritatea Națională

pentru Protecția Drepturilor Copiilor, pentru Inspectoratul General al Poliției de Frontieră și pentru Direcțiile generale de asistență socială din județe și din sectorul 2 al Capitalei.

În fapt, repatrierea copiilor neînsoțiți presupune parcurgerea următoarelor etape:

- identificarea/verificarea identității minorului neînsoțit și a familiei acestuia,
- eliberarea unui document de identitate (în situația în care minorul nu deține deja un astfel de document) și a unui de călătorie,
- obținerea acordului de repatriere din parte familiei, a reprezentantului legal al copilului, sau, în situația în care acest lucru nu este posibil, din partea Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copiilor din județul în care copilul a domiciliat înainte de plecare,
- efectuarea unei anchete sociale la domiciliul copilului și întocmirea unui plan individual de reinserție socială a copilului,
- preluarea minorului de la frontieră și însoțirea lui până la domiciliu sau într-un centru specializat pentru primirea copiilor neînsoțiți sau victime ale traficului.

În cazul în care familia sau reprezentantul legal al copilului nu sunt prezenți la intrarea minorului în țară, datoria de a-l prelua revine Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copiilor din sectorul 2 București, care are în subordine centrul-pilot pentru primirea copiilor returnați din străinătate. Acest centru dispune de personal calificat pentru activitatea de primă comunicare cu minorii repatriați. De fapt, centrul pilot din București este o etapă scurtă în asistarea copiilor, până la preluarea sa de către familie sau de către Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copiilor a județului de domiciliu.

Pe o perioadă de cel puțin 6 luni de la repatriere, DGASPC din județul de domiciliu este obligată să monitorizeze evoluția situației copilului și să întocmească periodic rapoarte.

Întregul flux informațional asupra situației copilului și a familiei sale este inițiat și supravegheat de ANPDC, care prezintă autorităților străine competente, la cerere, rezultatele anchetei sociale, planul de reinserție, precum și rapoartele monitorizării. Această metodologie de repatriere trebuie privită ca fiind cristalizarea unor repere procedurale desprinse din experiența de repatriere a unor acorduri bilaterale cu Guvernul Republicii Franceze (încheiat în 2002) și cu Prefectura din Torino (datând din 2003).

Acordul privind cooperarea în vederea protecției minorilor români aflați în dificultate pe teritoriul Republicii Franceze și a întoarcerii acestora în țara de origine, precum și a luptei împotriva rețelelor de exploatare (HG 1295/2002) introduce noțiunea de „proiect de întoarcere în propria familie, într-o familie de primire sau, după caz, într-o structură românească adaptată”, iar responsabilitatea elaborării acestui proiect revine, prin lege, Consiliului județean de la locul de origine al copilului, cu concursul Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copiilor. Numai garanțiile pe care le oferă acest proiect îndreptățesc autoritățile franceze să scoată minorul - cetățean român - de sub plasamentul judiciar și să îi permită întoarcerea în țară.

Protocolul de colaborare dintre Guvernul României și Consiliul Local al Sectorului III al Municipiului București, pe de o parte, și Prefectura și Primăria Torino, pe de altă parte, privind repatrierea minorilor români victime ale abuzurilor (HG 1179/2003) a avut ca obiective îmbunătățirea schimburilor de informații între partea română și cea italiană în privința protecției minorilor români neînsoțiți aflați pe teritoriul italian și colaborarea între autorități pentru a le asigura acestor minori reintegrarea în familiile de origine. Ca și acordul precedent, cel cu Guvernul Francez, și acest document bilateral stipulează obligația părții române de a gestiona toate informațiile primite referitoare la cetățenii români depistați ca minori neînsoțiți și de a întocmi anchete sociale la domiciliul copilului, avansând proiecte cu privire la posibilitatea integrării minorului în familie. Partea română se mai obligă să asigure primirea minorilor români pe aeroport, dispunând măsurile necesare transportului acestora către centre de primire special desemnate în acest scop. **Acest acord a produs efecte până în anul 2004. În prezent, metodologia de repatriere este circumscrisă prevederilor HG 1443/2004.**

Ordinul ANPDC 89/2004 pentru aprobarea standardelor minime obligatorii privind centrul de primire în regim de urgență pentru copilul abuzat, neglijat și exploatat cuprinde desfășurătorul unor indicatori fizici prin care poate fi monitorizată gestionarea profesională a acestor centre. Capitolele sau unitățile operaționale cărora le sunt subsumate standardele și indicatorii lor sunt:

- Locul centrului de primire în regim de urgență pentru copilul abuzat, neglijat și exploatat în sistemul de servicii sociale județean sau local;
- Protecția copilului în regim de urgență (însumând standardizarea admiterii în centru, a planificării protecției, a menținerii legăturii cu familia, a ieșirii din cadrul centrului);
- Calitatea îngrijirii, educației și socializării (cu standarde referitoare la confidențialitate, aspect și îmbrăcăminte, asigurarea hranei, a stării de sănătate, a educației și a activităților de recreere);
- Reabilitarea copilului abuzat, neglijat și exploatat;
- Reclamații, protecție împotriva abuzurilor și evenimente deosebite (cuprinzând standardizări cu privire la protecția copilului împotriva abuzurilor, cu privire la absența unui copil fără permisiune);
- Mediu (standarde privitoare la condițiile de locuit);
- Resurse umane (standarde privitoare la angajarea de personal) și management.

Codul Penal

Noul Cod Penal incriminează infracțiunea de trafic de persoane la art. 200 (traficul de copii) și la art. 201 (traficul de adulți).

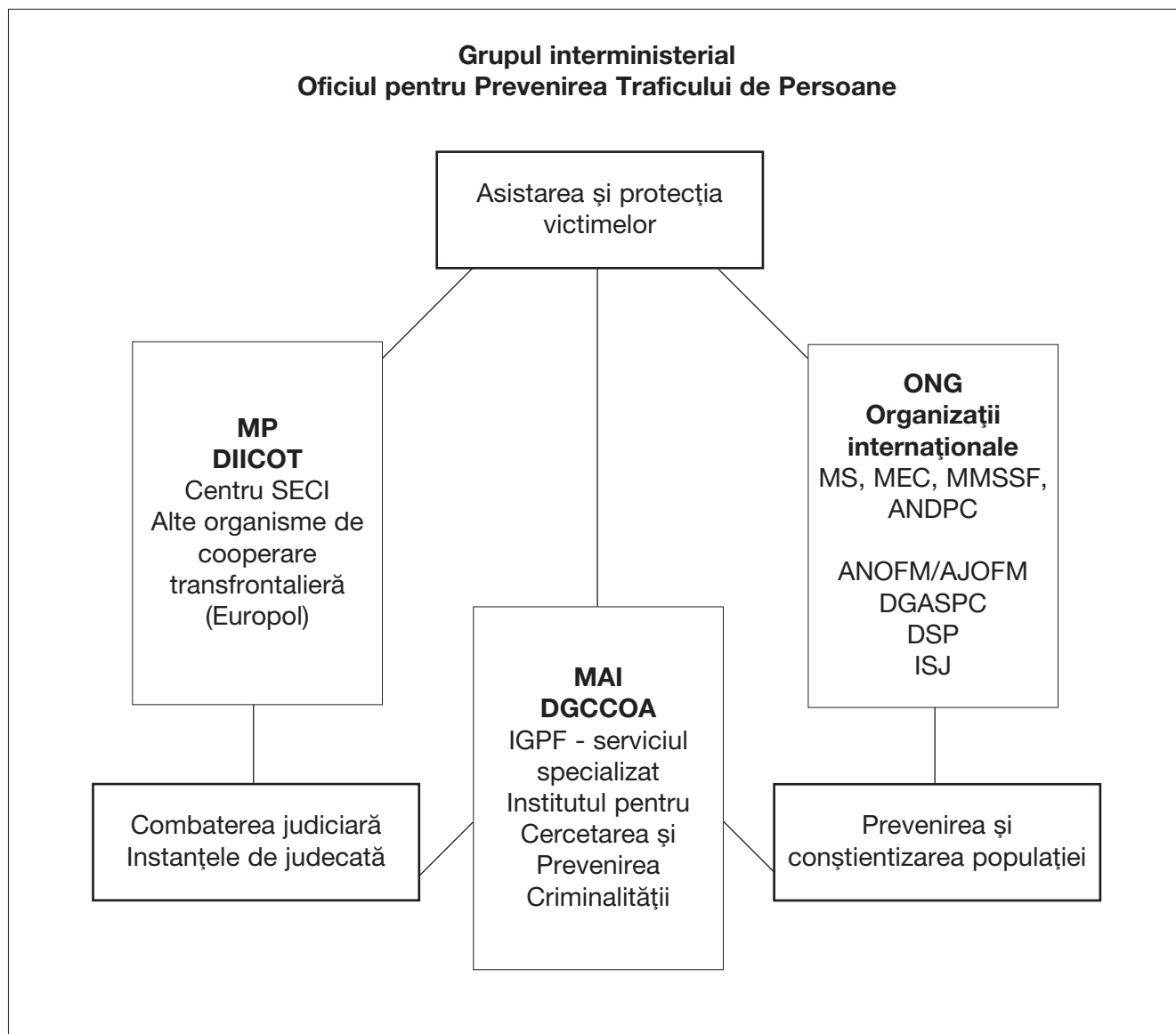
Articolele următoare (202-207) definesc infracțiuni aflate în conexiune cu cea de trafic sau chiar elementele constitutive ale traficului.

- Art. 202 stabilește limitele pedepsei pentru infracțiunea de ținere a unei persoane în stare de sclavie: 3-10 ani închisoare.
- Art. 203 se referă la sancțiunile aplicabile în cazul infracțiunii de supunere a unei persoane la regim de muncă forțată: 1-3 ani închisoare.
- În conformitate cu art. 204, traficul de persoane presupune „recutare, transport, transfer, găzduire sau preluare de persoane prin amenințare, sau alte forme de coerciție, prin răpire, fraudă sau înșelăciune, abuz de autoritate sau profitând de faptul că persoana se află în imposibilitate de a se apăra sau de a-și exprima voința, sau prin oferirea de foloase materiale sau acceptarea lor, în scopul exploatării unei persoane“. Această definiție este foarte apropiată de cea cuprinsă în Protocoalele adiționale ale Convenției ONU împotriva crimei organizate. Pedepsa prevăzută la acest articol al CP este închisoare strictă de la 3 la 12 ani și interzicerea unor drepturi.
- Art. 205 incriminează traficul de minori, adică pedepsește „recutarea, transportarea, transferarea, cazarea sau preluarea unei persoane cu vârsta cuprinsă între 15 și 18 ani, în scopul exploatării acesteia“.
- Art. 206 nu exonerează făptuitorul infracțiunii de răspunderea penală, chiar în condițiile în care a avut, de la început, consimțământul victimei.
- Art. 207 definește conceptul juridic de exploatare a unei persoane ca fiind:
 - a) executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii, în mod forțat, cu încălcarea normelor legale privind condițiile de muncă, salarizare, sănătate și securitate,
 - b) ținerea în stare de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire,
 - a) obligarea la practicarea prostituției, la manifestări pornografice în vederea producerii și difuzării de materiale pornografice sau la alte forme de exploatare sexuală,
 - d) obligarea la practicarea cerșetoriei,
 - e) prelevarea de organe.

Proxenetismul sau prostituția - infracțiuni relaționate uneori infracțiunii complexe a traficului de persoane - sunt incriminate în noul Cod Penal prin art. 235, respectiv art. 234. Proxenetismul are ca pedeapsă penală închisoarea de la 2 la 7 ani, iar prostituția - închisoarea de la 3 luni la un an.

Și alte fapte penale, precum distribuirea de materiale pornografice sau pornografia infantilă, sunt asociate cu traficul de persoane și sunt incriminate prin art. 236-238.

Schema instituțională a politicilor anti-traffic, așa cum se deduce din textele normative prezentate

Parcurgerea legislației evidențiază, după cum am mai arătat, că cele trei mari arii de acțiune sunt prevenirea traficului de persoane, asistența acordată victimelor și combaterea fenomenului infracțional.

În **domeniul combaterii judiciare**, cadrul legal prescrie atribuții Ministerului Public, (mai exact Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism) dar și Ministerului Administrației și Internelor (structurilor specializate de combatere a crimei organizate din Poliția Română și din Poliția de Frontieră). Munca de investigație a ofițerilor de poliție și a procurorilor are drept scop principal deferirea în justiție a traficantilor, așadar, etapa finală a combaterii se desfășoară în sălile de judecată, dar aceste instituții au o poziție singulară între celelalte, prin faptul că nu sunt legate de ele decât prin aceste relații de deferire.

Legea specială de combatere a traficului de persoane stipulează și câteva condiții generale de desfășurare a cooperării judiciare transnaționale. Organizația de cooperare regională SECI are realizări importante în combaterea fenomenului.

Prevenirea și conștientizarea populației asupra existenței și asupra consecințelor traficului de persoane revin, conform legislației în vigoare, mai multor autorități centrale și locale, în parteneriat cu societatea civilă. În afara Ministerului Administrației și Internelor, în acest domeniu, conform legii activează Ministerul Sănătății, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei, Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copiilor Agenția Națională pentru Ocupa-

rea Forței de Muncă. Eforturile acestor autorități centrale sunt preluate - conform legii - în teritoriu de Consiliul Județean și Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copiilor, Inspectoratele Școlare, Direcțiile de Sănătate Publică. Organizațiile neguvernamentale și cele internaționale susțin financiar și prin expertiză de specialitate toate proiectele derulate pe componentele de prevenire, conștientizare și reducere a vulnerabilității.

Asistarea și protecția victimelor reprezintă un domeniu în care rolurile revin aceluiași reprezentanți ai autorității publice și ai societății civile. Lor li se adaugă toate structurile care asigură fie protecție victimei, fie referirea către o autoritate capabilă să protejeze, astfel încât, acesta este domeniul în care se întâlnesc și se completează activitățile tuturor actorilor sociali care sunt implicați în politicile anti-traffic.

Grupul interministerial include în proiectarea liniilor de acțiune toate cele trei domenii menționate și este alcătuit din reprezentanți ai actorilor instituționali amintiți mai sus.

1.2. Autorități publice și cadrul lor de colaborare efectivă

Forumul de dezbatere și decizie în ceea ce privește conceperea, adoptarea și evaluarea efectelor politicilor anti-traffic din România este **Grupul interministerial de lucru pentru coordonarea și evaluarea activității de prevenire și combatere a traficului de persoane.**

Conform regulamentului de aplicare a legii speciale (HG. 299 din 2003), Grupul interministerial are următoarele atribuții principale:

- a) **analizează cauzele** traficului de persoane și condițiile care favorizează fenomenul traficului de persoane, precum și structura, starea și dinamica acestuia, pe baza datelor oferite de instituțiile abilitate,
- b) **evaluează efectele măsurilor legislative** și ale altor măsuri luate în domeniul prevenirii și combaterii traficului de persoane,
- c) **analizează datele și informațiile în domeniu pe baza cărora formulează propuneri pentru modificarea și completarea legislației**, precum și propuneri pentru elaborarea de noi acte normative în domeniul prevenirii și combaterii traficului de persoane,
- d) **elaborează strategii de prevenire** împreună cu instituțiile implicate și cu reprezentanții organizațiilor neguvernamentale care desfășoară activități în domeniu,
- e) sprijină programele locale de prevenire și combatere a traficului de persoane,
- f) urmărește îndeplinirea atribuțiilor stabilite în Planul național de acțiune și formulează propuneri pentru îndeplinirea acestor atribuții,
- g) întocmește materialul de informare care urmează să fie pus, de către misiunile diplomatice și consulare ale României în străinătate, la dispoziția victimelor traficului de persoane,
- h) întocmește materiale de informare cuprinzând drepturile victimelor traficului de persoane, care urmează să fie puse la dispoziție acestora de autoritățile cu atribuții în acest sens,
- i) **elaborează trimestrial rapoarte de activitate** pe care le supune atenției instituțiilor interesate,
- j) **realizează trimestrial evaluări ale activității de prevenire și combatere** a traficului de persoane, pe baza datelor puse la dispoziție de instituțiile implicate și de asociațiile și fundațiile ce desfășoară activități în domeniu,
- k) **asigură o bună colaborare** între instituțiile statului și asociațiile și fundațiile cu activitate în domeniu,
- l) **elaborează și prezintă periodic rapoarte de activitate** Comitetului Național de Prevenire a Criminalității.

Tot HG 299 din 2003 stabilește că în componența Grupului interministerial intră reprezentanți ai Ministerului Administrației și Internelor, ai Ministerului Public, ai Ministerului Justiției, Ministerului Muncii, Solidarității Sociale și Familiei, Ministerului Afacerilor Externe, Ministerului Educației și Cercetării, Ministerului Sănătății, dar și ai altor ministere.

Cu statut de observator, la reuniunile Grupului participă reprezentanți ai societății civile și alte instituții. Se observă faptul că majoritatea atribuțiilor Grupului sunt mai mult sarcini de analiză și reflecție, subsumate, pe de o parte, conceperii strategiilor de combatere și prevenire a fenomenului, iar pe de alta, elaborării de rapoarte privitoare la cazistica fenomenului și la activitatea desfășurată.

Funcționalitatea Grupului este grevată de faptul că pe de o parte, reprezentanții ministerelor nu sunt investiți cu putere de decizie, iar pe de alta, statutul ministerelor nu prevede obligativitatea adoptării unor poziții clare față de problemele ridicate în Grupul interministerial, fie acestea de susținere sau de derobare. La acestea se adaugă faptul că, în afara coordonatorului, desemnat prin HG 299/2003 ca fiind directorul general al Direcției Generale de Combatere a Crimei Organizate și Antidrog din cadrul Ministerului Administrației și Internelor, nici un reprezentant ministerial din Grup nu are apartenența departamentală stabilită prin vreun act normativ. Este momentul să observăm că între membrii Grupului formalizarea cadrului de cooperare încă nu s-a produs, ministerele neavând, deocamdată, acorduri sau memorandumuri bilaterale privitoare la o arie sau alta a politicilor anti-trafic.

În sfârșit, faptul că legea nu conferă Grupului interministerial puterea de a sancționa neîndeplinirea unor atribuțiuni de către ministerele componente, este un alt obstacol în materializarea strategiilor concepute în vederea combaterii traficului de persoane și a cauzelor și a efectelor sale.

Periodicitatea lunară a ședințelor de grup, prevăzută, de altfel, în HG 299/2003, s-a instalat abia din anul 2004.

După înființarea, în noiembrie 2004, a Oficiului Național pentru Prevenirea Traficului de Persoane și Monitorizarea Asistenței acordate Victimelor (ONPTP), acest organism a preluat, între atribuțiile sale, și activitatea de secretariat a Grupului. ONPTP este înființat în cadrul Institutului pentru Prevenirea și Cercetarea Criminalității, din cadrul Inspectoratului General de Poliție. Subordonarea acestui Oficiu este dublă, atât către Institut, cât și către Grup, ceea ce **poate** crea o suprapondere de tip birocratic.

Organizațiile internaționale OIM, UNICEF și PNUD asigură susținerea tehnică și financiară pentru activitățile Grupului. Autorități publice centrale recunosc meritele acestor organizații în ceea ce privește apropierea și crearea unor modele de comunicare interministerială și chiar între departamentele aceleiași structuri guvernamentale. Nu mai puțin recunosc reprezentanții instituțiilor statului contribuția ILO-IPEC la înstructurarea mecanismelor de cooperare intersectorială în teritoriu. De altfel, invitarea autorităților locale la reuniunile Grupului sau a reprezentanților ONG, adică deschiderea spre baza de lucru a sistemului, s-a produs tot ca urmare a eforturilor organizațiilor internaționale.

În anul 2004, reprezentanții MAI au propus dizolvarea Grupului interministerial și înființarea unei Agenții Naționale care să preia problematica traficului de persoane, fundamentând propunerea tocmai prin faptul că grupul nu are putere decizională. Proiectul de înființare a Agenției cuprinde atribuții de elaborare de strategii, politici, studii și proiecte de standarde naționale în domeniu, atribuții de comunicare de date, informații, și propuneri pentru modificarea legislației în domeniu.

În ceea ce privește eficacitatea noii Agenții, există și susținere din partea societății civile, dar există și rezerve, unele opinii asociind crearea Agenției cu o centralizare nedorită a activității din Grupul interministerial.

1. **Ministerul Administrației și Internelor (MAI)** este principalul factor de implementare a politicilor de combatere a traficului de persoane.

Conform regulamentului de aplicare a dispozițiilor Legii nr. 678/2001, MAI:

- realizează și menține în actualitate baza de date privind fenomenul traficului, monitorizează și evaluează periodic acest fenomen,
- realizează studii privind cauzele și evoluția traficului la nivel național pe care le prezintă instituțiilor interesate,
- asigură, la cerere, pe teritoriul României protecția fizică a persoanelor victime ale traficului care sunt părți în procesul penal,
- asigură, la toate punctele de trecere a frontierei personal special instruit pentru identificarea și preluarea victimelor, în vederea referirii lor către instituțiile specializate,

- cercetarea cazurilor de trafic de persoane se efectuează de ofițeri specializați în audierea victimelor traficului (de regulă ofițeri femei),
- organizează cursuri de formare și specializare a personalului propriu în cercetarea cazurilor de trafic de persoane,
- informează populația în zonele de risc ridicat despre fenomenul traficului,
- identifică persoanele implicate în desfășurarea de activități legate de migrația ilegală și traficul de persoane, precum și locul de desfășurare a acestor activități.

Structurile care asigură realizarea acestor deziderate sunt:

- Direcția Generală de Combatere a Crimei Organizate și Antidrog, prin centrele sale zonale, dar și prin serviciile de combatere a crimei organizate aflate în subordinea Inspectoratelor de Poliție Județeană;
- Serviciul de combatere a traficului de persoane din cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră;
- Oficiul Național de Prevenire a Traficului de Persoane și Monitorizare a Protecției Victimelor înființat în cadrul Institutului de Cercetare și Prevenire a Criminalității.

Direcției Generale de Combatere a Crimei Organizate și Antidrog i-a fost atribuit rolul de coordonator al Grupului interministerial. În această calitate, a organizat ședințele acestui Grup, având cea mai constantă prezență, dintre toți actorii instituționali implicați. Se pare că de la înființarea Grupului interministerial, **Direcția de Combatere a Crimei Organizate și Antidrog a sprijinit toate acțiunile înscrise în aria politicilor anti-trafic, i. e. nu numai pe cele care au directă legătură cu combaterea propriu-zisă.** Totuși, există la nivelul acestei instituții percepția că eforturile în domeniu ar fi mai judicios cheltuite în cazul în care coordonarea politicilor ar fi preluată de un organism care nu are caracter operațional, cum se preconizează a fi noua Agenție.

În cadrul DGCCOA funcționează o structură înființată special în scopul întocmirii unor baze de date, statistici și studii/rapoarte care să oglindească cât mai exact dimensiunile acestui fenomen infracțional: Centrul de Resurse privind traficul de ființe umane. Rolul acestuia este să colecteze informații, să le prelucreze și să emită periodic rapoarte privind îndeosebi numărul de victime, numărul de traficanți, numărul de condamnări definitive. În acest scop, Centrul are relații directe cu Poliția de Frontieră, cu Ministerul Public și cu Ministerul Justiției. Activitatea Centrului este perfecționată în continuare prin fonduri PHARE.

Protecția fizică a victimelor traficului de ființe umane este asigurată de ofițerii de la combaterea crimei organizate pe tot parcursul desfășurării anchetei și în sala de judecată, **fără ca acest fapt să intre în obligațiile lor formale de serviciu.**

Direcția de Combatere a Crimei Organizate a angajat, conform prevederilor legale, **ofițeri femei.** Rolul acestora este foarte important, atât în **comunicarea cu victimele, cât și în dezvoltarea unor operațiuni investigative pro-active.**

La punctele de trecere a frontierei **personalul special instruit este format din ofițeri și agenți ai Poliției de Frontieră.** Aceștia au obligația de a îndruma victimele traficului de persoane către centrul de adăpost cel mai apropiat.

DGCCOA utilizează în prezent finanțare din fonduri PHARE pentru perfecționarea activității sale și pentru asigurarea dotărilor necesare. **Mulți ofițeri din cadrul acestei direcții de poliție s-au specializat în gestionarea combaterii acestui fenomen prin cooperarea internațională** (cu ofițeri de poliție din Statele Unite ale Americii, Regatul Unit al Marii Britanii sau din Germania) **dar și prin sesiuni de formare organizate de organizațiile neguvernamentale sau interguvernamentale.**

În ceea ce privește **Poliția de Frontieră, cadrele acesteia au fost instruite de către parteneri străini - polițiile de frontieră din Spania, Germania, Franța și Anglia - și de ONG-uri din România.** Partenerii străini au avut în vedere mai ales combaterea migrației ilegale și subsecvent, problematici specifice de trafic de droguri sau de persoane.

Chiar reprezentanți ai acestui minister testimoniază faptul că societatea civilă are meritul pionieratului în ceea ce privește apropierea dintre aceste două structuri de poliție - cea de combatere a crimei organizate și cea a Poliției de Frontieră - astfel încât ele să reușească să colaboreze mai bine, depășindu-și încetușările impuse de indicatorii de performanță (adică numărul de dosare instrumentate).

Cea mai bună colaborare o au ofițerii de poliție cu procurorii. Conform Legii nr. 678/2001, procurorul conduce investigațiile oricărei anchete de trafic de persoane. De multe ori însă, ofițerii de poliție își percep eforturile risipite în instanța de judecată, având în vedere proporția de cazuri soluționate din cele investigate și instrumentate.

Institutul de Cercetare și Prevenire a Criminalității este o altă structură a ministerului antrenată în combaterea traficului de persoane. **Ofițerii poliției de prevenire realizează campanii de informare și conștientizare în rândul populației, împreună cu polițiștii de proximitate și cu reprezentanți ai ONG-urilor care se implică în proiecte de prevenire.** În cadrul Institutului, Oficiul Național pentru Prevenirea Traficului de Persoane și Monitorizarea Asistenței Victimelor dezvoltă, cu ajutorul ofițerilor poliției de prevenire, proiecte care au ca grup-țintă nișele sociale vulnerabile și care își propun să structureze o campanie de educare, la nivelul instituțiilor de învățământ cu risc crescut de abandon școlar.

2. **Ministerul de Justiție (MJ)** gestionează cadrul legal de combatere a traficului de persoane și de acordare de asistență și protecție victimelor acestei infracțiuni.

Acest minister:

- asigură pregătirea și perfecționarea magistraților în domeniul combaterii traficului,
- contribuie la realizarea de strategii naționale și locale de prevenire a traficului,
- urmărește perfecționarea cadrului legislativ intern în materie,
- elaborează și promovează proiecte de acte normative în materii conexe prevenirii și combaterii traficului,
- realizează periodic studii pentru evaluarea efectelor măsurilor legislative asupra fenomenului traficului.

A fost constituită - cu sprijinul EUROJUST și al OIM România - o rețea de 56 de judecători specializați în judecarea cauzelor de trafic. În prezent se are în vedere internaționalizarea acesteia.

În proiectarea cadrului legislativ intern, MJ a avut în vedere raportarea la acquis-ul comunitar în domeniul combaterii traficului de ființe umane. De la 01.01.2005, a intrat în vigoare Legea nr. 211 din 2004 prin care au fost instituite patru categorii de măsuri adresate victimelor infracțiunilor grave, deci și celor care intră sub incidența efectelor Legii nr. 678 din 2001.

Serviciile de protecție a victimelor și reintegrare socială a infractorilor de pe lângă tribunale asigură consilierea psihologică a victimelor. Aceste servicii sunt reformate din serviciile de reintegrare socială a infractorilor și de supraveghere a executării sancțiunilor neprivative de libertate, cărora li s-a atribuit și o componentă de acordare de asistență. Alături de MJ, OIM și MAI desfășoară eforturi de a materializa un proiect de formare de capacități instituționale prin încheierea unor grupuri de lucru cu-prinzând ofițeri de poliție, procurori și **reprezentanți ai serviciilor de protecție a victimelor de pe lângă tribunale**, în scopul înstructurării **unui mecanism național de identificare și referire a victimelor**.

Ministerul mai gestionează și activitatea comisiilor rogatorii prin care se colectează mărturiile victimelor traficului transfrontalier de ființe umane.

3. Prin Regulamentul de aplicare a legii speciale anti-traffic, **Ministerului Public** nu îi sunt atribuite sarcini speciale. Cu toate acestea, prin procurorii Direcției de Investigare a Infracționalității și Criminalității Organizate, această structură a aparatului de stat joacă un rol important.

Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism din cadrul Ministerului Public s-a înființat ca structură specializată în combaterea infracțiunilor de criminalitate organizată și terorism a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție prin Legea nr. 508/2004. Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism își exercită atribuțiile pe întregul teritoriu al României, prin **procurori specializați în combaterea criminalității organizate** și a terorismului.

Pentru infracțiunile de trafic de persoane, în condițiile prevăzute de lege, Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism **efectuează urmărirea penală și sesizează instanțele judecătorești pentru luarea măsurilor prevăzute de lege și pentru judecarea cauzelor.**

Practica instrumentării dosarelor de trafic a arătat că, în general, **procurorul de investigație colaborează foarte bine cu ofițerii DGCCOA și ai IGPF.** Pentru strângerea materialului probator, procurorul poate delega anumite sarcini (de exemplu, efectuarea unei percheziții) ofițerilor de poliție.

În cazul traficării persoanelor, rolul procurorului nu se limitează numai la dovedirea infracțiunii. Ca și ofițerii de poliție, procurorii sunt datori să încunoștiințeze victima asupra drepturilor pe care le are și să o refere unei instituții sau organizații care îi poate oferi protecție și adăpost. (În toate cazurile procurorii își duc la îndeplinire această atribuțiune, dar intrarea în sistemul de protecție este rareori un punct de interes pentru victime. De obicei, acestea preferă reintegrarea în familie). Se preconizează ca, o dată cu standardizarea unui mecanism de referire, procurorul specializat să decidă referirea victimei către consilierii serviciului de protecție a victimei și reintegrare socială a infractorilor, care o vor informa cu privire la drepturi și o vor referi către serviciile responsabile de asistența victimelor.

4. Prin cadrul legal, **Ministerului Educației și Cercetării (MEdC)** îi revin următoarele atribuții:

- realizarea în cadrul orelor de cultură civică a unor recomandări cu referire specială la problematica traficului de persoane,
- includerea la orele de dirigenție a unor teme privind traficul de persoane,
- dezvoltarea activităților extrașcolare și oferirea de alternative educaționale elevilor și tinerilor proveniți din familii dezorganizate, predispuși la abandon școlar și familial,
- orientarea profesională și a carierei elevilor și tinerilor, constând în informare, documentare și consultanță vizând integrarea școlară și profesională a acestora - **reintegrarea elevilor victime ale traficului de persoane în sistemul educațional, în funcție de specificul traumei suferite.**

Ministerul concretizează aceste îndatoriri în parteneriat cu Organizația Internațională pentru Migrație, parteneriat formalizat printr-un memorandum.

Prin intermediul acestei colaborări, despre traficul de ființe umane, au avut loc cele mai importante diseminări de informații în sistemul educațional. OIM și MEdC au pregătit ca formatori profesori din toate județele țării, într-o primă etapă profesorii de discipline socio-umane, iar în a doua etapă profesorii de religie. Aceștia au primit materiale educaționale, și la rândul lor, au făcut formare în județele respective.

Tot împreună cu OIM, MEdC a evaluat efectele concrete ale formării întreprinse în rândurile cadrelor didactice. Inspectoratele școlare din județe au transmis la minister informații despre modul în care, la orele de dirigenție, au fost incluse teme cu referire la traficul de persoane la nivelul claselor a VIII-a și a X-a. Organizațiile internaționale și ONG-urile antrenate în această misiune de diseminare de informații, transformată în tehnică de educație pe grupuri mici¹, la sugestia lor, au transmis și ele un feedback încurajator.

Se poate spune că Ministerul Educației și Cercetării, în colaborare cu Inspectoratele Școlare Județene și cu Inspectoratele Județene de Poliție, dar mai ales cu ONG-uri, realizează activități de prevenire pe problematica traficului de persoane. Sunt chiar activități de succes în ceea ce privește informarea și conștientizarea elevilor cu problematica traficului, dar evaluările făcute ulterior prin chestionar arată că aceste acțiuni nu determină o schimbare atitudinală față de migrație.

¹Peer group education

Structura curriculară a disciplinei cultură civică și recomandările pentru conținutul orelor de dirigenție include teme referitoare la traficul de persoane.

În ceea ce privește instituirea alternativelor educaționale pentru elevii predispuși la abandon școlar, ministerul a implementat din anul 2001, programul PHARE privitor la accesul la educație al grupurilor sociale dezavantajate. O componentă importantă a acestuia o reprezintă programul „A doua șansă” adresat persoanelor care nu au reușit să își finalizeze studiile obligatorii și au depășit cu cel puțin 2 ani vârsta clasei. Materializarea prevederilor acestui program se face în școală, dar și prin ONG-uri în colaborare cu autorități locale.

Normele metodologice de organizare a proiectului „A doua șansă” prevăd însă constituirea claselor de cursanți cu un minim de 8 elevi în efectiv, ceea ce aduce o limitare greu de depășit în mediul rural.

5. **Ministerul Afacerilor Externe** are rol important numai în repatrierea victimelor traficului internațional de persoane.

- Misiunile diplomatice și oficiile consulare ale României acordă asistență, la cerere, cetățenilor români victime ale traficului de persoane, aflați pe teritoriul țării în care funcționează respectivele misiuni sau oficii.

Într-adevăr, misiunile diplomatice ale României au un rol important în identificarea cetățenilor români, victime ale traficului de persoane, dar ministerul nu dispune de fonduri de la bugetul de stat pentru a acorda o asistență victimelor. În toate cazurile se încearcă identificarea unor donatori pe plan local, ONG sau organizații internaționale guvernamentale care pot finanța repatrierea sau alte forme de protecție.

În situațiile în care persoana respectivă nu cooperează cu autoritățile de aplicare a legii din statul de reședință, deci nu sunt implicate într-un proces pena, atunci este și mai dificilă identificarea fondurilor necesare pentru a asigura repatrierea și protecția.

6. **Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei (MMSSF)**

Cadrul legal:

- Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă elaborează materiale de informare asupra riscurilor pe care le prezintă traficul de persoane, ce vor fi prezentate persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă.
- Victimele traficului și persoanele îndreptățite la venitul minim garantat din zonele defavorizate, precum și alte persoane cu risc ridicat de a fi traficate se cuprind ca „grup țintă” în Programul național de ocupare a forței de muncă și în Programul național de formare profesională anuală.
- Ministerul Muncii și Solidarității Sociale, Ministerul Industriei și Resurselor și Ministerul Finanțelor Publice studiază oportunitatea unor măsuri de stimulare a agenților economici care angajează atât persoane cu risc ridicat de a fi traficate, cât și victime ale traficului care au absolvit cursuri, formulând propuneri în acest sens.

Strategia națională de abordare a fenomenului sărăciei și incluziunii sociale cuprinde: Planul Național Anti-Sărăcie și Promovare a Incluziunii Sociale (H.G. 829/2002), Programul Social al Guvernului pentru perioada 2002-2003, Legea nr. 705/2001 privind sistemul național de asistență socială, H.G. 90/2003 pentru aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a serviciului public de asistență socială, Legea nr. 416/2001 privind venitul minim garantat și Legea nr. 116/2002 privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale.

Agenții economici care angajează persoane defavorizate, cu risc de a fi traficate beneficiază, conform Legii nr. 116/2002, de prevederile contractului de solidaritate, prin care Agențiile Județene de Ocupare a Forței de Muncă plătesc angajatorilor cuantumul bănești substanțiale, în condițiile în care aceștia angajează tineri între 16 și 25 de ani aflați în dificultate, persoane cu handicap, tineri absolvenți, persoane de peste 45 de ani - unic întreținător de familie și persoane cu 3 ani până la pensie.

În ultimii ani, au fost organizate șase burse ale locurilor de muncă: o bursă generală a locurilor de muncă și alte cinci burse adresate unor nișe sociale care au acces mai greu pe piața muncii și anume femeii, romii, persoane cu handicap, studenții și absolvenții. Bursa pentru romii a fost chiar un succes, după 3-4 ani de derulare. Prin HG nr. 430/2001, strategia Guvernului României de îmbunătățire a situației romilor pentru perioada 2001-2004, se prevede, între altele, favorizarea proiectelor de creare a locurilor de muncă pentru femeile de etnie romă.

La bursa locurilor de muncă pentru femeii din martie 2005 au fost oferite 27.976 locuri de muncă și s-au prezentat 37.120 de persoane. Au fost selectate 16.111 de persoane și încadrate 6.458 persoane, dintre care 5.790 femeii.

Însă reinsertia pe piața muncii a victimelor traficului nu poate fi urmărită la nivel central la ora actuală. Există specificația legii speciale de a încadra aceste persoane cu prioritate pe piața muncii, dar, de cele mai multe ori ele nu se declară ca atare sau nu au cum dovedi faptul că sunt victime ale infracțiunii de trafic.

7. **Ministerul Sănătății**, conform cadrului legal,

- organizează în cadrul comunităților vulnerabile campanii de educare și informare referitoare la bolile cu transmitere sexuală,
- desfășoară programe educaționale, de sănătate și psihologie având drept țintă grupurile de risc, copiii străzii și copiii instituționalizați.

Aceste linii de acțiune se materializează la nivelul județelor prin Direcțiile de Sănătate Publică. În genere, sunt activități periodice care implică și alte autorități locale și organizații.

Principale instituții cu care colaborează o parte a DSP-urilor sunt serviciile teritoriale ale DCCOA, ONG-uri (Salvați Copiii, ARAS), DGASPC și ISJ. Aceste programe au mai ales componente de prevenire.

Uneori însă, reprezentanții în teritoriu desfășoară aceste programe, fără să știe că sunt incluse în Planul național anti-trafic, astfel încât obiectivele de prevenire vizate prin ele nu sunt atinse integral.

Având în vedere această situație, ministerul va organiza în viitorul apropiat cursuri de pregătire a medicilor pe problematica traficului de persoane. Cursurile sunt menite să familiarizeze corpul medical cu modalitățile de identificare a victimelor potențiale ale traficantilor. Se va crea totodată posibilitatea ca medicul să refere victima către sistemul de acordare a asistenței.

Asistența medicală oferită victimelor traficului este însă departe de a fi gratuită, așa cum prevede legea. Numai victimele minore beneficiază de gratuitatea asistenței medicale. În perpetuarea acestei situații, o contribuție majoră își aduce actuala legislație din domeniul asigurărilor sociale de sănătate. Prevederile acesteia nu au fost încă armonizate ce cele ale Legii speciale nr. 678 din 2001, iar bugetarea asistenței medicale oferite victimelor traficului de persoane nu se află în sarcina nici unei autorități.

Realitatea demonstrează că asistența medicală a victimelor este asigurată prin intermediul celor care oferă asistența socială, de multe ori victimei fiindu-i plătite analizele medicale și tratamentele prin bunăvoința acestora.

8. Conform Legii nr. 678/2001, în România au fost înființate centre de adăpost pentru victimele traficului de ființe umane. La data promulgării legii, coordonarea activității acestora intra în atribuțiile Ministerului Administrației Publice, o structură guvernamentală astăzi desființată. Realizate prin diverse programe și date de curând în folosință, aceste centre au fost trecute în gestiunea financiară a **Consiliilor județene și locale**, subordonate fiind Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecția Copiilor, în temeiul Legii nr. 705/2001 privind organizarea sistemului de asistență.

Guvernul României a adoptat, în anul 2004, Regulamentul de organizare și funcționare a acestor direcții, act normativ în conformitate cu care DGASPC nu îndeplinește numai funcții de management strategic și administrare de fonduri ale asistenței sociale județene, ci și funcții de colaborare cu alte

instituții cu atribuții în domeniul asistenței sociale (v. L705/2001) și cu reprezentanți ai societății civile. În conformitate cu acest cadru legal, DGASPC asigură transfer de expertiză de specialitate din partea societății civile către personalul centrelor. În fapt, de multe ori, după ce transferul de expertiză s-a efectuat prin proiecte speciale, personalul calificat a părăsit locul de muncă din centrul de adăpost. Mai sunt și situații excepționale, în care, la disiparea expertizei câștigate, contribuie chiar DGASPC, reorientând personalul centrelor către alte ramuri ale asistenței sociale. Aceste mișcări sunt motivate îndeobște prin lipsa de activitate din centrul de asistență și protecție al serviciului public, unde victimele nu prea solicită cazare.

9. Prin însăși misiunea sa, **Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copiilor (ANPDC)**, agenție aflată actualmente în subordinea MMSSF, este instituția de stat a cărei arie de activitate profesională include problematica traficului de minori. ANPDC, având în vedere particularitățile de vârstă și alte diferențieri care apar din diverse puncte de vedere (legal, socio-educational etc.), a militat în mod justificat pentru implementarea unor politici adecvate nevoilor speciale ale copiilor traficați, precum și ale copiilor aflați în situații de vulnerabilitate față de fenomenul traficului.

Pe baza experienței dobândite de la înființarea sa, ANPDC a reușit standardizarea unei metodologii de lucru pentru reabilitarea copilului aflat în diverse situații dificile². Rezultatele obținute au arătat că, cel puțin din punctul de vedere al asistenței sociale, este impropriu încercarea de a distinge între copilul traficant, exploatat, neglijat sau abuzat sub diverse alte forme, deoarece efectele generale asupra dezvoltării personalității copilului nu diferă sensibil în toate aceste cazuri. Pornind de la această constatare, **ANPDC a elaborat trei strategii menite să combată orice forme de abuz și de exploatare a copiilor, deci, și traficul lor.** Trei acte normative, prezentate în capitolul anterior - HG 1504/2004, 1295/2004, 1769/2004 - au ca scop eficientizarea conjugării eforturilor tuturor actorilor sociali care contribuie la reducerea vulnerabilității copiilor.

ANPDC a impulsionat crearea unui **subgrup al Grupului interministerial, destinat combaterii traficului de copii, format din ANPDC, DGCCOA, Poliția de Frontieră, direcția de pașapoarte, MEdC, MS, MAE.** Sunt asociate, cu statut de observator și organizațiile internaționale ILO, UNICEF, OIM. Baza legală de activitate a acestui subgrup este asigurată prin HG 1295/2004 și Ordinul nr. 123/2004 al ANPDC. Acest din urmă act reprezintă regulamentul de funcționare a subgrupului, definindu-i totodată misiunea și atribuțiile. În principal, acestea sunt legate de coordonarea și monitorizarea la nivel național a activităților de prevenire, combatere a traficului de minori, precum și a activităților de asistență și protecție a victimelor minore, în special a acelor acțiuni cuprinse în Planul național pentru combaterea și prevenirea traficului de copii.

ANPDC are în vedere alcătuirea unui plan cadru care să cuprindă problematica sectorială a acestor strategii, cu atât mai mult cu cât ele sunt construite după același tipar de acțiune instituțională, iar personalul nu poate fi format sectorial. Examinarea celor trei strategii de combatere a abuzării minorilor (cuprinse în cele 3 HG amintite mai sus) ne arată tiparul logic după care sunt construite:

- formarea capacității instituționale de a obține informații primare și secundare despre fenomen (crearea unor baze de date, monitorizarea cazurilor, producerea de analize ale datelor culese),
- formarea capacităților instituționale de a reacționa adecvat în toate domeniile concrete: prevenire, combatere și asistență,
- descrierea unor activități esențiale ale celor trei domenii.

Până în prezent, ANPDC a organizat o bază de date în care sunt cuprinse cazurile înregistrate pe baza solicitărilor de repatriere. Datele sunt culese primar de personalul centrului pilot pentru copilul neacompaniat sau traficant Gavroche, prin care, conform HG 1443 /2004, trece orice minor repatriat din străinătate. O carență momentană a acestei baze de date este lipsa de informații despre traficul intern.

În domeniul acțiunilor concrete, ANPDC a inițiat și derulat, în perioada iunie 2004 - februarie 2005 Programul de Interes Național³ (PIN 415 din 2004) destinat prevenirii migrației ilegale și a traficului de

²Primul centru în care s-a implementat metodologia de lucru a fost cel aflat actualmente în subordinea DGASPC a sectorului 2 al Bucureștiului, centrul pentru copilul neacompaniat și traficant.

copii, precum și asistării victimelor traficului. Bugetul de 14,5 mld ROL alocat acestui PIN a permis desfășurarea unor campanii de prevenire în școli (cu 10.470 de receptori, dintre care 3.440 elevi), organizarea și dotarea a 10 centre de protecție și asistență pentru copii neînsoțiți returnați din străinătate sau victime ale traficului, dintre care unul este declarat centru pilot⁴. Din aceleași fonduri au fost finanțate formările de personal destinat acestor centre, dar și costurile asistenței acordate unui număr de 63 de victime și familiilor lor, precum și demersurile făcute pentru repatrierea unui număr de 248 de copii.

În anul 2005, ANPDC derulează PIN „Reintegrarea și sprijinirea copiilor repatriați sau victime ale traficului”. Principalele scopuri ale acestuia sunt prevenirea abuzului și a neglijării copilului, crearea și dezvoltarea de servicii specializate pentru copiii repatriați și dezvoltarea unui set de măsuri destinate lor care să le faciliteze reinsertia socială. Desigur, în subsidiar sunt avute în vedere și alte obiective, cum ar fi gestionarea eficientă a resurselor umane și financiare implicate în sistemul de protecție specială a copiilor, reintegrarea socio-familială a copiilor repatriați și combaterea și, mai ales, prevenirea situațiilor de migrare sau traficare a copiilor. Concret, este avută în vedere creșterea cu cel puțin 4 a numărului de servicii destinate reintegrării copiilor repatriați și a prevenirii migrației acestora, reducerea costurilor bugetare privitoare la repatriere cu 25% și creșterea cazurilor de repatriere. Bugetul aferent anului 2005 pentru acest PIN este de 7.277.140.000 ROL.

Iar în ceea ce privește formarea capacităților instituționale de reacție și intervenție, în relație cu fiecare din cele 10 centre au fost formate echipe de intervenție interinstituțională, sub coordonarea Direcțiilor Județene de Protecție a Copilului și compuse din reprezentanți ai IPJ, ISJ DSP, AJOFM. În fiecare județ aceste echipe pot fi completate și cu alți parteneri, sindicate, patronate, ONG-uri.

1.3. Alți actori sociali cu importanță în combaterea traficului de persoane

Autoritățile publice sunt susținute financiar, logistic și sub aspectul expertizei, al deprinderii rolurilor pe care le au de jucat în combaterea traficului de organizațiile interguvernamentale și de cele neguvernamentale.

A. Organizații internaționale

1. Organizația Internațională pentru Migrație

Misiunea din România a acestei organizații acoperă, prin proiectele/activitățile desfășurate, toate ariile de politici anti-traffic.

Asistența și reabilitarea victimelor sunt activități concrete în care OIM se implică în mod direct, la scară națională, repatriind în România victime cetățeni români recuperați din trafic în străinătate și referiți misiunilor sale din țările respective. Pentru ca victimele repatriate să poată fi asistate și protejate, OIM a structurat o rețea de 20 de organizații neguvernamentale care oferă victimelor traficului adăpost, asistență medicală, consiliere, recuperare și reintegrare socio-profesională. La intrarea în țară, victima este preluată de asistentul social al OIM și referită către organizația cu cea mai mare apropiere de domiciliu.

În ceea ce privește centrele de cazare, OIM gestionează direct activitatea unui adăpost pentru persoane traficate. Pentru victimele cazate aici, serviciile de consiliere psihologică și de asistență juridică se asigură prin intermediul unor organizații neguvernamentale cu care OIM a stabilit instrumente clare de lucru.

HG 1226 din 19 decembrie 2001 legiferează Acordul între Guvernul României și Organizația Internațională pentru Migrație prin care se avea în vedere, la data respectivă, „înființarea unui centru de primire și adăpostire temporară, asistență medicală și consiliere de specialitate pentru femei repatriate, victime ale traficului de persoane”. Prin acest acord, statul se angaja să pună la dispoziție spațiul ne-

³Cf. OUG 192, prin Programul de Interes Național se înțelege orice program aprobat prin hotărâre de guvern, care contribuie la realizarea obiectivelor de reformă a sistemului de servicii și instituții destinate îngrijirii, protecției și promovării drepturilor tuturor copiilor săi la asigurarea funcționării adecvate a acestui sistem.

⁴Este vorba despre centre de protecție și asistență diferite de centrele pentru adulți, înființate cf. Legii 678/2001.

cesar pentru înființarea centrului și să asigure protecția și paza, iar OIM să finanțeze amenajarea și cheltuielile centrului, precum și cheltuielile de transport ale victimelor, cazarea, masa, asistența medicală și consilierea lor de specialitate. Medierea pentru aceste servicii urma să o asigure un ONG, agreat de ambele părți. Acest acord s-a materializat prin crearea unui adăpost, primul în țară, în colaborare cu organizația Alternative Sociale. Actualmente acest centru este predat în gospodărirea autorităților locale.

OIM colaborează cu Centrul SECI pentru recuperarea victimelor traficului extern de ființe umane. Pe baza unor sesizări primite de OIM și retransmise la Centrul SECI, poliția țărilor membre SECI a reușit recuperarea unor victime din trafic în mai puțin de 24 de ore.

O altă contribuție majoră a OIM se regăsește în dezvoltarea capacității instituțiilor statului de a reacționa pentru combaterea traficului. Cel puțin într-o primă etapă, dezvoltarea acestei capacități este consecința îmbunătățirii cadrului de aplicare a legii. Rețeaua judecătorilor specializați în cauze de trafic de persoane a fost formată și cu ajutorul OIM. Nu în ultimul rând, reprezentanții OIM sunt preocupați de definirea termenului de victimă, astfel încât o persoană prejudiciată în infracțiuni de trafic, să devină mai vizibilă pentru sistemul de asistență.

De fapt, OIM a căutat în permanență să structureze formarea unor capacități instituționale complet noi, prin abordarea parteneriatelor inter-instituționale și inter-organizaționale.

În domeniul prevenirii migrației ilegale și a traficului de persoane, OIM realizează campanii de conștientizare și informare la nivel național. OIM susține diseminarea informațională prin dezvoltarea unei pagini de web dedicate combaterii traficului de ființe umane.

2. Reprezentanța UNICEF

Promotor al drepturilor copilului, Reprezentanța UNICEF abordează problematica traficului în mod intersectorial și sistemic. Ariile sale de acțiune sunt asistența, prevenirea, transferul de expertiză către autoritățile statului, dezvoltarea capacității instituționale.

În domeniul proiectelor de anvergură națională, Reprezentanța UNICEF a realizat susținere tehnică și financiară către Grupul interministerial și către Subgrup. Meritul principal al acestui proiect a constat în creșterea capacității de relaționare a acestor două forumuri de dezbatere și elaborare de strategii cu structurile instituționale teritoriale, cu oamenii care lucrează efectiv în domeniu și cu societatea civilă. În cadrul reuniunilor de Grup, Reprezentanța UNICEF a militat pentru un cadru descentralizat de acțiune, pentru înstructurarea unei acțiuni sociale care să-i responsabilizeze în aceeași măsură pe toți participanții, reușind să producă deschiderea Grupului către segmentele organizaționale care materializează prin acțiuni punctuale diversele strategii elaborate.

Tot de interes național, dar dedicată unei arii de acțiune concretă, este și susținerea implementării unui mecanism de identificare și referire a victimelor. Acest proiect este desfășurat în colaborare cu OIM. Dezideratul Reprezentanței UNICEF este ca metodologia de lucru în domeniul acordării de asistență să se îmbunătățească în primul rând prin structurarea unui mecanism de referință care să recepțeze mai bine cazurile.

Dezvoltarea capacității instituționale și susținerea transferului de expertiză au fost urmărite de Reprezentanța UNICEF printr-un proiect implementat în nouă județe cu ajutorul organizației Salvați Copiii.

Reprezentanța UNICEF militează pentru rafinarea mijloacelor de intervenție în campaniile de prevenire astfel încât în fiecare nișă socială comunicarea să vehiculeze mesajele cele mai inteligibile. În opinia Reprezentanței UNICEF, o campanie de prevenire se face în mod integrat, nu se poate face unidimensional prin mass-media și presupune cunoașterea profundă a cauzelor fenomenului și ale grupurilor țintă. Consecvent acestor principii, cât și misiunii sale de promotor al drepturilor copilului, Reprezentanța UNICEF a desfășurat anul trecut, în colaborare cu Fundația pentru Copil, Familie și Comunitate, un proiect de reducere a vulnerabilității la trafic în patru comunități din Țara Oașului. Grupul-țintă l-au constituit, cu precădere, copiii din aceste comunități în care migrația pentru muncă a devenit un model de acțiune, o strategie de viață general acceptată.

În domeniul prevenirii, Reprezentanța UNICEF a susținut implementarea mai multor programe. Aria lor de acoperire a fost relativ redusă, permițând adecvarea mesajului la publicul receptor. Astfel, Reprezentanța UNICEF a susținut împreună cu organizația ecumenică AIDRom și cu Institutul pentru Prevenirea și Cercetarea Criminalității o serie de cursuri de formare pentru ofițerii poliției de prevenire, precum și pentru alte grupuri profesionale, în zece județe. În București, Reprezentanța UNICEF a realizat susținere pentru acțiunile de prevenire pe care organizația ADPARE le-a desfășurat având ca țintă populația școlară din zece licee. Susținând organizația Alternative Sociale, Reprezentanța UNICEF a dezvoltat două proiecte de reducere a vulnerabilității - unul de consiliere în carieră pentru studenții ieșeni, iar celălalt de peer-education, în care partenerii pentru implementare au fost și ILO și MEDC. Acest proiect s-a implementat în patru județe - Iași, Botoșani, Giurgiu și București. În zona de centru a țării, Reprezentanța UNICEF desfășoară, în colaborare cu Fundația Conexiuni, un alt proiect de prevenire, implementat cu ajutorul inspectoratelor școlare și al celor de poliție.

Asistența și reinserția socială a victimelor sunt preocupări, de asemenea, importante pentru Reprezentanța UNICEF, care finanțează pachetele de servicii oferite de organizații neguvernamentale. În domeniul asistenței însă, Reprezentanța UNICEF semnalează obstacolele birocratice de care se lovesc victimele traficului atunci când încearcă obținerea drepturilor înscrise în lege: asistență medicală gratuită și reintegrarea școlară, care este dificilă chiar și pentru minorii care nu au abandonat școala de mai mult de doi ani, din cauza multiplelor formalități care trebuie îndeplinite.

3. PNUD

Susținător al dezvoltării instituționale durabile și democratice, PNUD își bazează activitatea în politicile antitrafic mai ales pe înstructurarea instrumentelor profesionale. Scopul urmărit de PNUD este implementarea unei strategii coerente de formare pentru toate nivelele structurilor de aplicare a legii.

Astfel, în perioada 2001-2003, una dintre prioritățile PNUD a fost elaborarea unui manual de bune practici investigative în cauzele de trafic, editat în cooperare cu Centrul pentru Dezvoltarea Politicilor de Emigrație de la Viena, centrul SECI, USAID și alte instituții statale sau internaționale. Manualul este conceput de experți recunoscuți la nivel european pe trafic de persoane și include o secțiune de bune practici investigative, un compendiu de legislație anti-trafic din regiune și un set de măsuri de primă abordare a victimelor, în acord cu liniile directoare ale Convenției ONU și ale recomandărilor europene. Conținutul manualului scoate în evidență importanța protejării victimei ca martor în investigația judiciară. Publicul cărui i se adresează manualul este format din ofițerii de poliție de frontieră, ofițeri ai direcțiilor speciale de combatere a crimei organizate și procurori implicați în investigarea cauzelor de trafic. Structura manualului este modulară și acoperă toată gama de probleme cărora cursurile trebuie să le facă față în teren. În opinia PNUD România, cheia de boltă a transformării manualului în instrument de lucru constă în capacitatea de cooperare inter-departamentală și inter-instituțională.

Pentru a obține feed-back-ul necesar oricărei implementări de strategie, următoarele luni sunt destinate testării manualului prin cursurile cu ofițerii de poliție. De fapt, acest proiect se adresează țărilor din S-E european (Albania, Bosnia-Herzegovina, Bulgaria, Croația, Macedonia, Moldova, România, Serbia și Muntenegru, și teritoriul provinciei Kosovo) menit fiind să unifice instrumentele de aplicare a legii acestor țări. Rezultatele așteptate din derularea testării sunt validarea unui corp de cunoștințe profesionale în domeniul combaterii traficului de persoane și a metodelor de formare, conturarea unor strategii naționale anti-trafic cât mai cuprinzătoare.

PNUD se implică și în eforturile de îmbunătățire a cadrului legal, susținând crearea Agenției Naționale Anti-trafic, pe care o dorește similară altor organisme centrale anti-trafic din statele Europei de Vest, de exemplu Biroul Coordonatorului Național Antitrafic din Olanda.

4. Biroul Internațional al Muncii - ILO - IPEC

Principala activitate a ILO în domeniul combaterii traficării persoanelor este circumscrisă obiectivului IPEC - Programul Internațional de Eliminare a muncii copiilor - de a reduce, restrânge și interzice munca unui copil, în acord cu standardele internaționale ale muncii, privitoare la cele mai grele forme de muncă (Convenția nr. 182) și vârsta minimă la care se poate lucra (Convenția nr. 138).

Primele etape parcurse pentru atingerea acestui obiectiv au fost stimularea interesului privitor la consecințele și la modalitățile de a soluționa problema muncii copiilor și implicarea actorilor sociali cu incidență în domeniu la dezvoltarea și implementarea programelor de acțiune împotriva muncii copiilor. Partenerii de bază sunt ANPDC și Inspekția Muncii, dar cooptați în Comitetul Național pentru Eliminarea Muncii Copiilor sunt și reprezentanți ai Ministerului Educației, ai Ministerului Sănătății și ai Ministerului Administrației și Internelor. Cu o funcționare informală din 2000 până în 2004, acest Comitet a fost statuat legal prin HG 1769/2004, hotărâre care a marcat trecerea la etape operaționale de lucru, integrate însă unei strategii de dezvoltare.

ILO a contribuit la materializarea strategiilor de luptă împotriva abuzării și exploatării copiilor:

- formarea bazei de date la nivel național privind exploatarea prin muncă a copiilor,
- formarea echipelor intersectoriale de acțiune la nivel local (județean),
- îmbunătățirea cadrului legal prin clarificarea unor concepte și prin instituționalizarea unor metodologii de lucru în domeniul prevenirii.

Cea mai importantă preocupare a ILO ar fi eliminarea celor mai grave forme de muncă a copiilor. Acestea includ traficul, prostituția, și, încă o componentă care se referă la muncile periculoase. Această categorie încă nu a fost definită în România. Prin ratificarea Convenției nr. 182, practic România s-a angajat să întocmească o listă a muncilor periculoase pentru copii, care să fie interzise. ILO se află în procesul de consultare pentru identificarea acestor munci. Lista va trebui validată de Comitetul Național Director și apoi trimisă la Guvern pentru a fi adoptată, pentru a deveni un instrument de lucru. Actualele prevederi legale se referă la sectorul formal, nu și la cel informal, acolo unde copiii muncesc în locul adulților, de fapt.

Încă din anul 2002, ILO a implementat mecanisme de monitorizare în 18 județe - prin stabilirea de echipe intersectoriale locale formate din reprezentanți ai protecției copilului, poliției, inspectoratelor școlare, inspekției muncii, ONG-urilor locale. Prin intermediul acestor echipe au fost testate instrumentele prin care să poată fi identificați și copiii la risc - și copiii care muncesc. Etapa următoare ar fi retragerea lor din muncă și referirea către anumite servicii, necesare pentru fiecare caz în parte. Se dorește continuarea cu monitorizarea lor, pentru ca ei să nu intre într-o formă mai gravă sau mai ascunsă de muncă. Acest proiect s-a desfășurat în colaborare cu ANDPC și cu finanțare de la alte organizații internaționale (UNICEF, USAID). ILO dorește standardizarea experienței câștigate și producerea unei metodologii de lucru aplicabile la nivel național. Un deziderat expres este ca sistemul de monitorizare să se refere la copiii vulnerabili la trafic și la copiii care sunt exploatați prin alte forme grave de muncă.

Prevenirea situației de risc (inclusiv de vulnerabilitate la traficare) se face, în opinia reprezentanților ILO, prin sprijinul acordat familiilor la angajarea în muncă. Acest sprijin se acordă atât părintelui - pentru angajarea propriu-zisă - cât și copilului, sub forma consilierii în alegerea meseriei. Cum în ansamblul activităților de învățământ reprezentanții ILO apreciază că pregătirea profesională și de orientare în carieră apar cu parcimonie, organizația a dezvoltat proiecte cuprinzând această latură. Dintre acestea amintim etalonarea unei baterii de teste cognitive care dă posibilitatea orientării copilului în alegerea meseriei (luând în considerare și opțiunea personală) și studiul grupurilor de elevi din școlile profesionale cu risc de abandon. Pentru ca reducerea vulnerabilității să fie reală, ILO pune accentul pe formarea de deprinderi, formarea capacității de comunicare pentru obținerea și păstrarea unui loc de muncă.

Înscris tot în aria de reducere a vulnerabilității este și proiectul pentru dezvoltarea unei rețele de Centre de Dezvoltare și Informare - CDI, pe care ILO îl gestionează împreună cu Alternative Sociale și cu MEEdC. Finanțate din resurse guvernamentale românești și de Ambasada Franței, CDI au pornit de la ideea oferirii unui suport metodologic profesorilor din mediul rural recunoscut ca spațiu social închis, cu puține posibilități de comunicare. În principal, proiectul a însemnat recrearea spațiului de bibliotecă, transformarea lui într-un centru de informare. Inițial, rețeaua CDI a avut 300 de nuclee, în viitor fiind așteptată triplarea acestui număr, chiar prin contribuția cadrelor didactice care au și o rețea de formatori pentru administrarea și dezvoltarea proiectului. Și acum urmează să mai deschidă aproximativ 700. Atât ministerul, cât și organizațiile implicate intenționează utilizarea rețelei CDI pentru prevenirea abandonului școlar.

Nu în ultimul rând merită a fi menționat faptul că ILO are un instrument deosebit, pe care îl folosește în colaborare cu Alternative Sociale în mai multe proiecte: manualul SCREAM, axat pe promovarea drepturilor copilului prin educație și mass-media și publicat de un grup de profesori la Geneva. O primă formare - în rândul cadrelor didactice - pentru utilizarea manualului a avut un feed-back încurajator.

5. Centrul regional al Inițiativei de Cooperare Est-Europene SECI

Înființată prin eforturile comune a 12 țări - Albania, Bosnia Herțegovina, Bulgaria, Croația, Grecia, Ungaria, Macedonia, Republica Moldova, România, Serbia și Muntenegru, Slovenia, Turcia - această organizație are ca obiectiv eliminarea infracționalității transfrontaliere, într-o zonă care încă nu aparține UE. Înscris în zona de combatere efectivă, rolul pe care această organizație îl joacă este de sprijinire și coordonare a eforturilor făcute de fiecare stat-membru în parte în vederea eradicării criminalității. Pentru realizarea acestui deziderat, centrul SECI a divizat activitățile sale în grupuri de lucru - echipe specializate constând din reprezentanți ai țărilor membre - a căror misiune este mărirea capacității de reacție profesională a organelor de aplicare a legii, în special în sectoarele de crimă organizată (i.e. trafic de ființe umane, migrație ilegală, trafic de droguri, trafic de autovehicule furate, contrabandă și fraudă fiscală financiar-vamală) și în domeniul contracarării terorismului (trafic de armament mic, ușor, de distrugere în masă etc.).

La centrul SECI au fost create 6 grupuri de lucru (task-force). Primul și, în chiar opinia reprezentanților SECI, **cel mai important** dintre acestea este cel pentru combaterea traficului de ființe umane, căruia i s-a alăturat recent și o componentă pe migrație ilegală. Importanța îi este conferită de faptul că acest grup de lucru încearcă să anihileze rețele de crimă organizată cu profituri foarte mari, uneori estimate ca fiind mai mari decât în alte sectoare de infracționalitate.

Task-force-ul pentru combaterea traficului de ființe umane cuprinde acțiuni de destrămarea de rețele de traficanți, după ce investigațiile polițienești au descoperit și verificat activitățile lor. Operațiuni de anvergură regională se desfășoară din anul 2002, cu numele de cod MIRAGE, și conduc la salvarea câtorva sute de victime pe an.

Chiar de la prima operațiune MIRAGE, a fost creată o celulă de criză - operational central unit-, cu rol de stat major în schimbul de informații dintre statele membre, activă fără întreruperi pe toată perioada de desfășurare a operațiunii. Informațiile descoperite și împărtășite în timpul respectiv au generat investigații și după închiderea operațiunii.

În septembrie 2004, organizarea activității grupului de lucru pe trafic de ființe umane a fost modificată, iar numele de cod MIRAGE a fost preluat chiar de grup. Schimbarea a constat în trecerea de la operațiunile punctuale, desfășurare pe toată aria geografică a țărilor care compun Inițiativa de Cooperare, la activitatea continuă, care nu implică neapărat toate statele membre într-o singură acțiune și care permite prelucrarea mai rapidă a informațiilor culese și chiar schimbul de investigatori. Organizația a evoluat în sensul eficientizării structurii sale.

Activitatea de combatere desfășurată la centrul SECI are un grad de operativitate foarte înalt, fiind rezultatul suprapunerii unui cadru de lucru puternic formalizat cu crearea unui flux comunicațional bazat pe relații de încredere.

Realizând importanța asigurării securității victimei în cazul în care ea se declară de acord să depună mărturie în instanță împotriva celor care au exploatat-o, ofițerii centrului SECI asigură protecția, fie finanțând deplasarea victimei în statul în care are loc procesul și a unor ofițeri din structurile polițienești cu atribuțiuni în combaterea crimei organizate, fie realizând comunicarea între victimă și instanța de judecată prin transmisiunea pe un canal INTERNET cu semnal criptat.

B. Organizații Non-Guvernamentale din România

Organizațiile Non-guvernamentale care desfășoară proiecte pe problematica traficului de persoane alcătuiesc un câmp comunicațional aparte, unificat de perspectiva general împărtășită asupra cauzelor amplificării traficului în ultimii ani și asupra noțiunii de victimă. Diferențieri între ONG-uri există mai ales în ceea ce privește instrumentele de lucru, modul concret de acordare a asistenței. Nepunându-și studierea în exhaustivitate a structurii câmpului organizațional care leagă (sau separă) ONG-

urile din România, ci evidențierea unor aspecte calitative ale transferului de expertiză între exponenți ai societății civile și structurile instituționale cu atribuții în domeniu, cercetarea de față a realizat un decupaj de doar câteva interviuri cu manageri de ONG.

1. Având filiale în 15 județe, organizația **Salvați Copiii** este una dintre cele mai active în implementarea politicilor anti-trafic, în domeniul furnizării de asistență victimelor, al campaniilor de prevenire, dar și în ceea ce privește formarea capacității instituționale. Salvați Copiii oferă asistență calificată (socială, psihologică și juridică). Este un ONG în rețeaua OIM. Are și un parteneriat cu MAI, respectiv DGCCOA.

Majoritatea cazurilor le sunt referite de OIM și sunt victime care se repatriază voluntar. Ele beneficiază de protecție într-un adăpost pe care îl are OIM, iar Salvați Copiii, ca parteneri, asigură asistența și recuperarea psihică a acestor cazuri, cărora li se propune un program de reintegrare, în cadrul Centrului de **Consiliere pentru copilul abuzat și traficant**, un serviciu separat al organizației Salvați Copiii. Aici victima participă la elaborarea și stabilirea planului. Planul poate propune reintegrarea familială dacă condițiile o permit, dar dacă sursa de conflict a fost familia, dacă familia a contribuit direct sau indirect la situația de traficare a victimei, atunci reinsertia socială se va face ocolind familia. Organizația Salvați Copiii se află implicată în acțiuni de prevenire a traficului de persoane și în transferul de expertiză către centrele de tranzit și adăpost ale statului.

În anul 2004, Salvați Copiii s-a implicat în implementarea PIN 415 - programul de deschidere a centrelor de tranzit pentru copiii traficați sau neacompaniați, având finanțare din partea ANDPC și suport din partea Direcțiilor pentru Protecția Copilului. Elaborarea unei metodologii de lucru a celor 10 centre de tranzit și a unor instrumente de lucru specifice și pregătirea personalului din cadrul proiectului privind asistența directă a copiilor traficați sau neacompaniați au constituit două componente importante ale transferului de expertiză pe care l-a primit rețeaua serviciului public din partea acestui ONG.

Salvați Copiii mai desfășoară o campanie susținută de prevenire a traficului, mai ales pe componenta de informare-conștientizare, având ca public țintă populația școlară. Materialele acestei campanii include spoturi publicitare, afișe, broșuri.

2. Organizația **ADPARE** (Asociația pentru Dezvoltarea Practicilor Alternative de Reintegrare și Educație) este rezultatul specializării asistenței oferite prin rețeaua OIM victimelor traficului de ființe umane. ADPARE oferă asistență psihologică în situație de criză; asistență medicală, juridică; consiliere vocațională; orientare profesională; consiliere familială, dar și servicii de formare și prevenire pentru combaterea traficului de ființe umane. În cazul acestei organizații, victimele pot locui în adăpostul propriu, în cel al OIM sau în familie.

Cazurile sunt referite în principal tot de Organizația Internațională pentru Migrație. ADPARE oferă servicii atât victimelor care primesc asistență rezidențială în centrul OIM-ului, cât și victimelor care, după repatriere, se întorc în familii și vor să fie asistate în familii. ADPARE a mai organizat activități de prevenire și de pregătire a ofițerilor de Poliție de Frontieră.

Implicată în mod deosebit în activități de prevenire, având ca finanțator Reprezentanța UNICEF și ca partener de implementare Oficiul Național pentru Prevenirea Traficului de Persoane și Monitorizarea Asistenței Victimelor, ADPARE dezvoltă proiectul „Împună cu noi pentru ele”. Grupul țintă al acestui program (cu durata de 8 luni) îl constituie elevii din 11 școli bucureștene și victimele minore sau cu copii aflate în asistența organizației. Modul de lucru în cadrul acestui proiect este formarea unor grupuri de elevi din cadrul fiecărei școli selectate pe problematica traficului și implicarea lor în organizarea activităților de prevenire la clasă. De asemenea, elevii sunt implicați în activități de sprijinire a victimelor traficului, în realizarea de materiale informative și în organizarea unor manifestări artistice cu mesaj de prevenire sau de sensibilizare a publicului.

3. Organizația **Alternative Sociale** își definește misiunea ca fiind creșterea de servicii psiho-sociale și juridice pentru persoanele victime ale abuzurilor și ale traficului de ființe umane. Acest ONG este unul dintre cei mai importanți contributori la structurarea profesionalizată a unui câmp organizațional care să reușească producerea și implementarea unor strategii de cuprindere regională.

Astfel, în afara serviciilor de asistență oferite victimelor, Alternative Sociale a desfășurat, cu începere din anul 2003, eforturi de coagulare a unei rețele de opt ONG-uri din regiunea Moldovei (județele Boto-

șani, Suceava, Bacău, Neamț, Vaslui, Galați și Iași), care să aibă o platformă unitară de lucru în problematica traficului de femei. Totodată, Alternative Sociale și-a propus atunci implementarea eficientă a campaniei de conștientizare publică în toate cele șapte județe ale Moldovei, cu impact asupra a aproximativ o treime din populația regiunii. Cele opt organizații au folosit aceleași materiale, dar planuri locale - colaborând cu autorități diferite. Unele județe au colaborat cu secțiile de pașapoarte, altele cu direcțiile de sănătate publică și cu firme private, de exemplu pentru inscripționarea unui număr de help-line pe ambalajul unui produs. Colaborarea cu serviciile de poliție a fost apreciată de reprezentanții organizației ca fiind cea mai fructuoasă. Proiectul a avut valoare formativă deosebită prin consultanța acordată organizațiilor care oferă servicii în cadrul proiectului, pentru creșterea capacității organizaționale și de a implementa programe.

Pagina de web www.antitrafic.ro dedicată problematicei traficului din România este înființată și gestionată prin eforturile acestei organizații de a stabili un flux de informații receptat la nivel național, nu doar regional. Pentru acest proiect, susținerea financiară a fost asigurată de Reprezentanta UNICEF și OIM.

Tot în colaborare cu OIM, această organizație a gestionat primul adăpost pentru victimele traficului de ființe umane. Prin intermediul acestui proiect, Alternative Sociale a realizat transfer direct de expertiză către serviciul public de asistență, certificând prin acesta că societatea civilă are în intenție sprijinirea sistemului înființat de autorități.

În decursul anului precedent, organizația a avut un proiect de prevenire și combatere a exploatarei sexuale, prin muncă și a traficului de copii, în care a urmărit informarea elevilor, părinților, cadrelor didactice, autorităților, supraveghetorilor asupra pericolelor exploatarei sexuale, prin muncă și a traficului de copii, consilierea copiilor care părăsesc centrele de plasament căutând inserția pe piața muncii și a altor tineri vulnerabili. Și acest proiect a conținut o componentă de consultanță acordată organizațiilor care au oferit servicii în timpul proiectului, contribuind la formarea unui câmp organizațional cu capacitate mai bună de reacție.

Organizația a avut activități stradale, în școli, licee, fabrici, în discoteci și help-line.

4. Programul de recuperare și asistență oferit de organizația **Reaching Out** are durata de un an de zile, dublă față de cel oferit de majoritatea ONG-urilor, cu obiectivul de a reabilita complet victima. A asistat 127 de victime ale traficului din 1998 până în prezent. Organizația dispune de un adăpost construit special în acest scop, protejat prin angajarea unei firme de profil.

Pe perioada derulării programului, victimelor li se oferă adăpost, servicii medicale, asistență juridică (pentru orice fel de problemă legală), posibilitatea de a-și completa studiile, de a lucra - retribuite - în atelierul de croitorie propriu, atelier cu autosusținere financiară. Pentru viitor, organizația are în vedere diversificarea paletei de locuri de muncă oferite victimelor pe perioada cazării în adăpost, prin extinderea activităților și la alte domenii, nu numai la cel de croitorie. Reaching Out realizează, la sfârșitul programului de asistență, medierea pentru găsirea unui loc de muncă. De obicei o realizează direct, fără sprijin al AJOFM, și în mod repetat, până când victima își poate păstra serviciul, urmărind reducerea dependenței ei sociale.

Reaching Out a realizat activități de informare-conștientizare având ca grup țintă populația școlară din mai multe orașe ale țării, dar și activități de formare prin educație pe grupuri mici. Perspectiva managerului acestui ONG asupra prevenirii este foarte cuprinzătoare. În fapt, la Reaching Out, prevenirea traficării tinerelor femei este privită ca fiind subsecventă unei politici constante de sprijinire a femeii.

Organizația Reaching Out este inclusă într-o rețea transnațională de ONG-uri - ACTA - Acțiunea anti-corupție și anti-trafic.

5. Organizația **Generație Tânără** este o organizație care oferă asistență în adăpost pe o perioadă de 6 luni. În perioada 2000 - 2004 organizația a asistat 175 de cazuri, dintre care 40 pe perioadă lungă.

Centrându-și activitatea pe victimă, organizația încearcă formarea aptitudinilor de auto-administrare. La Generație Tânără, pregătirea pentru o viață independentă a victimelor mai înseamnă însușirea lor la cursuri de limbi străine, de croitorie sau utilizare PC.

6. Fundația **Conexiuni** Deva se definește ca o organizație care promovează proiecte și programe care să contribuie la dezvoltarea și îmbunătățirea practicilor din domeniul social, medical și educațional. Până în acest an, organizația a desfășurat în principal activități de asistență: consiliere pe durata reintegrării, asistență psihologică, medicală și juridică. De dată recentă, activitățile de prevenire realizate de Fundația Conexiuni au amploare interjudețeană. În prezent, se află în derulare proiectul „Caravana antitrafic“, având ca obiectiv principal dezvoltarea unui parteneriat cu unitățile teritoriale ale Poliției Române din județele Hunedoara, Sibiu și Alba.

Pe baza cadrului legal, între **autoritățile locale și centrale și organizațiile neguvernamentale se stabilesc diverse tipuri de relații**, structurate în sistem de referire, transfer de expertiză, relații de colaborare, relații de feed-back informațional și relații de monitorizare.

Referirea victimelor către centrele de asistență se face, în principiu, de către autoritatea de investigație sau de către serviciile de asistență socială.

Intrarea în Centru a unei victime a traficului de persoane se realizează în baza unei referiri scrise (...) care poate fi făcută de către Poliția de Frontieră, Poliția Județeană sau Municipală, Centrul Zonal de Combatere a Crimei Organizate și Antidrog, Serviciul de Combatere a Crimei Organizate și Antidrog, Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copiilor, Serviciul de Protecție a Victimelor și Reintegrarea Socială a Infractorului (de pe lângă tribunale).

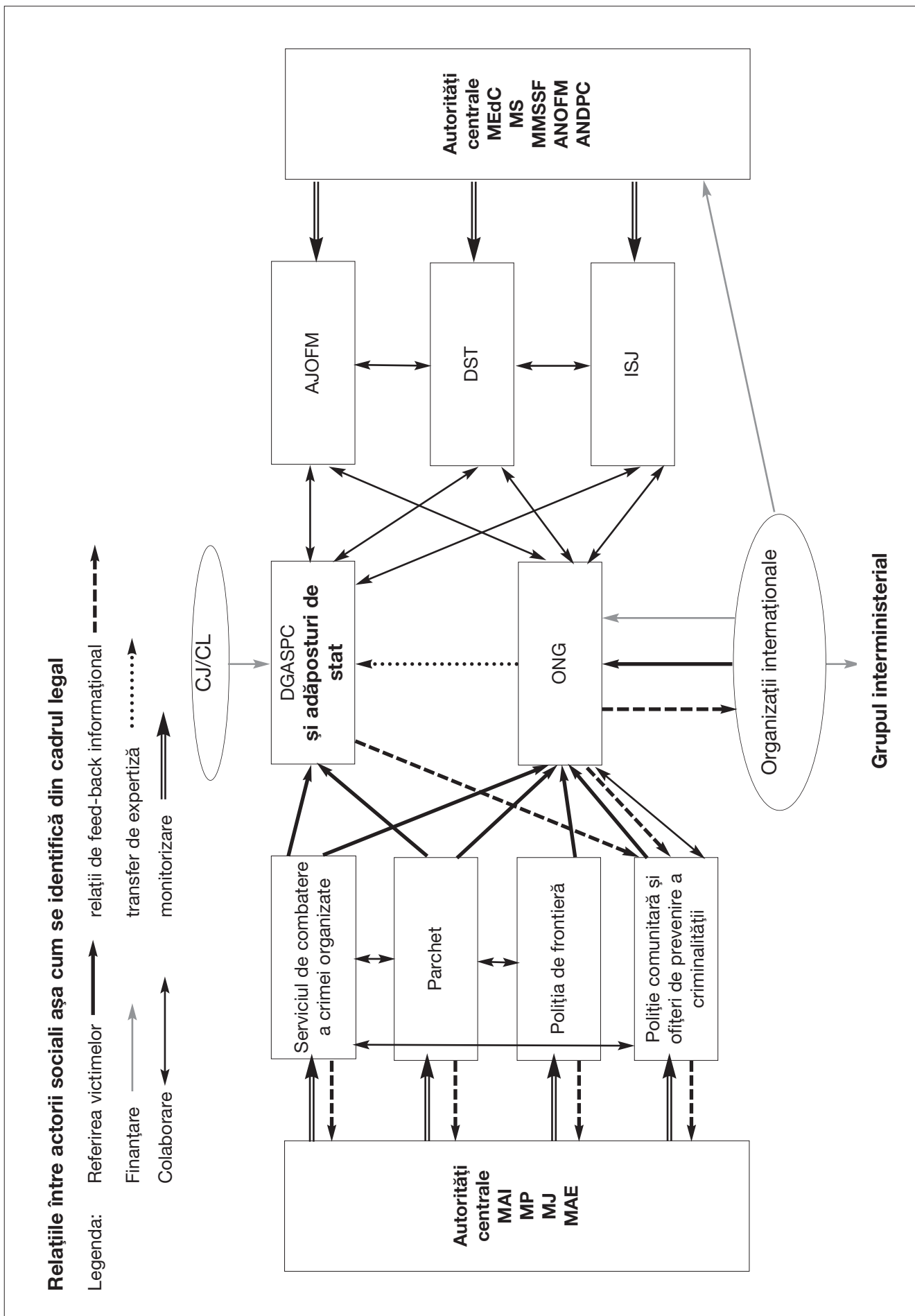
Caseta tipografică de mai sus cuprinde citarea unui material întocmit de ONG Alternative Sociale

Transferul de expertiză se realizează prin implementarea Programelor de Interes Național sau prin derularea unor proiecte (cu specific de prevenire) în regim de parteneriat între autoritățile statului și organismele societății civile. Acest transfer cuprinde profesionalizarea instrumentelor de lucru ale angajaților din sectorul de stat și dezvoltarea capacității instituționale.

Relațiile de colaborare se instalează între autoritățile locale și sunt componente ale unei structuri mai largi, stabilite prin normele metodologice de aplicare a Planurilor naționale anti-sărăcie și de promovare a incluziunii sociale. Aceste relații au în vedere reducerea gradului de sărăcie a populației aflate în spații sociale cu resurse parcimonioase și, implicit, politicile de prevenire, de reducere a riscului de traficare și retraficare. La nivelul fiecărui județ există o **Comisie județeană anti-sărăcie și pentru promovarea incluziunii sociale**, în care sunt reprezentate diverse autorități locale - DST, ISJ, DGASPC, AJOFM (și altele).

Relațiile de feed-back informațional se instalează între autoritățile centrale și cele locale, ca urmare a organizării oricărui serviciu de administrație publică în forme divizionare teritoriale (cu diverse grade de autonomie). Între finanțatori - organizații internaționale - și implementatori se stabilesc, de asemenea, relații de acest tip.

Relații de monitorizare și evaluare a dimensiunilor fenomenului se stabilesc cu ajutorul structurilor specializate ale MAI.

1.4. Relațiile între actorii sociali așa cum se identifică prin percepții colective

Sistemul de referire a victimelor **nu funcționează** la parametrii proiectați. Aplicarea unui chestionar la centrele de stat, efectuarea a 4 observații semistructurate și examinarea datelor statistice ale Oficiului pentru prevenirea traficului de persoane au indicat faptul că sistemul de stat nu este folosit la capacitate. (De exemplu, centrul pentru copii de la Suceava nu a găzduit nici o victimă, deși în județ se află mai mulți minori repatriați după darea în folosință a acestui adăpost; centrul de tranzit și adăpost din Timișoara nu are victime cazate și este propus pentru desființare. Cum se va vedea și la capitolul de analiză a datelor statistice, centrele guvernamentale de asistență au absorbit doar mai puțin de o treime din victimele intrate în programe de asistență).

Această stare de fapt se datorează, probabil, următoarelor cauze:

- personalul centrelor și al DGASPC nu realizează activități de identificare a victimelor (uneori și din lipsa fondurilor),
- lentoarea sistemului de deconturi între Direcțiile județene pentru prestări de servicii către victime de origine din alte județe decât cel în care se află centrul,
- se pare că victimele preferă reintegrarea în familie, neconștientizând importanța consilierii de specialitate,
- perioada de 10 zile, cu posibilitatea prelungiri până la o lună, poate fi descurajant de scurtă pentru victimă atunci când are alternativă la internarea în adăpostul de stat.

Chiar referirea victimelor către ONG-uri uneori se face prin relații informale, ceea ce indică faptul că lipsesc instrumentele puternice și monitorizarea autorităților locale.

Transferul de expertiză de la ONG-uri la DGASPC a existat și există, dar sunt bune indicii că el **se risipește**. Centrele de stat au fluctuație mare de personal și realizează rar experiențe personale de muncă - au puține victime referite.

Relațiile de colaborare care ar trebui să existe între autoritățile locale DST, AJOFM, ISJ și ONG-uri sau DGASPC, **lăsate în voia câmpului instituțional, se realizează foarte greu**. Normele metodologice de implementare a acestor relații nu sunt stabilite prin lege. Astfel, comportamentele observabile sunt cele dictate de mentalitățile funcționarilor, de prejudecățile pe care le au față de condiția socială a victimelor traficului. Cunoscând aceasta, asistenții sociali care însoțesc victima în relația ei cu autoritățile locale, prezintă cazul ca pe unul social și obțin rezolvarea cererilor fără ca măcar funcționarul să știe că aplicantul ei este victimă a traficului de persoane și, deci, conform legii ar avea prioritate la rezoluții favorabile. De aici izvorăsc multe din dificultățile de monitorizare a serviciilor oferite.

Este posibil ca nici colaborarea între serviciul de combatere a crimei organizate și structura similară a Poliției de Frontieră să nu decurgă conform metodologiei proiectate. Situația s-ar putea datora unei interpretări unilaterale a indicatorilor de performanță în munca de ofițer de poliție.

Relațiile de feed-back informațional proiectate prin cadrul normativ funcționează, dar **nu sunt suficiente**. Structura instituțională necesită câteva verigi suplimentare:

- Ofițerii de poliție își doresc să afle încadrarea judiciară hotărâtă de procuror pentru lucrările penale întocmite de ei - altfel nu pot raporta datele Centrului de resurse,
- Feed-back informațional ar trebui să existe - având canale bine formalizate, cu schemă precisă de derulare și cu emitent și receptor nominalizat în organigrama fiecărei instituții - și între DST, ISJ, AJOFM și autoritățile centrale tutelare, altfel monitorizarea pe care acestea ar trebui să o exercite nu poate avea loc.

Nu toate relațiile de monitorizare sunt sustenabile practic. Ministerele Sănătății și Educației și Cercetării nu fac **centralizări** asupra numărului de victime cărora li se acordă asistență sau ajutor pentru completarea studiilor și nici nu pot înregistra costurile pe care serviciile din teritoriu le presupun. Aceste ministere pot monitoriza cu exactitate numai programele de prevenire implementate de reprezentanții lor în teritoriu.

Agențiile Județene de Ocupare și a Forței de Muncă nu pot face raportări realiste asupra angajărilor cu prioritate - conform prevederilor legale - a victimelor traficului și nici asupra serviciilor de mediere

oferite acestora, deoarece aceste cazuri le sunt semnalate, în majoritatea situațiilor, ca fiind persoane aflate în dificultate în condițiile legii de combatere a marginalizării sociale - tânăr provenind din familie monoparentală, fără venituri etc. Însă, chiar dacă victima ar fi dispusă să se identifice ca atare în fața funcționarilor de la agenție, dovada în sprijinul spuselor sale este dificil de făcut. Aceleași dificultăți le au și unitățile spitalicești și școlare.

1.5. Actorii instituționali despre cadrul legal

A. Problema încadrării juridice în cazul traficului pentru exploatarea sexuală a persoanelor

Legea definește infracțiunea de trafic de persoane ca fiind „recrutarea, transportarea, transferarea, cazarea sau primirea unei persoane, prin amenințare, violență sau prin alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă ori înșelăciune, abuz de autoritate sau profitând de imposibilitatea acelei persoane de a se apăra sau de a-și exprima voința, ori prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra altei persoane, în scopul exploatării acestei persoane”. Astfel, legislația românească este în acord cu prevederile internaționale în materie, cuprinse în Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția ONU împotriva criminalității transfrontaliere organizate, preluate și de Protocolul de la Palermo.

În ceea ce privește operaționalitatea judiciar-procedurală a acestei definiții putem spune că magistrații care au beneficiat de traininguri speciale consideră că pot lucra pe baza ei, că există posibilitatea demonstrării întrunirii elementelor constitutive ale acestei infracțiuni, atunci când ea se comite.

Dar, aproape toți magistrații intervievați sunt de părere că legea specială de combatere a traficului de persoane și stipulările în materie de infracțiuni din industria sexului cuprinse în Codului Penal sunt de natură să deconcerțeze un jurist care nu este familiarizat cu infracțiunea de trafic de persoane. Marea problemă a aparatului judiciar este deciderea încadrării cazului.

Discuție cu un judecător:

J.: Am avut cooperare internațională la Institutul de Magistratură pe trafic de persoane și de droguri, un curs, făcut de niște experți olandezi și belgieni și am lucrat pe trafic de persoane, trafic de droguri și crimă organizată. Noi am identificat atunci mai multe probleme ale legii. Principala problemă a fost la momentul respectiv hățișul legislativ, faptul că această lege nu este coroborată cu condițiile din Codul Penal. Despre aceste fapte vorbește și Codul Penal într-o formă oarecum simplistă la infracțiunea de proxenetism. Și instanțele pot să cuprindă, aceeași faptă în încadrări distincte. **Probabil că de abia acum începe să se lămurească problema: am avut foarte mari dificultăți, de când a apărut această lege, în a aprecia dacă este infracțiunea din legea specială sau este cea din Codul Penal.** Acesta este motivul pentru care soluțiile au fost - pentru aceleași fapte - fie de trafic de persoane, fie de proxenetism. Legea specială este cuprinzătoare și infracțiunile de aici cuprind o gamă largă, mult mai multe ipoteze decât cele din Codul penal. **Deci ar fi trebuit abrogate acele dispoziții din Codul Penal** și să ne limităm la legea specială ... Abia aici ai reprezentarea a ceea ce se întâmplă cu o persoană traficată. Codul Penal se ocupă de proxenetism și atât.

Așadar, legea, în definirea infracțiunii, își găsește extensiunea terminologică intersectată cu cea a Codului Penal art. 329, de unde multe încadrări juridice și chiar soluții judecătorești contestate de ofițerii de poliție.

Discuție cu un ofițer de poliție, autoritate centrală:

Of.: Legea nr. 678 este bună, dar apare conflictul între cadrul trasat de ea și procedura penală, chiar Codul Penal... apar des confuzii, ușor se poate pica dintr-o parte în alta - între trafic și proxenetism. Apar dispute între polițiști și procurori, care pot schimba încadrarea juridică. Am ascultat ambele părți. Până la intrarea în vigoare a noului Cod Penal și a Codului de Procedură Penală,

lucrurile vor fi într-o mică nebuloasă. Undeva la latitudinea individului – cât de informat este. Când ajunge în faza de judecată, judecătorul, dacă știe despre trafic și simte urmările infracțiunii, este dus către Legea nr. 678. Totul este lăsat la latitudinea celor din justiție.

B. Problema definirii noțiunii de victimă a traficului de persoane

Actorii sociali participanți la cercetarea de față au semnalat existența unor probleme deosebit de dificil de soluționat: ce condiții trebuie să întrunească o persoană pentru a putea fi numită victimă a traficului și ce instanță este abilitată să constate întrunirea lor. Din punct de vedere practic, problema este importantă deoarece, în funcție de rapiditatea cu care se face constatarea, se pot acorda asistența și compensațiile la care persoana - victimă este îndreptățită prin lege.

Adevăratele probleme apar în cazul persoanelor care au suferit prejudicii, dar nu vor să se constituie în parte vătămată depunând plângere penală, căci pentru a primi compensații financiare cf. Legii nr. 211/2004, de exemplu, victima trebuie să depună sesizarea într-un anumit interval de timp de la data săvârșirii infracțiunii.

Instituțiile statului, cu excepția instanțelor de judecată, consideră că această prevedere este bună, în sensul că stimulează victimele să coopereze cu organele judiciare pentru a descoperi și pedepsi infracționalitatea. De asemenea, îi descurajează pe eventualii profitori de sistem, i.e. persoane care ar cere compensații fără să fi fost partea subiectivă a infracțiunii.

Art. 23. – (1) Compensația financiară se acordă victimei numai dacă aceasta a sesizat organele de urmărire penală sau instanța de judecată în termen de 60 de zile de la data săvârșirii infracțiunii.
(2) în cazul victimelor prevăzute la art.21 alin. (1) lit.b) (**rude ale unei victime decedate în săvârșirea unei infracțiuni**), termenul de 60 de zile se calculează de la data la care victima a luat cunoștință de săvârșirea infracțiunii.

Însă, reprezentanții societății civile, asistenți sociali și psihologi care lucrează direct în recuperarea și reabilitarea victimelor traficului de persoane atrag atenția că această perspectivă a autorităților face ca victima să nu primească nici un fel de ajutor exact atunci când are mai mare nevoie de el, deoarece persoana traficată are nevoie de o perioadă mai îndelungată pentru echilibrare comportamentală. Părerii ale unor psihologi cu experiență în domeniu relevă faptul că șocul post-traumatic poate surveni și după 6-12 luni de la recuperarea victimei din trafic. Nu în ultimul rând trebuie ca victima să se hotărască să înfrunte stigmatul social asociat condiției sale (sau perceput ca atare de ea datorită altor factori de relaționare), să-și depășească neîncrederea în instituțiile statului (alimentată și de traficanți, pentru a o putea ține mai ușor în sclavie) și, nu în ultimul rând, să scape de complexul psihologic al atașamentului față de agresor. (Se pare că această armă este manevrată tot mai bine de către traficanți).

Din cele de mai sus se constată un clivaj greu de depășit între modul de abordare al instituțiilor statului (mai ales al celor care asigură identificarea victimei pentru referirea ei ulterioară în scopul protejării și asistării ei) și perspectiva celor care asigură reechilibrarea comportamentală a persoanei exploatare. Ar fi de adăugat aici că aceste abordări disticte nu sunt o caracteristică a societății românești, actorii sociali din țară fiind conștienți că și sistemele legislative din alte țări nasc aceleași controverse cu privire la momentul de la care o victimă a unei infracțiuni devine vizibilă pentru sistemul care ar trebui să-i acorde protecție. În opinia mai multor factori din instituțiile statului, o contribuție importantă în apropierea celor două perspective ar reveni ONG-urilor, care și-ar putea asuma rolul de „trust builder” între victime și autoritățile din sistemul judiciar.

Reținem până acum faptul că unii actori sociali acuză ambiguități conceptuale - **un angajat din sistemul judiciar a denumit traficul de persoane o formă agravată a proxenetismului** - dar și faptul că **traficul săvârșit în scopul exploatarei sexuale este cel mai vizibil dintre toate formele de trafic cu ființe umane** - reclamat la poliție și trimis în judecată mai des decât alte tipuri de trafic.

Legea nr. 678/2001 mai cuprinde, în opinia actorilor sociali intervievați, alte câteva puncte slabe.

- la capitolul de asigurare a asistenței - stabilirea prin lege a județelor pentru centrele de adăpost, scurtimea perioadei de asigurare a adăpostirii și protecției.

Discuție cu o autoritate locală în asistență socială:

Că dacă e o victimă, chiar o femeie, care a fost traficată nu știu unde, abuzată sexual și în toate felurile, ce să-i spui în 10 zile? În 10 zile poate nici nu începe să înțeleagă cu cine relaționează, cine sunt persoanele care se ocupă de ea. E așa, o chestie pompieristică 10 zile.

- La capitolul privitor la prevenire - o prea timidă inserare a tratării cauzelor fenomenului, anume lipsa locurilor de muncă și marginalizarea socială.

C. Strategia politicilor anti-traffic comentată de actorii instituționali

HG 1216/2001 cuprinzând Planul național pentru combaterea traficului de ființe umane stabilește actorii guvernamentali cu atribuțiuni în domeniul traficării persoanelor și partenerii lor de cooperare. Autorități și exponenți ai societății civile deopotrivă semnalează cam aceleași puncte slabe ale acestui plan:

- Neprecizarea activităților concrete prin care trebuie materializate obiectivele
- Insuficienta formalizare la nivelul precizării responsabilităților pentru fiecare obiectiv
- Omiterea planurilor bugetare ale fiecărui obiectiv

Schița noii strategii pe termen mediu - supusă dezbaterii Grupului interministerial chiar în această perioadă - se pare că va corecta aceste neajunsuri:

Discuție cu un reprezentant al unei autorități centrale:

Of.: Vechiul plan de acțiune era mult prea general. Acum planul cuprinde: obiective, măsuri, activități concrete, cine le execută, indici de măsurare pentru activități și, la fiecare obiectiv, am prevăzut indicatorii cantitativi: număr, strategie.

De asemenea, Planul mai prevede o serie de obiective cu caracter prea general, ținând mai degrabă de politica economică și de dezvoltare durabilă a guvernului.

Exemplu:

Integrarea egalității de gen în sfera protecției sociale a familiei și programul de măsuri pentru prevenirea și combaterea marginalizării.

Un astfel de obiectiv, desigur foarte important pentru întărirea comportamentelor prosoziale față de femei, este mai realist să fie plasat într-o strategie cu orizont de timp mai larg.

MOD.: Ce schimbări sau ce modificări ar trebui făcute Planului național de acțiune?

Autoritate centrală: Planul național de acțiune în forma în care arată el este o mixtură între o strategie și un plan de acțiune și conține obiective foarte mari și foarte generoase, fără să identifice instrumentul prin care pot fi atinse. În primul rând cred că ar trebui simplificat, ar trebui stabilite niște obiective cât de cât realiste și identificate mai bine acțiunile punctuale care pot fi realizate și în funcție de resursele de care dispunem. O altă componentă foarte importantă pe care acest plan ar trebui să o aibă în vedere este relația dintre autoritățile centrale și autoritățile locale care este oarecum problematică în sensul că legislația stabilește anumite competențe în sarcina autorităților locale fără a exista un mecanism de supraveghere sau de sprijinire a autorităților locale să-și îndeplinească atribuțiile pe care le au, mai ales la nivel de protecție a victimelor, adăposturi și finanțarea adăposturilor, finanțarea asistenților sociali.

Capitolul II Resurse financiare implicate în politicile anti-trafic

În domeniul asistenței acordate victimelor traficului de persoane, ministerele de resort - Ministerul Sănătății, Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei - nu realizează statistici sau calcule de costuri. Numai Direcțiile Generale de Asistență Socială finanțate prin bugetele Consiliilor Județene au posibilitatea să-și evalueze resursele financiare mobilizate pentru asistarea victimelor traficului.

O investigație desfășurată prin chestionar în 8 centre de asistență și protecție a victimelor traficului de persoane, ale cărei rezultate le-am sintetizat în paragraful dedicat adăposturilor guvernamentale, relevă următoarele fapte:

- **numai managementul a cinci dintre centrele investigate a raportat bugetarea alocată; valoarea minimă a acesteia fiind de 9225 RON, iar cea maximă de 85000 RON,**
- în aceste centre, au primit servicii de asistență în regim de adăpost un număr total de 30 de victime, cărora li se adaugă 22 de victime în asistență la distanță. (Cifrele diferă de cele ale ONPTP, prezentate în capitolul datelor statistice, deoarece perioadele de colectare a datelor au fost diferite),
- salarizarea asistenților sociali a fost declarată ca fiind la nivelul cifrei de 400 RON, dar **unele centre nu cuprind și salarizarea în cifre bugetului anual.**

Centrele au probleme financiare, mai ales cele înființate prin parteneriate de transfer de expertiză tehnică. După retragerea ONG-ului care a finanțat deschiderea centrului, banii au început să lipsească, și astfel, managementul acestor centre este nemulțumit de bugetele alocate de către DGASPC. Salarizarea asistenților sociali a fost declarată ca fiind la nivelul cifrei de 400 RON.

Date reale despre resursele angrenate în activitățile centrelor guvernamentale nu mai pot fi oferite, având în vedere că cele mai multe **au devenit operaționale în decursul acestui an calendaristic**. O analiză cost-beneficii este prematură, cu atât mai mult cu cât personalul centrelor s-a implicat și în activități de prevenire.

Campaniile de prevenire se desfășoară în regim de parteneriat al instituțiilor statului (poliție, direcții publice de sănătate etc.) cu organizații ale societății civile.

Organizațiile internaționale realizează însă și finanțări în sectorul dezvoltării instituționale și în cel al asistenței.

În perioada 2001 - 2005, OIM a direcționat 800.000 USD către asistarea directă a victimelor și 550.000 USD în campanii publice de informare pentru combaterea traficului. În dezvoltarea cooperării între instituții (guvernamentale, neguvernamentale, interguvernamentale, OIM a investit 750.000. La toate acestea se adaugă cheltuielile de transport ale victimelor, suportate de misiunile OIM din țările de destinație.

În perioada 2004 - 2005, UNICEF a susținut proiecte de asistare în valoare de 60.000 USD și campanii de prevenire totalizând un cost de 130.000 USD. Dezvoltarea capacității instituționale a fost sprijinită de UNICEF cu fonduri care totalizează 330.000 USD.

Pentru a îndeplini proiectul manualului bunelor practici, PNUD România a investit 22000 USD, în perioada 2001-2003. Partenerii UNDP/RBEC, UN/CICP, SECI au acoperit restul costurilor, în valoare de 500000 USD. Proiectul de testare a manualului, cu derulare în perioada 2005-2006, este în valoare globală de 211448 USD, dintre care 28000 sunt acoperiți de PNUD România. Pentru îmbunătățirea cadrului legal prin crearea Agenției anti-trafic, PNUD a alocat 25000 USD.

În perioada 2001-2004, ILO-IPEC a acordat asistență în valoare de 300.000 USD copiilor implicați în muncă și familiilor lor. Pentru dezvoltare instituțională, diseminarea bunelor practici și cercetare, ILO a alocat suma de 175.000 USD, iar pentru activități de conștientizare și informare suma de 33.000 USD.

Cu începere din anul 2001, USAID a investit aproximativ 2.545.000 USD în activități privitoare la combaterea și prevenirea traficului de persoane. Acțiunile finanțate au cuprins domeniul prevenirii prin crearea unui forum regional româno-iugoslav, campanii de informare-conștientizare (incluzând campania desfășurată de Alternative Sociale prin coaliția regională a opt ONG și producția unui spectacol de teatru) și implementarea de programe de eliminare a muncii copiilor și de pregătire a lor pentru găsirea unui loc de muncă.

Așadar, în România, resursele anti-trafic sunt susținute de finanțatori străini. În afara organizațiilor internaționale mai sus enumerate, se cuvin a fi amintiți aici și alți donatori, cum ar fi Ambasada Marii Britanii sau cea a Franței.

Capitolul III Profilul victimei traficului de persoane și studii de caz

Cercetarea noastră a presupus efectuarea a 20 de studii de caz pe victime (de sex feminin) asistate. Studiul de caz a implicat intervierea victimelor și, în măsura în care acest lucru a fost posibil, a asistenților sociali manageri de caz, precum și a autorității care a referit cazul spre asistență.

Majoritatea studiilor de caz au fost efectuate în adăpostul în care victimele se aflau internate sau la centrele de consiliere ale organizațiilor în asistența cărora erau cuprinse.

	Primesc asistență în:		Total
	Centre finanțate prin Consiliile Județene sau Locale	Centre finanțate din alte surse	
Victime minore (cu vârsta cuprinsă între 14 și 17 ani)	6	1	7
Victime majore (cu vârsta cuprinsă între 18 și 27 ani)	2	11	13
Total	8	12	20

Victimele au fost referite către centrele de asistență prin:

	1. Centre similare din străinătate	2. Poliție	3. OIM	4. Altă modalitate	Total
Victimele minore	-	7	-	-	7
Victimele majore	2	6	4	1	13
Total	2	13	4	1	20

Victimele majore cazate în centrele guvernamentale nu au vârsta mai mare de 18 ani, iar la data recuperării lor din trafic erau minore. Examinarea acestor date ne conduce la ipoteza că sistemul guvernamental de asistare funcționează mai bine la identificarea victimelor minore pentru că reglementările sunt mai clar formalizate.

Fondul educațional și familial depistat în studiile de caz

Educația formală a victimelor ne indică faptul că într-adevăr primul pas spre vulnerabilitate la traficare îl reprezintă nedepășirea nivelului mediu de pregătire școlară. Există, din partea asistenților sociali, a psihologilor, a procurorilor și a judecătorilor, o puternică asociere între categoria victimelor acestei infracțiuni și educația puțină și inconsistentă, marcată de abandonuri școlare.

Vârsta părinților este cuprinsă în intervalul 38-53 de ani (cu o singură excepție, o minoră cu ambii părinți de 32 de ani). În toate cazurile, statutul ocupațional al părinților nu are potențial de securitate socială. Meseriile lor au o calificare modestă și venituri asemenea - în general este vorba despre pensionari, casnici, muncitori zilieri. În marea majoritate a cazurilor (18 din cele 20) modelul relațiilor familiale implică divorțuri sau despărțiri temporare, alcoolism sau, cel puțin, relații de comunicare reci între părinți și copii. De cele mai multe ori părinții nu obișnuiau să ceară părerea copiilor în legătură cu modul de cheltuire a banilor.

Clase absolvite sau statut educațional curent în studiile de caz efectuate	Nr. cazuri
5	1
6	2
7	3
8	3
9	2
10	3
11	1
12	2
Școala de Arte și Meserii	1
Studentă (după recuperarea din trafic)	2
Total	20

Violența fizică sau verbală nu este un fapt neobișnuit în familiile victimelor ...

Victima G15 (17 ani)

O.: Ai intrerupt la un moment dat școala?

V.: Mi-am retras dosarul anul ăsta de la liceu. Motivul...mai dificil, nu financiar, mai multe, au fost mai multe la mijloc. Și nu am mai putut să continui și pierdusem deja un semestru, deja la al doilea eram pe jumătate și nu mai avea rost. Recuperam foarte greu. Directorul nu a vrut să mă lase să plec.

.....

O.: Cât timp ai locuit cu mama ta, poți să îmi povestești atmosfera din familie?

V.: La început, acum doi ani jumătate, nu a fost tensionată. Eu, cu mama nu prea aveam relații extraordinare. Mai bine mă înțelegeam cu bunica din partea mamei.

O.: Locuia cu voi?

V.: Da, noi stăteam la bunici. Eu și bunica mă înțelegeam super, întotdeauna era deschisă. Cu mama, nu prea, mai mult...Dar cu bunica nu aveam treabă, super. Ea a murit și după aceea a început calvarul. Era tensionată situația, nu am mai putut să comunic cu nimeni, nu reușeam. Nu aveam cui să îi spun anumite chestii. Cu mama nu aveam treabă.

O.: Și atunci te-ai retras de la școală?

V.: Nu, am mai continuat, până în clasa a IX-a și după aceea am trecut în a X-a și...Am și plecat... Când am plecat acum ultima oară, am plecat pentru 5-6 luni de zile.

O.: Și unde ai plecat?

V.: Am muncit la un bar de striptease.

O.: Ca?

V.: Dansatoare. Și acolo am avut niște probleme. M-au luat din bar polițiștii. M-au dus acasă. După aceea am plecat și m-am întors la acel individ.

... și nici părăsirea copiilor și migrația părinților în străinătate

Victima P4 (14 ani)

O.: Școala absolvită?

V.: Clasa a VII-a, acum termin clasa a VIII-a aici (în adăpost ONG n.a.).

O.: Deci în toamnă intri în clasa a VIII-a. Ai lucrat vreodată?

V.: Nu. Nu am încercat să mă angajez.

O.: Povestește-ne ceva despre familia ta.

V.: Suntem cam îndepărtați, părinții sunt în străinătate. Am și un frățior acolo.

O.: Unde sunt plecați?

V.: În Spania.

.....

O.: Când au plecat?

V.: Acum 2 ani.

O.: Acum doi ani au plecat și l-au luat și pe frățiorul tău?

V.: El s-a născut acolo.

O.: Tu cu cine ai rămas?

V.: Am rămas cu bunica, bunica voia să am grijă de casă, de animale și de ea, căci era bolnavă, trebuia să mă duc și la școală, trebuia să fac multe.

O.: Știi despre părinți, ce fac ei acolo, ce lucrează?

V.: Am înțeles că tata lucrează la o fermă, iar mama stă cu copilul, căci are un an.

V.: Nu știu dacă știi ce venituri au.

V.: Nu știu asta.

O.: Până la ce vârstă ai locuit cu părinții?

V.: Până la 12 ani.

O.: După care ei au plecat?

V.: Întâi a plecat mama și apoi tata. Au fost divorțați și s-au împăcat în Spania. După un an, a plecat și tata.

Semnalăm lentoarea reacțiilor autorităților locale în legătură cu situațiile copiilor proveniți din astfel de familii:

Interviu cu managerul centrului care îi acordă asistență Victimei P4

Ultima discuție am avut-o referitor la **P4**, care a fost lăsată de mama ei, plecată în Spania, să aibă grijă de bunica. Bani trimiși, nu știu unde sunt, la copil n-au ajuns. **P4** a ajuns pe stradă, a amețit-o unul, a luat-o și a vândut-o la Câmpulung. Acum, stă la noi de o lună și ceva. Dacă se duce acasă, ajunge iar pe stradă. I-am rugat pe cei de la DPC să mi-o încredințeze, fără să cer decăderea din drepturile părintești, deși asta aș vrea. Copilul trebuie protejat, fiindcă e derutată, o mai sună mai-că-sa și îi spune că a plecat pentru ea etc. Normal că e derutată, dar eu știu că pot să lucrez cu ea. Ea zice că vrea să meargă la școală. Ar trebui să ne ajute DPC, să rezolve problema în interesul copilului. Mama ar putea să vină oricând din Spania și să o ia. O duce în Spania și o calcă în picioare, că așa i-a promis, pentru că a făcut-o de răs. Părintele e sfânt, așa suntem noi, numai după ce a murit copilul ne gândim că era ceva în neregulă cu părintele.

Ajungerea în situația de traficare

Lipsa de comunicare cu familia, **lipsa de interes din partea părinților se constituie într-un puternic factor de respingere a căminului** și de căutare a realizării în afara acestuia. Încrederea este investită aproape necondiționat în primul ofertant de slujbă, chiar dacă victima a absolvit liceul.

Victima B8 (19 ani)

I.: Cum ai ajuns în situația de a fi traficată?

V.: Am cunoscut pe cineva. Erau niște amici pe care doar ce îi cunoscusem. Mi-au zis că pleacă în Italia, Spania, că îmi pot oferi un contract de muncă la o pizzerie. Ei veneau la Costinești. Am acceptat; mi-am făcut pașaportul. Cu mama mea nu vorbeam deloc atunci. Școala o terminasem, știam că nu aveam bani să merg la facultate. Nici mama nu mă susținea deloc. Am decis să plec. Bacalaureatul îl dădusem. Am plecat prin luna noiembrie pentru că au durat actele. Nu m-am sfătuit cu nimeni din familie, le-am spus că voi pleca la muncă cu contract. Ei mi-au spus că foarte bine, faci ce vrei. Și am plecat.

Dezechilibrul poate fi provocat de dispariția unuia dintre părinți, situație pe care celălalt o gestionează foarte greu, mai ales dacă nu valorizează comunicarea cu copilul.

B. Interviu cu managerul de caz al victimei B8

Descrierea cazului:

Situația din familie este un pic mai tensionată decât a descris-o; sunt numeroase conflicte, e adevărat, deși ea a stat la o mătușă și a primit suport din foarte multe puncte de vedere, dar financiar nu.

Deci, nu era o relație de familie...

E oricum mai bine pentru ea aici decât cu mama ei, dar problema este mult mai complicată. Cred că a avut o relație foarte bună cu tatăl ei care a decedat și cred că din momentul în care el a decedat mama a neglijat-o foarte mult pe ea. A vrut să fie mai departe, poate și pentru că îi aducea aminte de tata și nu putea să suporte. În momentul de față este în continuare presată de mama ei să facă rost de bani, să-i ceara prietenului ei; mama o îndepărtează foarte mult. Nu are sprijin, suport emoțional din partea familiei și nici material.

Managerul de caz al victimei G16 (18 ani)

M.: Și fata asta zice că a stat la o fostă prostituată care acum se ocupă de trafic de persoane adulte. Și aia a avut o problemă cu poliția, probabil că s-a făcut o razie sau ceva și ca să nu găsească minore la ea, a plasat-o la o altă traficantă...Și aia i-a propus să plece în Spania cu fratele ei. A plecat în Spania cu fratele ei, zice că pe drum a aflat că se duce, de fapt, să practice prostituția.

O.: Ea de ce credea că se ducea acolo?

M.: Că va munci acolo...tot dansatoare mi se pare. Ea a zis că va munci, ce îi va găsi. Chiar și dansatoare și ar fi acceptat dansatoare. Dar pe drum, chiar între Franța și Spania, a aflat că e dusă să practice prostituția. În schimb zice că, dar dovedește lucrul asta, ne-am uitat pe pașaport și pe faxul care ni l-au trimis de la centrul din Alicante de acolo, ea a avut noroc. S-a nimerit în autocarele alea care erau oprite la granița spaniolă...a fost oprită și fiind minoră a băgat-o într-un centru, zicea ea că era un autocar de minori care a trecut așa frontiera. Și acolo au băgat-o direct în centru unde a stat patru luni și au repatriat-o.

În schimb ea nu are condiții acasă. Maică-sa nu lucrează. Locuiește cu gazdă la un frate de al ei și familia nu ne-a dat acordul la reintegrare. Deci ea era deja în București când ne-am dus și am făcut ancheta. Era repatriată. Ne-am dus să luăm acordul la reintegrare familială. Maică-sa trăiește în concubinaj cu un tip, ăla nici nu vrea să audă, în primul rând locuiesc cu gazdă într-o cameră de cămin și fără forme legale în Galați. Ei au forme legale într-o comună din jud. Galați și nu poate să beneficieze nici măcar de venitul minim garantat în Galați. De nimic de nimic nu poate să ...Deci ei nu au nici un drept, că nu au nici măcar viză de flotant, nu au nimic în Galați. Și nu poate să beneficieze de venitul minim garantat, de alocație complementară.

Nu trebuie însă ocolită realitatea: **factorul cu cea mai mare putere de respingere din mediul familial este lipsa mijloacelor de trai**, la care se adaugă moștenirea unui stil de viață la limita legalității:

Interviu cu managerul de caz al victimei I11 (16 ani):

Minora a fost racolată dintr-un centru de plasament unde era cazată și ocrotită, de câțiva racolatori împreună cu o soră de-a ei. Deci sora ei fusese fugită din centru cu ceva timp înainte, iar în momentul respectiv racolatorul a determinat-o și pe fată să fugă din centru. Apoi a fost ținută sechestrată timp de 1 an de către 2 frați. Poliția nu a putut interveni. Pe lângă ea mai erau sechestrate în acel apartament și alte fete. Sechestrul poate este impropriu spus pentru că ele aveau o oarecare libertate însă erau supravegheate îndeaproape de un individ plătit special pentru așa ceva. De asemenea ele mai erau supravegheate de mama celor 2 și de încă unul din ei. Poliția a avut informații că acolo sunt sechestrate persoane sau determinate să rămâne acolo de bună voie sub diferite pretexte, sunt șantajate în diferite moduri și a intrat peste ei cu echipele speciale și le-a surprins pe fete, mai exact pe clienta noastră în apartament. **Direct de acolo a fost audiată de procurori.**

Nu în ultimul rând, ca un semnal de alarmă, semnalăm faptul că sunt posibile racolările pentru exploatarea minorilor chiar din incinta unor centre de plasament.

Așadar, sistemul judiciar reacționează cu viteză, uneori nerespectând procedurile de audiere. Un reprezentant al DPC ar fi trebuit să fie de față la audierea copilului de către procuror. Fapte similare au fost relatate și de alți manageri de caz sau de ONG.

Identificarea victimei

Pentru victimele minore ale traficului internațional identificarea și referirea către centrele de adăpost guvernamentale sunt **etape cu un parcurs standardizat**, probabil și datorită personalului de la centrele de tranzit din București de la sectoarele 2 și 3 și de la centrul de plasament în regim de urgență al sectorului 1. Asistenții sociali din aceste centre reacționează rapid la sesizarea cazurilor și au o relație bună cu copiii.

Victima G17 (17 ani) repatriată din Spania, cazată într-un adăpost guvernamental

O.: Să ne întoarcem la momentul în care tu ai ajuns aici. Autoritățile din Spania au luat legătura cu autoritățile române?

V.: Da din București. Cu Ambasada și m-a luat cineva și m-a dus la centrul pilot din București, la Gavroche.

O.: Cât ai stat acolo?

V.: Vreo 6 zile, așa. M-am înțeles foarte bine și acolo cu personalul

O.: Erați mulți copii?

V.: 10. Nouă care erau acolo.

O.: Deci la aeroport te-a așteptat cineva de la centrul Gavroche?

V.: Da dar eu am venit însoțită de Poliția Națională Spaniolă până aici în București.

O.: Și de la centru Gavroche, unde ai stat 6 zile...

V.: Da și după aceea au venit și m-au adus aici

O.: Deci în acest centru te afli din august de pe ?

V.: De pe 15 sau de pe 16...cam așa...

O.: Să vorbim puțin despre această perioadă, de când te afli tu aici în acest centru?

V.: Eu zic că este bine. Personalul se poartă bine cu noi. D-na asistentă socială se ocupă foarte mult de noi, se ocupă în legătură cu școala, cu tot...

Victimele majore din **traficul intern sunt uneori descoperite mai ușor chiar de structuri ale societății civile** care se ocupă de tinerii defavorizați care muncesc în medii periculoase.

Victima P6 (23 de ani)

O.: Poți să îmi povestești cum ai reușit să scapi? Care au fost persoanele cu care ai intrat în contact care te-au ajutat să scapi?

V.: Da, este o asociație în orașul X. Asociație care împărțea prezervative. Și, peștoaica asta îi cunoștea dar nu știam în ce măsură, și până la urmă asociația respectivă lua toate fetele la...au un cabinet medical pe stradă...și...da am reușit să merg de câteva ori la cabinet chiar dacă nu mă lăsaau peștii. Pentru că veneau cu o mașină cu număr de București și ziceau că este obligatoriu. Am reușit să merg. Și acolo a fost o asistentă medicală tare drăgută, de care am reușit să mă apropiu și și-a și dat seama ce se întâmplă. Și-a dat seama că ceva nu este în regulă. Și am reușit să vorbesc cu ea până la urmă și atunci am stabilit, mi-a zis: Peste o săptămână la ora...trec pe aici și peste 10 minute ne întâlnim în spate la Terra, te urci în tren. Între timp ei au rezolvat să vorbească aici.

O.: Cei de la Asociație, de la asociația din orașul X au vorbit aici la organizația aceasta?

V.: Da

Referirile, atât către sectorul privat, cât și către cel de stat sunt făcute mai ales de poliție.

Victima P7 (19 ani)

O.: Alte persoane cu care ai intrat în contact, din partea instituțiilor?

V.: Chiar doamna de la poliție care m-a adus aici și care m-a ajutat mult.

O.: Doamna de la poliția de la frontieră te-a adus aici?

V.: Nu, de la poliția din județ care a venit după mine în vamă și din vamă m-a adus aici.

O.: Și ce relațiile cu dânsa au fost...?

V.: Da au fost foarte bune și ținem și acum legătura.

O.: Dânsa cunoștea dinainte acel dosar?

V.: Da. Ea se ocupa de el.

Asistența primită de victime în studiile de caz

În general, studiile de caz au relevat faptul că victimele primesc toate tipurile de asistență la standarde de calitate mai bune în sectorul privat. ONG-urile au posibilitatea să le asigure și asistență financiară imediat după recuperarea din trafic, și asistență pentru întocmirea actelor de identitate în cazul că au fost pierdute, i. e. o serie de cheltuieli cu **caracter de urgență** cărora sistemul de stat le face mai greu față, fie datorită birocrației, fie datorită lipsei de resurse alocate. Nu în ultimul rând, poate fi vorba și de conduita profesională a asistentului manager de caz. În cele din urmă însă, toată gama de asistență oferită a fost apreciată a fi suficientă, în aproape toate cazurile. Atâta că în adăposturile de stat fondurile alocate pentru întreținerea zilnică a victimelor sunt mai mici decât cele prevăzute în alte adăposturi. (Lucru confirmat și prin anchetarea managementului prin chestionar. OIM alocă 12 dolari întreținerii zilnice a unei victime, iar unele adăposturi au prevăzute sume de 25,63 RON, adică aproximativ jumătate).

Caracteristica prin care se apropie centrele de stat de cele ale societății civile o reprezintă nivelul comunicării dintre asistenții sociali și victimele internate. Calitatea percepută de victime în relația cu asistentul social e aproape întotdeauna bună.

Victima G16 (18 ani) cazată în centrul de stat

O.: Hai să vedem despre asistarea ta. Cine și ce fel de ajutor ai obținut ? Ai spus că aici ți s-au oferit haine?

V.: Da, un training și o pereche de adidași. Și prosoapele care le dăm înapoi când plecăm.

O.: Bani?

V.: Nu. Bani, nici nu ni se vor da bani aici. Eu am întrebat dacă ni se dă alocația. Și a zis că s-ar putea să nu ni se dea alocația.

O.: Consideri că este de ajuns?

V.: Nu.

O.: Ce ar mai trebui?

V.: Ar mai trebui. De exemplu, un șampon la două persoane ne dă, săpun ne mai dă și pastă de dinți, atât. În rest, ce avem nevoie, trebuie să ne luăm. Și cu mâncare e foarte puțină, ne dă două felii de pâine, ciorbă.

O.: Asistență medicală?

V.: Este bună, am făcut toate analizele. Au zis că ne vor duce la stomatolog.

O.: Asistență psihologică?

V.: Da, este asigurată. Vine o dată pe săptămână, marțea, vorbim, ne ia pe rând.

Proiectarea viitorului

Cele mai multe dintre cazurile studiate de noi atestă dorința fostelor victime de a se realiza completându-și educația, încercând să înceapă o viață normală, care să le asigure independența. Pentru ca acest lucru să se realizeze însă, este nevoie de echilibrare nervoasă și securitate emoțională. Aceste victime au șansa să-și reconstruiască stima de sine, cu ajutorul consilierii psihologice de grup și a celei individuale.

Managerul cazului pentru victima B8

Securitatea emoțională este pe primul loc. Dacă ar veni și din partea familiei ar fi și mai bine; o are din partea noastră din punct de vedere emoțional și știe acest lucru. Ea nu are un domiciliu; se va termina alocația dată de către shelter; facultatea o are de terminat în Constanța; o să muncească și împreună cu prietenul ei, care este și el student și el muncește.

Cea mai mare temere pentru viitor le-o inspiră traficanții ...

Victima P4 (22 ani)

O.: Întoarcerea în familie?!

F.: Nu, nici o șansă, mai ales că familia nici nu știe și dacă ar afla ar trebui să-i părăsesc iarași și frica că sunt multe persoane acolo care au fost implicate în trafic.

O.: De ce te temi?

F.: Mă tem de moarte, mă tem că ar putea să vină să mă ia. Tot timpul am avut impresia că ei o să știe că eu sunt în țară și să mă caute, ei știu foarte bine că am depus declarație și mărturie împotriva lor.

... iar sistemul judiciar le umilește uneori.

Victima H13 (27 ani)

Dosarul a ajuns la tribunal și am fost sprijinită de avocatul fundației. Nu am avut protecție în conformitate cu legea protecției martorilor. Judecătorul e de partea traficantei și m-a umilit. Nu s-a judecat cu ușile închise. Traficanta a primit 3 ani cu executare. Nici acum nu e închisă.

Formarea capacității de a discerne în **acordarea încrederii** este de multe ori cea mai dificilă sarcină a managerului de caz. Asistenții sociali și psihologii care lucrează cu victimele în cadrul ONG-urilor depun eforturi pentru ca nevoia de comunicare a victimelor să depășească cercul familial, să încerce să se convertească în dorința de reinserție socială completă. Nu de puține ori ofițerii de poliție - în mod special femeile - au merite esențiale în acest sens.

Victimă cazată în adăpostul unui ONG

V.: Părinții se gândesc mai mult la mine, dar dacă am fost am fost cu d-na psiholog (de la ONG - n.n.) și cu d-na din poliție și le-a explicat că sunt bine, ce posibilități am să îmi văd de viața mea...

O.: Părinții întotdeauna se gândesc la copii. Ai intrat în contact și cu persoane din cadrul instituțiilor de stat, de la poliție?

V.: Da.

O.: Ce încredere ai în instituțiile statului? Dacă ai încredere?

V.: În cei din orașul natal nu prea, doar în d-na X (ofițer de poliție - n.n), că știu ce relații au ăștia cu poliția. În toată instituția nu prea am încredere dar în schimb în d-na X m-a făcut să am încredere cel puțin în Poliția de la Crimă Organizată, am văzut că și-au dat interesul și am, am încredere.

O.: Dar cei de la Poliția de Frontieră?

V.: Da, au fost drăguți cu mine, mi-au explicat că nu e bine ce fac, să deschid ochii că cineva încearcă să își bată joc de mine și am rezolvat așa probleme. Da am încredere, sper să se oprească odată pentru totdeauna chestia asta.

O.: Și în organizația la care te afli acum?

V.: Am încredere deplină, în toate persoanele care se ocupă de organizație.

O.: În cazul în care o să te mai afli într-o situație dificilă și nu o să te mai afli la această organizație, i-ai contacta?

V.: Aș apela cu toată încrederea la d-na Z (psihologul- n.n). Sunt fete care au plecat și sună pentru un sfat și d-na Z.

În ceea ce privește comportamentul social al victimelor cazate în centrele de primire finanțate de Consiliile județene, s-ar părea că la ele întâlnim o parcimonie mai mare în investirea încrederii. Atitudinea mai rezervată nu se datorează relației cu asistenții sociali sau cu psihologii. Calitatea acestor relații rivalizează chiar cu cea aferentă relațiilor omoloage din adăposturile ONG-urilor.

Victimă cazată într-un centru finanțat prin Consiliul Județean

O.: În cine ai cea mai mare încredere în momentul de față? Și dacă ai putea să îmi argumentezi? Pot fi mai multe persoane, nu numai o persoană.

V.: Da, pot fi mai multe. Și asistentul social se numără, și soțul și bunica cam astea trei persoane sunt.

O.: Ai încredere în această instituție în cadrul căreia există acest centru?

V.: Sincer să vă zic și da și nu.

O.: Ai putea să îmi dai argumente pentru fiecare răspuns?

V.: Da aș avea încredere, deci aș avea, dacă s-ar ocupa cineva de el.

O.: În ce sens?

V.: Adică în sensul să fie o șefă de conducere mai bună. Care să își dea interesul pentru beneficiarii care se află în acest centru. Deci în aceste propoziții v-am dat răspunsul și pentru da și pentru nu.

O.: Dacă ți s-ar întâmpla din nou să fii într-o situație dificilă, total diferită de cea prin care ai trecut tu, i-ai contacta pe cei de aici, pe asistentul social și pe psiholog?

V.: Da. Pe asistentul social da. Pentru că m-a sfătuit întotdeauna, nu numai în interes de serviciu ci și în interes de prietenie și de mamă și normal țin foarte mult la asistentul social și ca prietenă și ca mamă.

O.: Crezi că sunt anumite întrebări pe care eu nu ți le-am pus în această discuție sau ai vrut să îmi mai spui ceva și eu nu te-am întrebat?

V.: Da și cum vă spuneam, dacă era șefa care este în prezent aici, s-ar fi ocupat întocmai cum ar fi trebuit să se ocupe de centrul ăsta, ar fi fost și haine mai multe am fi avut și o alocație lunară și mâncare mai multă. Dar nu și-a dat niciodată interesul pentru noi. Îi spuneam ceva, spunea din start, nu se poate.

Condiții care favorizează intrarea în circuitul de trafic

Două elemente fundamentale sunt legate de caracterizarea acestui tip de victimă. Acestea sunt **sărăcia** și **existența unei vieți familiale agitate** (alcoolism, violență, divorțuri, etc.).

Sărăcia este un factor care, în formele sale cele mai dure, anulează rezervele pe care victima le avea față de părăsirea mediului de viață: în multe din studiile de caz care au făcut parte din acest proiect, nivelul scăzut al perspectivelor materiale a acționat ca factor determinant. Factorii externi, macro-sociali garantează că, cel puțin din acest punct de vedere, lupta pentru prevenirea traficului va fi dificilă și supusă parțial eșecului.

O familie dezorganizată sau care în alt fel nu reușește să asigure copiilor un cadru eficient și cald de dezvoltare are efecte deficitare asupra dezvoltării acestuia. Fără a intra prea mult în detalii de psihologie familială, și restrângându-ne la cele care au un impact imediat asupra problemei traficului, vom

spune că există o legătură puternică între susceptibilitatea unui individ la trafic și starea sa de observator sau obiect al violenței în familie. O persoană care este afectată de violența în familie posedă un imbold puternic pentru părăsirea locației în care se află. Acest imbold poate funcționa la nivel psihologic sau poate ține de instinctul de conservare; are tendința inerentă de a idealiza circumstanțe și locații diferite de cele în care se află și, reciproc, să privească critic comunitatea locală care, la un anumit nivel, tolerează situația neintervenind pentru schimbarea stării de fapt din familie și nu posedă relațiile puternice sau/și nu aderă la norme valorice la nivelul familiei care să limiteze dorința de călătorie/experimentare.

Acești doi factori principali sunt corelați în mod fundamental cu alte componente ale portretului femeii traficate în scopuri sexuale. Cei întâlniți în mod frecvent în cazuistică sunt următorii:

- **grad scăzut de școlarizare.** Trebuie evitată o înțelegere limitată a acestui termen ca fiind strict o categorisire administrativă legată de sistemul educațional românesc. Este adevărat că, în mod strict factual, o durată scăzută de participare în angrenajul școlar duce la formarea unor deprinderi deficitare (credulitatea, lipsa de informare). Există însă nuanțe care depășesc acest cadru, precum nivelul contactelor sociale, amplexarea interacțiunii cu instituțiile statului și dezvoltarea unui ciclu ordonat de desfășurare a vieții:

Discuție cu o autoritate centrală:

Printre caracteristicile victimelor se numără un grad scăzut de absorbție a educației, lipsa de pregătire pentru viață că poate au parcurs cele 12 clase de școală, dar cu, să zicem, o sumă a cunoștințelor destul de scăzută.

- **mediul de origine este, de obicei, cel rural.** Asistenții sociali intervievați au relevat un alt element din profilul social al victimelor, care sunt în marea lor majoritate **persoane născute în mediul rural, dar racordate la mediul urban** (de exemplu, femei care locuiesc în cămine - eleve la școli profesionale sau licee industriale). Putem evidenția - prin studiile de caz - și vulnerabilitatea la trafic a **persoanelor din orașe mici și cu potențial economic scăzut**. Victimele care provin din acest spațiu social sunt afectate de o spirală a neputinței care include lipsa locurilor de muncă, confruntarea cu modele de succes prin intermediul mass-mediei sau a locuitorilor deja plecați în străinătate și o lipsă de încredere în capacitățile proprii generalizată la nivelul întregii comunități. În termenii sociologului american Robert Merton, disponibilitatea de a părăsi țara reprezintă o reacție la anomie printr-un comportament deviant inovativ (acceptarea scopurilor stabilite de societate și respingerea mijloacelor instituționalizate de obținere a acestora).
- Unul din elementele portretului victimei traficate sexual este **self-defeatism-ul, lipsa de încredere în forțele proprii** sau în capacitatea de a depăși influența negativă a mediului. În mod specific, influențe precum familia, mediul social și cel socio-economic, ca și lipsa unor rezultate școlare motivante au creat un profund sentiment de neîncredere în sine, un complex de inferioritate care afectează într-un anumit grad reinsertia socială.

Aceste coordonate psihologice elimină multe din pârghiile pe care acești oameni, ca individualități psihologice autonome, le-ar putea folosi pentru a-și planifica viitorul personal sau economic, atât imediat cât și pe termen lung:

Discuție cu managerul unui adăpost:

Când ajung la noi, multe dintre victime nu știu ce le place să facă, nu știu ce ar vrea să facă, sau vor una, vor alta și tot așa. Sunt caracterizate de o foarte mare instabilitate emoțională în tot ce fac.

Capitolul IV Protecția și asistența acordate victimelor traficului de persoane

4.1. Identificare și referire

Identificarea victimelor se face rareori prin depunerea sesizărilor directe, după cum se va vedea în secțiunea care analizează datele statistice existente la momentul actual. Metodele de identificare rămân pro-active. Se pare că singura instituție care face identificări de victime este poliția, fie că este vorba despre Poliția de Frontieră, fie că este vorba despre Poliția Națională. Dar numai o parte din personalul acestora este specializat, ceea ce restrânge posibilitatea de identificare a unei victime.

Din cercetare se desprinde concluzia că - pentru lucrătorii din sistem (asistenți sociali, polițiști, reprezentanți ai ONG) - situația ideală s-ar atinge prin participarea mai multor instituții ale statului la eforturile de identificare, pentru ca protecția și asistența socială să aibă un impact real. Astfel, în perfecționarea unui mecanism de identificare și referire a victimelor trebuie angrenate, în afară de serviciile de combatere a crimei organizate ale celor două poliții, școala (personalul didactic), medicii de familie și poliția de proximitate. Aceste instituții nu au încă un cadru formalizat, cu obligații precis stipulate în legătură cu identificarea, monitorizarea familiilor la risc și referirea cazurilor. De asemenea, angajații DGASPC nu realizează activitate de căutare a victimelor și nici nu dispun de mijloace de deplasare pentru a prelua victima și a o proteja. Datorită acestor fapte, **victimele traficului intern sunt cea mai ascunsă populație, cea despre care lipsesc aproape toate informațiile și la care poliția ajunge greu sau din întâmplare.**

Discuție cu un reprezentant al autorităților centrale:

Interviewator: Mă întrebam ce face polițistul atunci când sosește victima și se declină ca atare?

Autoritate: Acest lucru nu se prea întâmplă. Să zicem că dă telefon.

Interviewator: La Direcția Generală de Asistență Socială?

Autoritate: Seara la 6? Nu e nimeni. Înseamnă că el trebuie să țină victima acolo până dimineața la ora 8, pe urmă i se poate spune „o ții tu acolo, dar eu nu am bani de benzină să vin să o iau“, și omul, dacă are 2-3 experiențe din acestea, nici măcar nu mai întreabă, o trimite drept acasă. Poate nici victima nu vrea să stea.

În cazul **victimelor minore repatriate în baza Acordurilor bilaterale** pe care le are Guvernul României cu alte guverne sau autorități europene, lucrurile stau ceva mai bine. La sosirea minorului în țară, anunțat de Poliția de Frontieră, un asistent social al DGASPC București din sectorul 2 (sau sectorul 3 - pe parcursul anului 2004) se deplasează la punctul de frontieră prin care copilul urmează să intre, și preia victima asigurându-i securitatea. Pentru o scurtă perioadă, copilul este ținut în centrele de primire a minorilor traficați și neacompaniați care funcționează pe lângă direcțiile de asistență ale celor două sectoare. În acest timp trebuie ca, în județul de origine al copilului, asistentul social să ia legătura cu familia și să discute planul de reintegrare a copilului, să propună familia pentru acordarea venitului minim garantat - dacă este cazul etc. De îndată ce situația familială este clarificată, angajații DGASPC din județul de origine al copilului au obligația de a se deplasa la București pentru a însoți minorul acasă sau în centrul de adăpost proxim zonei de origine (uneori într-un centru de plasament).

În centrul pentru primirea minorilor neacompaniați de la Galați cercetarea noastră a întâlnit cazuri care au avut acest parcurs.

Însă, în același timp, asistenți sociali și reprezentanți ai ONG-urilor și ai organizațiilor internaționale semnaleză că plasa securității are „ochiuri mari“. Se pare că se cunosc cazuri de victime minore neașteptate de asistenți sociali la intrarea în țară, care au plecat neînsoțite către județul lor de origine. Pentru ca sistemul proiectat să funcționeze în toate cazurile, este necesară **recalibrarea resurselor alocate asistenței sociale.**

De multe ori, și cu acordul victimei, ofițerii de poliție referă cazurile direct către ONG-uri - verigă care funcționează în toate cazurile atunci când victima trebuie preluată rapid și protejată. Din păcate nu multe dintre ONG-urile noastre mai realizează activitate proprie de identificare a victimelor (outreaching).

La referirea cazurilor către ONG-uri spre asistență și adăpostire, o contribuție esențială o are OIM. Este vorba despre victime ale traficului extern și repatriate voluntar. Asistentul social al OIM, managerul cazului de repatriere preia aceste victime de la punctul de intrarea în țară și le referă, cu acordul lor, adăpostului propriu sau celui al unui ONG din rețeaua de lucru a acestei organizații.

4.2. Protecție

Protecția victimelor ieșite din circuitul de traficare este o problemă practic încă nerezolvată. În cazul în care victima se află în adăpostul unui ONG, protecția și securitatea ei sunt gestionate de angajații acestei organizații.

Prevederile legii speciale sunt foarte generale:

Art. 26. - (1) Persoanelor vătămate prin infracțiunile prevăzute în prezenta lege, precum și altor victime ale acestor infracțiuni li se acordă o protecție și o asistență specială, fizică, juridică și socială.
 (2) Viața privată și identitatea victimelor traficului de persoane sunt ocrotite prin prevederile prezentei legi.
 (3) Victimele infracțiunilor prevăzute în prezenta lege au dreptul la recuperarea lor fizică, psihologică și socială.
 (4) Minorilor, victime ale infracțiunilor prevăzute în prezenta lege, li se acordă protecție și asistență specială, în raport cu vârsta lor.
 (5) Femeilor, victime ale infracțiunilor prevăzute în prezenta lege, precum și celor care sunt supuse unui risc ridicat de a deveni victime ale acestor infracțiuni li se acordă o protecție și o asistență socială specifică.

Analizarea legislației existente relevă faptul că victimelor traficului de persoane care nu doresc să depună declarație în legătură cu prejudiciile suferite nu li se poate asigura protecția pe o perioadă mai mare de 10 zile - aceasta în cazul în care ele acceptă cazarea într-un centru de asistență și consiliere înființat de stat în baza legii speciale.

Așadar, în baza acestei legi, li se acordă victimelor o perioadă de 10 zile de reflecție, timp în care are asigurată protecția în mod necondiționat, în adăpost.

Dacă victima dorește să coopereze în vederea pedepsirii traficantilor, poliția (serviciile de combatere a crimei organizate care îi investighează cazul) asigură, pe parcursul anchetei judiciare, protecția - însoțirea victimei la proces etc.

Din păcate, actuala organizare procedurală a sistemului judiciar nu permite o bună protejare a victimei după ce dosarul a ajuns în faza de judecată. Dacă victima nu este audiată în proces ca martor, nu poate beneficia de dispozițiile de confidențialitate a identității în baza Legii nr. 682/2002. Opinia ofițerilor de poliție este că dispozițiile acestei legi ar trebui extinse și la categoria victimelor neaudiate ca martori.

Discuție cu un judecător:

Jud.: Când vin în faza de judecată, ședințele de judecată sunt îndeobște publice, dacă victimele nu au împlinit încă 18 ani.

MOD.: Dacă nu au împlinit 18 ani sunt publice?

Jud.: Dacă nu au împlinit 18 ani până la proces nu sunt publice. Dacă între timp fata a devenit majoră atunci ședința este publică. Există o prevedere în lege care spune că ședința poate fi declarată secretă. Dar știți ce înseamnă ședință secretă? Înseamnă așa: nimeni nu înțelege. Ședință secretă înseamnă oricum prezența tuturor inculpaților, prezența tuturor apărătorilor lor și a celorlalte părți

implicate în proces. Fără public. Ședință secretă din punct de vedere procedural înseamnă oricum a-i înfrunța pe cei acuzați, nu doar pe unul dintre ei, pe toți ceilalți și apărătorii lor. Întâlnire care nu se produce în faza de anchetă. Îți trebuie o tărie de caracter extraordinară ca să poți să dai o declarație chiar și fără restul publicului, dar să îi înfrunți pe ei și apărătorii lor.

Protejarea victimelor chiar în sala de judecată sau în incinta tribunalului lasă iarăși de dorit. Expunerea la contactul vizual cu traficanții poate fi evitată conform normelor de procedură penală, dar ea se petrece rar în realitate, din lipsa dotărilor necesare pe lângă tribunale. La această stare de fapt se adaugă judecarea unor cauze de trafic în ședințe publice.

Chiar în sala de judecată victima este interpellată de către traficanți sau familiile acestora, ceea ce are ca rezultat intimidarea ei.

Discuție cu un jurist (angajat al unui ONG care asistă victime ale traficului de persoane):

J.: Din punctul meu de vedere e necesară o formă de protecție la care să fie respectată o anumită distanță între locul în care depune mărturia victima, și locul în care se află boxa acuzatului. Ea se află foarte aproape, nici 1,5 m. Și traficanțul îi spune „lasă că te omor”, în fața instanței de judecată. Mod.: Și instanța de judecată cum reacționează?

J.: O ia ca o simplă infracțiune de audiență în care este obligată să atragă atenția inculpatului, sau celor care perturbă sala, și în cazul în care nu se potolește persoana respectivă poate s-o evacueze din sală, și eventual să constate infracțiune de audiență sub forma unei amenzi judiciare. Nu poate să facă mai mult.

Nu de puține ori, traficanții încearcă „mituirea victimei” pentru ca ea să își schimbe în instanță declarația.

Lipsa de protecție chiar în sala de judecată și pe tot parcursul procesului, posibilitatea ca infractorul să fie achitat și presiunile, amenințările făcute de familia acestuia (sunt posibile, o dată ce victima nu are identitatea schimbată) determină victima, de multe ori, să-și schimbe declarațiile în instanță.

4.3. Asistență

Asistența medicală este de obicei rezolvată de ONG-uri prin mijloace financiare proprii. Prin acorduri informale, ONG-urile reușesc să depășească lipsurile legislative din domeniu. Necesitatea ajutorului imediat, deși multe din aceste victime nu au acte sau nu au asigurarea medicală plătită, face ca mulți manageri de caz să recurgă la soluția plății serviciilor medicale, deși în legea specială este stipulată gratuitatea lor prin sistemul clinicilor de stat. Pentru victimele minore (sau cele internate în centrele de adăpost) asistența medicală este gratuită. Deci, caracterul contradictoriu al legii speciale versus legea asigurărilor sociale de sănătate nu permite parteneriatul dintre stat și societate civilă la acest capitol.

Merită notat că, de obicei, ONG-urile aleg să nu informeze cadrele medicale asupra statutului persoanei pentru care cer asistență, de teama stigmatului care i s-ar putea aplica, dacă este vorba de o femeie traficată și exploatată sexual. Se observă schimbarea opticii față de subiect, în special în contactul cu cabinetele private. Totuși, oamenii din sistemul medical sunt considerați ca fiind printre cei mai reticenți la înțelegerea diferenței dintre trafic și prostituție.

Asistența psihologică asigurată victimelor traficului atât prin ONG-uri cât și prin dispozițiile Legii nr. 211 din 2004. Aceasta a intrat în vigoare abia de la 01.01.2005, și, astfel, studiul nostru nu a putut să pună în evidență efectele sale.

Discuție cu managerul unui adăpost:

Mod.: Bine, dar am înțeles că nu întotdeauna le spunei medicilor că au în față o victimă a traficului, deci, așa cum se poartă de obicei, se poartă și cu ele.

Manager: Da, tocmai de aceea e nevoie de o rețea de asistență medicală cu specific pe problemă. Adică să li se spună medicilor despre ce este vorba, să li se explice fenomenul, nu să te duci, să le spui că e victima traficului și să se uite chiorâș la tine.

La nivelul ONG-urilor se asigură atât consiliere individuală, cât și de grup.

Una din problemele semnificative pe care le întâmpină organizațiile și centrele de adăpost este lipsa de încredere a victimei în autorități. Unele victime nu manifestează această atitudine, dar majoritatea sunt marcate de ilegalitatea actelor comise și de percepția că - la un anumit nivel - au fost complice cu traficanții. Mediul social din care provin (în special în cazul minorilor exploatați în alte scopuri decât cel sexual) poate juca un rol în formarea acestei perspective.

Psihologii și managerii ONG-urilor afirmă la unison că nu există rețete de succes în recuperarea psihologică a victimelor, deși asigurarea independenței și încrederii în sine a victimei sunt elemente recunoscute în mod larg drept fundamentale. Factori psihologici de natură personală duc la existența eșecurilor.

De maximă importanță pentru unii din actorii implicați este comunicarea cu familia. Din păcate, modelele educaționale din societatea noastră nu valorizează consilierea psihologică. Mai ales familiile cu status social și educațional modest, așa cum sunt cele ale victimelor, nu realizează importanța asistenței psihologice. Astfel, dacă victimele nu sunt cuprinse într-un program de asistență de lungă durată al unei organizații, este greu de crezut că vor înainta o cerere de consiliere psihologică la organul judiciar sau la tribunal (conform Legii nr. 211 din 2004) și că se vor deplasa la sediul DGASPC pentru acest serviciu.

Relația psiholog-victimă presupune întâi mecanismul de construire a încrederii și abia apoi încercările de reconstruire a personalității, de nuanțare a stimei de sine.

Discuție cu un psiholog specializat în acordarea de asistență victimelor traficului (sectorul privat):

Primele 2-3 zile când intră în program, ele nu fac absolut nimic, eu le observ comportamentul. Le spun că nu trebuie să facă nimic câteva zile, ca să se liniștească, ca să putem să facem un plan, mergem la doctor. Apoi le las cât timp au nevoie ca să vină la mine. Pentru că altfel nu avem rezultate. Nu poți să faci terapie psihologică la comandă. Eu n-am văzut nici un psiholog care se duce pe stradă și zice „tu ai nevoie de consiliere, vino“, trebuie mai întâi persoana să conștientizeze că are o problemă și să se ducă să ceară ajutor. Ca să le conștientizez, facem terapie de grup, ședință - o numim în toate felurile. Unde discutăm problemele noastre, care sunt cele ale asistentelor cu fetele, ale fetelor cu asistentele, cum le rezolvăm, ce probleme au cu mine etc. În aceste discuții capătă curaj să vină și la consiliere individuală. Le menționez de fiecare dată - sunt psiholog etc. Cele care au fost în program în alte țări accesează imediat.

Pe baza interviurilor realizate în studiile de caz, se pare că asistența psihologică din sectorul privat este mai bună, în orice caz este receptată mai bine de victime. **Specialiștii ONG-urilor rămân, în continuare, pilonul normativ al transferului de expertiză către stat.**

Ținând cont de aceste constatări ale terenului, recomandăm amendarea Legii nr. 211/2004 cu posibilitatea prelungirii perioadei de 3 luni în care victimelor infracțiunilor li se acordă consiliere psihologică la cerere.

Asistența juridică se acordă conform legii tot la cerere și numai dacă victima cooperează cu organele judiciare în termen de 60 de zile de la săvârșirea infracțiunii. Conform legii speciale, victimele „au dreptul să primească asistență juridică obligatorie pentru a putea să își exercite drepturile în cadrul

procedurilor penale prevăzute de lege, în toate fazele procesului penal, și să își susțină cererile și pretențiile civile față de persoanele care au săvârșit infracțiunile prevăzute de prezenta lege, în care ele sunt implicate“ (Art. 44). Din desfășurarea interviurilor cu magistrați, a reieșit că art. 44 este interpretat de unii oameni ai legii în sensul dreptului la avocat din oficiu, în timp ce alții nu înțeleg decât informarea victimei în legătură cu procedurile judiciare, așa cum este stipulat în lege și la articolul anterior.

În covârșitoarea majoritate a cazurilor, victimele cuprinse în programele de asistență ale ONG-urilor primesc asistență juridică și în legătură cu alte probleme care nu au legătură cu infracțiunea al cărei subiect au fost (divorț, partaj, tutele ale minorilor etc.).

Pentru **integrarea victimelor traficului în sistemul educațional**, MEdC implementează un program numit „A doua șansă“, potrivit căruia cetățenii pot continua educația (la nivel de învățământ obligatoriu sau liceu). Acest program nu se adresează exclusiv victimelor traficului de ființe umane și are limitări greu de depășit: se pot constitui clase de studiu numai dacă există minimum 8 elevi care se înscriu.

Nici măcar relația victimelor minore cu sistemul nu e mai ușoară. Există o istorie de experiențe neplăcute cu personalul școlii, existând o vast-împământenită percepție în mediul școlar potrivit căreia victimele traficului sunt prostituate. Astfel, asistenții sociali care înscriu la școală victimele traficului, preferă să ocolească dispozițiile de prioritate ale legii speciale, și să nu informeze întotdeauna ISJ sau școala despre situația viitoare a eleve. Sugestia dată de managerii de caz pentru eliminarea acestei anomii a fost de încheiere a unor contracte de confidențialitate între profesor/director, managerul de caz și victimă sau autoritate care asigură reprezentarea victimei.

Altfel, atunci când situația victimei este cunoscută la nivelul școlii sau al inspectoratului școlar, apar problemele:

Discuție cu un manager de ONG:

Și eu vin la nivel local, la inspectorat și spun „trebuie să le înscriem, pentru că sunt victime ale traficului“ – „nu le înscriem, pentru că suntem descentralizați, și nu ne spune nimeni ce să facem!“.

Ministerul a trimis 3 adrese în care solicita înscrierea fetelor cf. Legii nr. 678. În bătaie de joc, mi-au înscris o fată în altă localitate, și a făcut naveta toată iarna ca să meargă la liceu. Pentru că dl. inspector ne-a plimbat și, când am venit cu tot ce ne trebuia, „îmi pare rău, dar nu mai sunt locuri“.

Nu vor să înscrie fetele, nu este posibil, am avut fată de 14 ani respinsă pe motiv de nota 8 la purtare - „nu înscriu un element negativ la școala mea“ – spune dna. directoare.

Reinsertia pe piața muncii se face, conform legii speciale, cu ajutorul AJOFM. Rareori însă aceste agenții sunt încunoștiințate de statutul victimei, și dacă ar fi, le lipsesc normele metodologice pe baza cărora să reacționeze pentru a pune în aplicare caracterul de prioritate la medierea contractului de angajare. Tot ceea ce AJOFM este să pună în aplicare Legea nr. 116 din 2002, încadrând victima la o categorie socială defavorizată.

Majoritatea victimelor își găsesc loc de muncă prin eforturile personale ale asistenților sociali care le manageriază cazul. (Aceasta în cazul în care se află în programul de asistență al ONG-urilor).

Se pare că sunt situații în care ONG-ul realizează împreună cu AJOFM o analiză a pieții muncii din zona respectivă. Acest lucru se întâmplă însă mai mult pe baza relațiilor informale care se stabilesc la nivelul județului. Există județe în țară în care aceste relații s-au standardizat prin eforturile de creare a echipelor intersectoriale, eforturi depuse tot de societatea civilă - ONG și organizații internaționale, dar coordonate de DGASPC. Relativul succes al acestor experiențe îi determină pe reprezentanții acestor organizații să solicite replicarea la nivel județean a coordonării care deocamdată există doar la nivel național. Opinia lor este că tot acest cadru de colaborare trebuie bine formalizat pe viitor.

Cursurile gratuite organizate de AJOFM pentru calificări în diverse meserii sunt accesabile de victimele traficului numai dacă nivelul lor educațional este măcar de 8 clase. Datorită acestei prevederi legale, aria meseriilor în care pot obține calificări victimele adulte cu abandon școlar se restrânge foarte mult, ceea ce le face cu adevărat vulnerabile la retrafficare. Reglementările legale ar putea fi regândite astfel încât, pe viitor victimele să primească un ajutor de care au cu adevărat nevoie.

Discuție cu un manager de ONG:

R.: Le plătim și un curs de calificare, pentru că trebuie să-și găsească de lucru. Marea majoritate vor bucatar-ospătar. Dacă victima are 6 clase, face cursul, dar obține diploma și posibilitatea de angajare legală abia după ce își termină 8 clase.

Intervievator: Da, așa scrie la lege.

R.: Este greșit ce scrie la lege, pentru că poate să facă mâncare chiar dacă are 2 clase. Deci, deocamdată, sistemul nu se uită la nevoi.

4.4. Asistența asigurată copiilor

Procedura specifică legată de copiii traficați este următoarea: se efectuează o anchetă socială prin care se evaluează capacitatea familiei de a-l găzdui și proteja. Dacă mediul familial este prietenos, atunci DPC-ul trebuie să-l țină sub observație; dacă familia are dificultăți materiale, să o ajute să obțină drepturi prevăzute de lege. Alte elemente componente ale integrării sociale constau în înscrierea în sistemul de școlarizare și asistență medicală (s-au semnat convenții cu anumite spitale ca acești copii să primească consultanță de scurtă sau lungă durată). Psihoterapia nu poate fi acordată în interiorul centrului, întrucât structurile specializate țin de Ministerul Sănătății - din această cauză centrul limitându-se în mod direct la asistență de urgență, acordată de un psiholog.

Problemele legate de această procedură sunt multiple. Cele care au revenit în mod repetat în discuțiile cu factorii implicați sunt următoarele:

- Pentru realizarea anchetei sociale, direcțiile județene de protecție a copilului nu beneficiază de dotări (ex. mijloace de transport, bonuri de benzină, resurse umane, salarii motivante). Volumul mare al anchetelor sociale care trebuie realizate măresc complexitatea acestui stadiu al procedurii.
- Pentru rezolvarea problemei copiilor repatriați, ANDPC a implementat PIN 415, prin care s-au creat 10 centre de tranzit, în județe de frontieră (excepția fiind sudul țării, care va fi acoperit de un nou PIN). Zonele au fost selectate pe baza unor evaluări ale ANDPC, care a identificat ariile cu mari probleme. În fiecare centru de tranzit s-a prevăzut, potrivit metodologiei, crearea unor echipe interinstituționale compuse din reprezentanți ai tuturor instituțiilor care au responsabilități în domeniu și care lucrează în directă relație cu personalul din centru (Direcția de Protecție a Copilului, inspectoratele județene de poliție, DSP, ISJ). Alte instituții sau organizații pot fi introduse în echipă, în funcție de posibilitățile și nevoile echipelor. Personalul din centre a fost recrutat de DPC și ONG-urile care au câștigat implementarea proiectului.
- Recuperarea copiilor din traficul intern este dificilă, întrucât comunitatea nu reacționează, iar victimele în genere preferă să contacteze un ONG mai degrabă decât poliția.

4.5. Centrele de tranzit și adăpost pentru victime

Observațiile semistructurate făcute în centrele de adăpost au pus în evidență faptul că, cel puțin la capitolul dotări, unele dintre centrele de stat pot rivaliza cu cele ale ONG-urilor, dar numărul victimelor asistate este mic. Există totuși și adăposturi (pentru minori) în care lipsa spațiului este stânjenitoare, dar condiții bune de locuit au fost constatate în toate centrele vizitate, indiferent dacă sunt finanțate prin Consiliile Județene sau nu.

În toate centrele se permite personalizarea spațiului de locuit, după posibilități. Din nefericire în multe centre aceasta este o problemă; probabil datorită flexibilității și resurselor financiare, ONG-urile au reușit în majoritatea cazurilor să creeze o ambianță fizică mai plăcută (locații cu grădină, spații mai largi). În genere însă se poate constata că - atunci când există interes și inițiativă managerială - centrele de finanțate prin Consiliile Județene sau Locale pot utiliza în mod activ resursele care le sunt puse la dispoziție de legislație.

În urma anchetării prin chestionar a liniei de management din 8 centre finanțate prin Consiliile Județene, putem sintetiza următoarele rezultate:

- majoritatea centrelor au fost înființate în ultimul an,
- centrele beneficiază de o dotare bună și de o colaborare apreciată drept eficientă cu instituțiile de referire la nivel local,
- personalul este calificat, prin transferul de expertiză făcut de ONG-uri,
- bugetele sunt considerate de managementul adăposturilor drept insuficient,
- unele centre afirmă că pot asista victime din alte județe și iar altele că acest lucru este imposibil, lucru care sugerează **neclaritate în legislație sau necunoașterea acestora de către cei care trebuie să o aplice,**
- **fără excepție, salariile asistenților sociali sunt sub salariul mediu pe economie,**
- sumele zilnice alocate pentru asistența victimei sunt între 6 și 12 euro/zi,
- numărul de cazuri reabilite de către centru este cuprins între 0 și 8, cea mai frecventă mențiune fiind de 3 cazuri; (numărul mic de victime asistate și reabilitate îi determină pe directorii generali ai unor DGASPC să opteze pentru detașarea personalului din centre către alte tipuri de activități, provocând astfel pierderea expertizei acumulate),
- proporția de **angajați calificați care au părăsit centrul variază între 10% și 50% din numărul actual de angajați,** existând și cazuri extreme în care nici un angajat nu a părăsit centrul (DGASPC Iași, Oradea, Botoșani) sau în care numărul angajaților care au părăsit centrul este egal cu cel al angajaților activi în momentul de față (Galați).

Managerii centrelor semnalează dificultățile cu care ei se confruntă în reglementărilor legale, și enumeră printre altele **imposibilitatea auto-referirii cazurilor, problemele legate de circuitul documentelor și comunicarea interinstituțională deficitară.**

Serviciile oferite sunt, în majoritatea cazurilor, de asistență socială, psihologică, juridică și medicală, precum și consiliere școlară și educațională. În ceea ce privește colaborarea centrelor cu alte autorități locale, cele mai frecvente mențiuni se referă la ISJ, AJOFM și IPJ. Centrele de adăpost pentru copiii traficați menționează și colaborarea cu DSP.

Completarea studiilor este avută în vedere cu precădere de către serviciile rezidențiale ale ONG-urilor. (Unele dintre ONG condiționează, mai mult sau mai puțin, ieșirea victimei din programul de asistență de absolvirea gimnazului și înscrierea ei la liceu - firește, în cazul în care victima a abandonat studiile. De cele mai multe ori, victima aflată în această situație are nevoie de recuperarea foilor matricole, dar și de ore de pregătire suplimentară, asigurate cu sprijinul ONG-ului).

Personalul centrelor de stat pentru copilul traficat sprijină, de asemenea, continuarea școlarizării victimelor minore.

În ceea ce privește reintegrarea socială a victimelor traficului, asistenții sociali din centrele finanțate prin Consiliile județene declară uneori existența unor parteneriate cu AJOFM, prin care se au în vedere două componente cu desfășurare succesivă:

- includerea cazurilor din centru în programe speciale de formare profesională (de scurtă durată) în funcție de opțiunile beneficiarei, dar și de pregătirea ei,
- intermedierea angajării victimelor pe piața muncii.

Pentru asistenții sociali din centrele aflate în managementul și finanțarea ONG-urilor, experiența angajării unei victime reabilite este mai complexă, aceștia fiind nevoiți să încerce medierea directă, în lipsa unei reacții din partea AJOFM.

Discuție cu un manager de ONG:

Manager: Deci, după ce ne batem cu cei de la inspectorat, le înscriem pe fete la școală. Și serviciu... zilnic luăm ziarul, citim anunțurile, dăm telefoane.

Mod.: Nu vă ajută AJOFM?

Manager: Ba da, le-am pus pe listă și nu se întâmplă nimic.

Mod.: Cf. Legii nr. 211, victimele infracțiunilor au dreptul la asistență pentru reintegrarea pe piața muncii, cu prioritate. Vi s-a întâmplat vreodată să se materializeze ce scrie la lege?

Manager: Niciodată.

Oricare ar fi dificultățile întâmpinate de managerii centrelor finanțate din surse exceptând Consiliile Județene, situația este percepută de personalul angajat ca fiind mai bună decât în sectorul de stat.

MOD.: Ce speranțe legate de viitor aveți, și ce temeri?

Manager: Temerile sunt legate de faptul că avem finanțare pentru proiectul nostru până în 2006 inclusiv, după care nu știm ce se va întâmpla.

MOD.: Dvs credeți că un centru ca acesta poate fi întreținut de către stat la standardele pe care le aveți?

Manager: Nu știu de câți bani dispune statul.

MOD.: Din experiența pe care o aveți de când lucrați aici, de câți bani credeți că ar fi nevoie?

Manager: De destul de mulți, în condițiile în care dăm bani pentru asistența medicală, pentru că sunt și analize și spitalizări și tratamente.

Capitolul V Prevenirea traficului de ființe umane

5.1. Perspective și mentalități

Organizațiile internaționale susțin încercările autorităților de coordonare și de implementare a unor politici coerente. Dar există, la nivelul acestor organizații și opinia că, deocamdată, abia au fost atinse obiectivele de conștientizare a populației prin campaniile duse. Unele organizații critică gradul redus de penetrare a mesajului transmis prin campaniile televizate, și propun campanii de comunicare mai bine țintite.

Opinie exprimată de reprezentantul unei organizații internaționale:

Părerea mea e că o astfel de campanie nu trebuie făcută fără testarea înainte a mesajului, a grupului țintă, a accesului informației la grupul țintă. Sunt împotriva oricărei campanii la nivel național. Nu cred că există, deocamdată, vreo instituție care să aibă capacitatea necesară pentru transmiterea unui mesaj în mod eficient și efectiv la grupul țintă căruia îi este adresat.

Societatea civilă optează pentru o abordare cu caracter intersectorial, la care contribuții importante ar trebui să vină din partea instituțiilor de asistență socială și de educație.

Pentru moment, sectorul de învățământ nu este pregătit să-și asume gestionarea comunicării pe tema prevenirii traficului de persoane. Psihologi și asistenți sociali care au realizat acțiuni de prevenire în școli constată câteodată o atitudine de respingere a comunicării pe această temă din partea cadrelor didactice.

Opinia unui manager de ONG:

În prevenire mai are un rol de jucat și școala. Dacă profesorul vede că fătucă aia de 13 ani nu vine la școală face ceva, sau dacă nu știe ce, cheamă un asistent social. Dar, nu există obligația ca un funcționar MEaC să refere un astfel de caz. Nu știe nici ce să facă. Mai mult, când te duci să faci prevenire în școală, spune „Doamne ferește, vreți să le dați idei?”. Am avut la discuția generală mai multe probleme cu profesorii decât cu copiii.

Pe de altă parte, asistența socială ar putea contribui la informare și prevenire în condițiile în care ar avea capacitatea și obligația să monitorizeze familiile.

Discuție cu un psiholog:

Partea medicală și asistența socială ar trebui să știe absolut tot ce se întâmplă într-o familie. Dacă n-avem programe de asistență socială și de monitorizare a familiilor... nu numai a familiilor cu risc... Într-o familie se pot întâmpla într-un an de zile foarte multe lucruri, și atunci ar trebui să fie mult mai aproape de comunitate.

5.2. Coordonatele de acțiune

Legea specială stabilește cadrul de acțiune prin capitolul II, care introduce, de altfel schița unei abordări intersectoriale a combaterii fenomenului. Regulamentul de aplicare al acestei legi ne clarifică, într-o oarecare măsură și rolurile jucate de autorități în prevenire. Liniile directoare de acțiune și partenerii autorităților pentru fiecare dintre acestea sunt stabilite prin Planul național de acțiune din HG 1216/2001.

Prevederile Planului național de acțiune se axează în domeniul prevenirii pe două capitole distincte:

- **informare și conștientizare,**
- **ameliorarea situației sociale și economice a persoanelor cu risc ridicat de a fi traficate.**

I. Componenta de **informare și conștientizare** este inițiată, proiectată și finanțată de reprezentanții societății civile. În ceea ce privește derularea concretă a programelor de informare și conștientizare, aceasta se realizează cu precădere prin activități în parteneriat cu autorități de stat.

Dintre acestea, partener constant și implicat în majoritatea proiectelor de prevenire este Oficiul Național pentru Prevenirea Traficului de Persoane și Monitorizarea Asistenței Victimelor. În parteneriatul acestei instituții cu organizația „Salvați Copiii” a fost elaborat și semnat un cod de conduită pentru prevenirea exploatării copiilor în industria hotelieră. E un cod de conduită pe care l-au semnat, până în prezent, două lanțuri hoteliere. Organizația AIDRom a desfășurat un program de informare în 10 județe, în colaborare cu ONPTP.

La ONPTP se află în lucru mai multe proiecte:

- Proiectul „Prevenirea traficului de ființe umane în România”, desfășurat în parteneriat cu Organizația CARITAS Maramureș. Este o campanie care acoperă 12 județe având ca grup țintă elevii de liceu.
- Programul de prevenire a traficului de copii. Acesta se derulează în parteneriat cu Crucea Roșie Română și Crucea Roșie Daneză și are ca grup țintă copii ai străzii din 4 județe. La desfășurarea campaniei vor participa voluntari ai Crucii Rosii sprijiniți de poliștii de proximitate.
- „Prevenirea traficului de tineri în România” este un proiect adresat elevilor din unități de învățământ din 5 județe și capitală, care cuprinde seminarii de instruire realizate în parteneriat cu organizația Caritas București.
- Caravana antitrafic. Acest proiect, conceput în parteneriat cu organizația CONEXIUNI Deva, este menit să coaguleze o structură formată din ofițeri de poliție și reprezentanți ai societății civile care să deruleze acțiuni de prevenire în zona județelor Hunedoara, Sibiu și Alba.

În scopul reducerii vulnerabilității la traficul de persoane, **vizând mai ales eliminarea posibilităților de retrafficare**, OIM a început, tot în parteneriat cu ONPTP, derularea unui proiect mai complex, finanțat de Agenția de Cooperare Internațională canadiană, Reprezentanța UNICEF și Ambasada Marii Britanii. Este vorba despre introducerea unui **sistem de identificare și referire a victimelor traficului**, prin creșterea capacității instituționale de reacție față de traficul de persoane. Obiectivul proiectului este de a realiza grupuri de lucru la nivel local formate din ofițeri de poliție, procurori și reprezentanți ai serviciilor de protecție a victimelor de pe lângă tribunale, pentru a operaționaliza prevederile Legii nr. 211/2004.

Manualul de bune practici editat de PNUD în colaborare cu ICMPD este destinat, de asemenea, completării acestui proiect.

O acțiune cu valoare formativă importantă a fost gestionată de MEdC în colaborare cu Ambasada Franței pentru dezvoltarea unei rețele de Centre de Dezvoltare și Informare - CDI. Aceste CDI sunt proiectate să ofere un suport metodologic profesorilor din mediul rural care nu au resurse materiale, legături cu ceilalți profesori. S-a pornit din mediul rural defavorizat cu un suport metodologic, cu recrearea spațiului de bibliotecă, transformarea lui într-un centru de informare. Rețeaua inițială a avut aproximativ 300 de centre, urmând deschiderea altor 700. Toate centrele sunt concepute cu caracter deschis spre comunitate.

Folosind această structură înființată prin finanțarea comună a Guvernelor Franței și României, ILO a lansat un instrument special, creat în parte la Geneva, în parte de misiunea ILO la București, pentru promovarea drepturilor copiilor prin educație, artă și mass-media: Manualul SCREAM. Un seminar organizat cu 35 de profesori formatori din toată țara în scopul prezentării acestui manual, a relevat interesul cadrelor didactice din mediul rural pentru eliminarea muncii copiilor.

Se pot enumera și alte acțiuni de prevenire desfășurate de organizațiile ADPARE, Reaching Out, Scop, AIDRom și Alternative Sociale, toate circumscrise cristalizării capitalului social în grupurile primare prin tehnica „formării formatorilor”, i.e. peer-group education.

Formarea lucrătorilor de poliție din serviciile specializate a implicat cursuri și seminarii organizate tot de aceleași ONG-uri.

Astfel, acțiunile cuprinse în Planul național de combatere a traficului de persoane la capitolul de conștientizare s-au derulat în bună măsură, cu finanțare și inițiativă din partea societății civile. La capitolul eficienței acestor acțiuni însă, feed-back-ul nu e întotdeauna încurajator. Simpla conștientizare a problematicii traficului de persoane se pare că nu atrage după sine și schimbarea atitudinii față de migrație.

Manager de ONG

Am produs postere și fly-ere, o casetă filmată de mine și le-am dus la ONG-urile din orașele respective. Au participat și polițiștii de la CCO. Am lăsat materialele la ONG-ul respectiv, care trebuia să facă campanie în tot județul. Am aplicat chestionare înainte și după, ca să văd ce rezultat a avut: nimic! Am fost în toată țara, am aplicat sute și sute de chestionare. 64 sau 67% din acești copii au spus că da, știu ce este traficul, dar tot vor aplica pentru o slujbă în străinătate, pentru că, altminteri, mor de foame în România. „Și-o să mă feresc, o să deschid ochii.“

II. Lista acțiunilor propuse prin Planul național cuprinde la capitolul **ameliorarea situației sociale și economice a persoanelor cu risc ridicat de a fi traficate** nu disjunge latura operațională de cea de referință și cuprinde o serie de obiective ce țin mai ales de politica generală de dezvoltare durabilă a societății. Spicuim câțiva:

- Organizarea de programe de prevenire a analfabetismului și educare permanentă
- Promovarea de programe pentru combaterea sărăciei și șomajului
- Dezvoltarea de programe educaționale, de sănătate, psihologice având drept țintă grupurile de risc copiii străzii și copiii instituționalizați
- Acțiuni de eliminare a șomajului
- Integrarea egalității de gen în sfera protecției sociale a familiei
- Accesul egal al femeilor și bărbaților la măsuri active de integrare a lor pe piața muncii
- Programe speciale de reconversie profesională a forței muncă feminine.

Actorii sociali intervievați au fost foarte rezervați în ceea ce privește bilanțul acestei strategii.

Programele de educare permanentă, de combatere a sărăciei și a șomajului, de reconversie a forței de muncă au rămas la stadiul de promovare a actelor normative necesare pentru a defini cadrul lor, dar structurarea câmpului organizațional, formarea capacităților instituționale încă nu s-a produs.

În general, în opinia multor autorități, dar și a reprezentanților societății civile, **articularea strategiei** de prevenire ar putea fi îmbunătățită prin:

- cuprinderea exclusivă a unor acțiuni concrete,
- stabilirea responsabilităților fiecărei autorități,
- alocări bugetare stabilite pentru fiecare acțiune.

În opinia unor finanțatori ai politicilor anti-traffic, proiectul derulat prin Centrele de Dezvoltare și Informare (gestionat de Alternative Sociale și sprijinit de ILO și Reprezentanța UNICEF), alături de proiectul consilierii în carieră (inițiat tot de Alternative Sociale) sunt exemple de programe care răspund acestor coordonate de management.

Capitolul VI Date statistice privitoare la fenomenul infracțional în ansamblul său

Înregistrarea și prelucrarea datelor statistice privitoare la cazuistica traficului de persoane reprezintă una dintre cele mai grele sarcini ale autorităților române.

Rolul Centrului de resurse privind combaterea traficului de ființe umane este tocmai acela de a găsi și aplica metodologia optimă de înregistrare. Din anul 2004, la nivelul acestui Centru a început culegerea din teritoriu a datelor de stare civilă ale victimelor traficului de ființe umane și ale traficantilor. În acest mod se poate constitui o bază de date ce va permite o contabilizare mai exactă a numărului victimelor, din punct de vedere judiciar, înțelegând aici doar persoanele care au participat în procesul penal în calitate de martor sau parte vătămată.

Incongruențele existente la ora actuală în bazele de date se datorează cu precădere perspectivelor diferite de interpretare a noțiunii de victimă. Cum din punct de vedere juridic definirea termenului lipsește, înregistrarea unei persoane ca victimă a infracțiunii de trafic a depins, în ultimă instanță, de interpretări individuale. La audierea unei persoane care a suferit un prejudiciu într-o situație de trafic pot fi identificate mai multe alte potențiale victime. Acestea, la rândul lor, pot depune sau nu declarații. Multe dintre incongruențele existente încă în baza de date a Centrului se pot explica tocmai prin faptul că un ofițer de poliție poate raporta ca victimă o persoană care încă nu a depus declarație/plângere pentru prejudiciul suferit, iar un altul face înregistrarea numai dacă victimele identificate au cooperat cu cei care execută urmărirea judiciară a cazului.

6.1. Constatarea infracțiunilor, soluționarea cauzelor în justiție

Raportul DGCCOA privind traficul de persoane România - anul 2004 cuprinde următoarele cifre:

	Infracțiuni constatate		Persoane suspecte	
	2003	2004	2003	2004
DGCCOA	1.203	1.985	979	1.525
IGPF	88	133	89	123
TOTAL	1.291	2.118	1.068	1.648

Raportul menționat mai sus oglindește și urmărirea cauzelor la Ministerul Public:

	Persoane trimise în judecată			
	2003		2004	
	arestați	liberi	arestați	liberi
Ministerul Public	203	126	226	188
Total	329		414	

Creșterea numărului de infracțiuni constatate, al persoanelor învinuite, dar și al persoanelor trimise în judecată poate fi interpretată ca o măsură a cooperării dintre Poliție și Parchet, a cunoașterii și aplicării mai bune a Legii nr. 678/2001. Nu există justificări pentru a argumenta creșterea fenomenului infracțional în sine. Mai probabil este că autoritățile și-au îmbunătățit mijloacele de identificare și urmărire judiciară a infractorilor, adică, fenomenul a câștigat în vizibilitate.

Soluționarea cauzelor în instanțele de judecată pentru anul 2003 și primele trei trimestre ale anului 2004 este următoarea:

Persoane condamnate conform Legii nr. 678/2001		TOTAL
2003	2004 (9 LUNI)	
49	73	122

Din totalul celor 73 de persoane condamnate în primele trei trimestre ale anului 2004, raportul menționează numai un număr de 30 de persoane cu sentințe de detenție cuprinsă între 5 - 10 ani, ceea ce îndreptățește opinia că eforturile de investigare a acestui tip de infracțiune rămân, în bună parte nefructificate.

Datele statistice referite de Ministerul de Justiție cuprind toate condamnările rostite pe parcursul anilor 2003 și 2004, dar și cele corespunzătoare primelor șase luni ale anului curent.

	2005 ⁵ - semestrul I	2004	2003
Condamnări pronunțate	140	103	49
Quantumul pedepsei			
6 luni-1 an	7	3	18
1 an-5 ani	59	49	9
5 ani - 10 ani	58	34	0
10 ani - 15 ani	1	8	0
Suspendări	14	9	16

Sunt, probabil justificate și părerile care vizează timiditatea instanțelor de judecată în stabilirea cuantumului de pedeapsă.

Se observă că proporția condamnărilor cuprinse între 5 și 10 ani tinde să crească, în raport cu totalul, dar rămân puține cazuri în care instanța apreciază ca oportună aplicarea cuantumurilor maxime de pedeapsă.

Discuție cu un reprezentant al unei organizații internaționale:

Legea nr. 678/2001 e una din legile cele mai bune, și e studiată de cei de la UE, și pedepsele sunt foarte mari – de exemplu până la 25 de ani dacă traficul a fost urmat de moartea victimei. Deci, din punct de vedere al pedepselor asta nu-i o problemă. Însă judecătorul este cel care decide. El are un minim pe care îl spune legea, și un maxim. Și el este liber să hotărască dacă este minimum sau maximum. Și, de cele mai multe ori judecătorul înclină pentru minim. Din punctul meu de vedere ca să poți să dai un semnal, să descurajezi traficanții, ceri să se dea 2 pedepse maxime, și să se facă publicitate.... Eu zic că ar fi o metodă de descurajare foarte bună.

Nu mai poate fi o îndoială însă faptul că legea începe să producă efecte: în primele 6 luni ale anului 2005 au fost pronunțate cu aproximativ o treime mai multe condamnări decât pe întreg parcursul anului 2004.

⁵Datele nu le cuprind pe cele ale Curții de Apel Iași.

6.2. Înregistrarea victimelor infracțiunii de trafic de ființe umane

În anul 2004 a început înregistrarea victimelor în baza de date a Centrului de resurse. Categoriile de victime din acea perioadă vizează: femeile, minorii (cu defalcare pe sexe), dar și cerșetorii.

Pentru anul în curs, datele înregistrate prezintă o varietate mai mare de sub categorii. Rafinarea aceasta permite statistici pe baza a 4 grupe de vârstă, atât pentru femei, cât și pentru bărbați, a cetățeniei, a aplicării prevederilor legale de informare a victimei despre drepturile pe care le are conform Legii nr. 211/2004. Poate cea mai importantă categorizare o reprezintă cea după modul de exploatare: sexuală, prin muncă, cerșetorie sau prin alte forme. Interesantă, pentru cercetări comparative pe viitor, este și înregistrarea modului de identificare a victimelor: prin reclamație/sesizare, prin razie, prin investigație sau alte moduri.

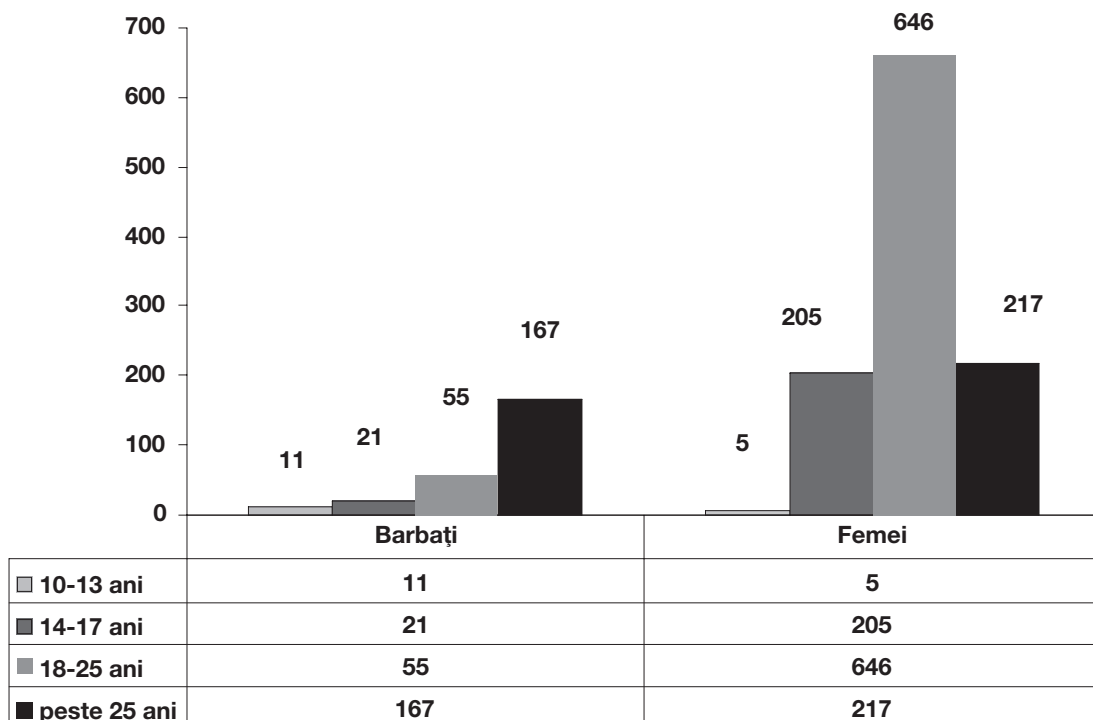
Pentru ca o persoană să fie înregistrată ca victimă în baza de date a Centrului de Resurse este necesar ca măcar una dintre condițiile următoare să fie îndeplinită:

- **Depunerea unei declarații sau a unei sesizări în fața unui organ de anchetă judiciară, prin care persoana să afirme că a fost parte vătămată într-o infracțiune de trafic;**
- **Evidențierea, prin activități polițienești investigative, a prejudiciului adus persoanei de către membrii unei rețele de traficanți sau exploatați;**
- **Descoperirea victimei în urma organizării de razii.**

În ceea ce privește victimele minore, cifrele existente în baza de date a Centrului reprezintă extensiunea unui concept care nu are intrare în baza de date a ANPDC, unde toate înregistrările privesc copii **neacompaniați, nedisjungându-se cazurile de trafic de cele ale minorilor neînsoțiți, exploatați, neglijați etc.**

Informația culeasă în primele cinci luni ale anului curs, se prezintă astfel la nivelul DGCCOA:

Victime ale traficului de ființe umane/primele 5 luni ale anului 2005

Totalul cumulat al victimelor este de 1.327. Aceste date includ și victime care nu au depus depoziție în fața unui organ de cercetare penală.

Înregistrările existente în baza de date a Centrului de resurse arată că, după modul de identificare, cele 1327 de victime înregistrate în primele 5 luni ale anului 2005 se împart astfel:

Modul de identificare a victimelor

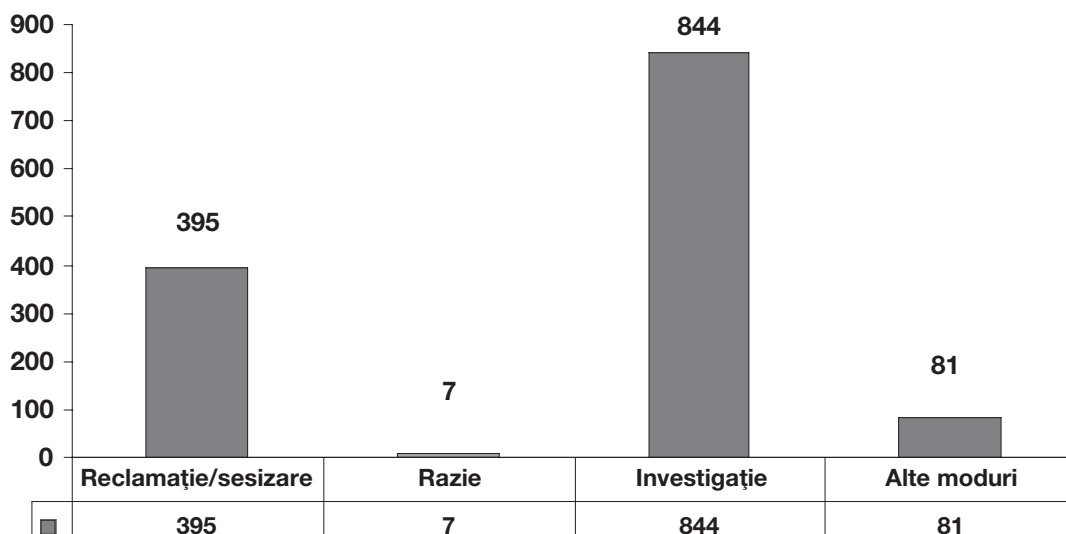

Diagrama de mai sus ne prezintă clar faptul că, cel puțin deocamdată, strategiile judiciare utilizate au un caracter, cu precădere, pro-activ.

Stabilirea localității de origine a victimelor nu este deocamdată posibilă din baza de date. Se poate face însă o distribuție a lor, **conform cu serviciul sau centrul zonal de combatere a crimei organizate în care a fost înregistrată/identificată victima:**

	VICTIME	Procente din total
București	125	5,17
Transilvania	352	39,66
Muntenia	512	34,48
Moldova	338	20,69
Total	1.327	100

6.3. Sumele de bani indisponibilizate în urma cercetărilor polițienești

	Sume de bani indisponibilizate (RON)	Valoarea bunurilor indisponibilizate (RON)
Anul 2003	127.700	300.800
Anul 2004	310.200	2.036.500
Anul 2005 (5 luni)	115.280	1.757.300

6.4. Monitorizarea asistării victimelor traficului de ființe umane

Din noiembrie 2004, în cadrul Institutului pentru Cercetarea și Prevenirea Criminalității, funcționează Oficiul Național de **Prevenire a Traficului de Persoane și Monitorizarea Asistenței Victimelor Traficului**.

Unul dintre rolurile acestui oficiu este tocmai acela de a furniza analiza periodică a serviciilor de asistență de care beneficiază victimele traficului de persoane.

Oficiul își alcătuiește baza de date prin colectarea informațiilor existente la centrele de adăpost și asistență. Deocamdată, **având și o schemă de personal extrem de redusă**, oficiul prezintă numai date statistice descriptive, fără posibilitatea de a urmări ieșirea din asistență și reinsertia socială, intergrarea pe piața muncii a unei victime. Se intenționează pe viitor optimizarea sistemului în sensul eliminării posibilității de a înregistra aceeași victimă în mod repetat, evitând însă vehicularea CNP-ului victimei.

Datele oficiului culese pe perioada primului semestru al anului 2005, relevă diverse distribuții ale victimelor asistate atât în centrele guvernamentale, cât și în cele neguvernamentale.

Vârsta	TOTAL	Sub 13 ani	14-17 ani	18-25 ani	Peste 25 ani
Sex					
Masculin	15	3	3	9	0
Feminin	94	1	19	52	22
TOTAL	109	4	22	61	22

Se poate observa numărul extrem de mic de victime care au primit asistență, în comparație cu victimele identificate la Centrul de resurse.

Temerile multor lucrători în asistență socială devin justificate, dacă raportăm cele 109 victime care primesc asistență la numărul victimelor înregistrate la Centrul de resurse.

Discuție cu un manager de ONG:

O.: Care e cea mai mare temere de viitor pe care o aveți?

- Faptul că sunt atâtea fete neasistate, pe stradă sau înapoi la familia care le abuzează.

Aceste victime provin atât din traficul intern, cât și din cel extern, după cum urmează:

TRAFIC INTERN	TRAFIC EXTERN
23	86

Din păcate, numărul mai mic de victime din traficul intern nu ne indică faptul că acesta are o amploare mai mică, ci numai că referirea lor se face cu mai multă greutate. Traficul intern este o formă de infracționalitate care a rămas, deocamdată, mai puțin vizibilă decât cel extern.

Dintre victimele înregistrate în asistență, 51 primesc asistență în adăpost, 47 la sediile organizațiilor și 11 la domiciliu. Remarcăm, de asemenea, slaba dezvoltare a serviciilor la domiciliu.

Se pare că organizațiile internaționale și structurile polițienești au cea mai importantă contribuție în diseminarea informațiilor despre sistemul de protecție și asistență.

Autoritatea care a făcut referirea cazului către centrul de asistență:

Poliție	Justiție	Organizații Interne	Organizații Internaționale
44	3	3	59

Distribuția în funcție de modul de exploatare

Exploatare sexuală	90
Exploatare prin muncă în agricultură, construcții etc.	8
Exploatare prin obligare la comiterea de infracțiuni	10
Alte forme	1

Covârșitoarea majoritate a victimelor care primesc asistență provin din exploatarea sexuală. În decursul cercetării însă, am înregistrat opinii ale asistenților sociali sau ale psihologilor cu specializare în domeniu, care afirmă că șocul post-traumatic poate lovi foarte sever și victimele traficului în scopul exploatarei muncii.

Discuție cu un psiholog ONG:

Și migranții ilegal au nevoie de asistență, pentru că și ei au traume, au fost umiliți și înșelați...

Distribuția celor 109 victime asistate în funcție de natura centrului (finanțat sau nu prin Consiliile Județene sau Locale) indică faptul că **rețeaua creată de stat este utilizată sub capacitatea ei totală**. Se pare că personalul acestor centre nu are, deocamdată, nici capacitatea de a identifica victimele și nici un loc clar formalizat în sistemul de referire.

Victime asistate în centre finanțate prin Consiliile Județene sau Locale	Victime asistate în centre finanțate din alte surse
29	80

Uneori, directorii generali ai unor DGASPC nu fac deloc sarcina ușoară pentru personalul adăpostului. Astfel, am întâlnit cazuri în care, sub pretextul flexibilizării rețelei, personalului din centrele înființate în baza Legii nr. 678 din 2001 îi erau desemnate alte sarcini de asistență socială, în cazul în care nu avea victime în îngrijire. Situații de acest tip pot atrage după sine perpetuarea incapacității de identificare și chiar și de preluare a victimelor, în cazul în care ar fi referite de o altă autoritate.

Este posibil ca victimele care nu doresc să colaboreze cu autoritățile, să respingă a priori ideea de a sta în centrele DGASPC. Nu ar prisosi, probabil, o formalizare clară a raporturilor dintre autoritățile statului și victimele internate în aceste centre.

Numărul victimelor asistate provenite din mediul urban (74) este mai mult decât dublul celor din mediul rural (32). Aceste cifre nu indică proporția posibilă în cohorta tuturor victimelor. Putem infera numai că victimele provenite din mediul urban fie ajung mai ușor la serviciile de asistență, fie sunt mai pregătite să le accepte și să le înțeleagă importanța. Cele mai multe victime asistate provin din județele: HD(16), IS(10), NT(11), SV(8), GL(7), VS(5), VN(5), TM(4), TL(4), BH(4).

Țările de destinație în care au fost traficate sunt mai ales : Italia - 31 victime, Spania - 11 victime, Germania - 10 victime. Urmează, cu un număr mai mic de victime Grecia, Belgia, Olanda, Austria, Franța, Turcia, Macedonia, Iugoslavia, Rusia, Irlanda și Danemarca.

Oficiul deține următoarele date despre distribuția geografică a centrelor de asistență, cu sau fără adăpost:

	Servicii de zi (Centre de asistare fără adăpost)	Servicii rezidențiale (Centre de asistare cu adăpost)	Total centre
R 1 N-E	5	7	12
R 2 S-E	4	3	7
R 3 Sud Muntenia	2	1	3
R 4 S-V Oltenia	1	1	2
R 5 Banat	4	7	11
R 6 N-V	6	3	9
R 7 Centru	1	0	1
R 8 București	0	4	4
Total	23	26	49

Cele mai multe centre de asistare (cu sau fără adăpost) se află în regiunea N-E Moldova (cuprinzând județele Suceava, Botoșani, Bacău, Vaslui, Iași, Neamț) și Banat (Caraș-Severin, Hunedoara, Arad, Timiș).

Numeroase studii de cercetare socială reflectă faptul că Banatul este o regiune în care capitalul social și încrederea în societatea civilă sunt mai mari decât în alte zone ale țării. Nu este o surpriză, deci, că rețeaua de asistență socială pe trafic de persoane cuprinde mai multe centre în județele acestei provincii.

Fără ca Moldova să aibă aceeași tradiție istorică în dezvoltarea capitalului social, ea devansează totuși Banatul la numărul centrelor. Acest fapt se datorează eforturilor întreprinse de societatea civilă de a implementa strategii de asistare a victimelor, de a instituționaliza practici de relaționare a ONG-urilor și de a standardiza instrumente de lucru.

Regrupând datele asupra victimelor înregistrate la Centrul de resurse, astfel încât să operăm cu aceeași împărțire pe regiuni pe care o propune Oficiul, putem observa că cele mai numeroase înregistrări s-au făcut în zona de S-E (Constanța, Tulcea, Brăila, Galați, Buzău, Vrancea), în zona Moldovei și în zona S-Muntenia (Prahova, Dâmbovița, Giurgiu, Ialomița, Teleorman, Argeș, Călărași). La mică distanță urmează Oltenia (Mehedinți, Olt, Dolj, Gorj și Vâlcea) și zona de Centru (Mureș, Alba, Harghita, Covasna, Brașov, Sibiu).

Regiunile în care au fost înregistrate cazurile de victime ale traficului de persoane, în primele 5 luni ale anului 2005 ⁶			
		Număr de cazuri	%
regiuni istorice	R 1 N-E	197	14.8%
	R 2 S-E	288	21.7%
	R 3 Sud Muntenia	194	14.6%
	R 4 S-V Oltenia	168	12.7%
	R 5 Banat	36	2.7%
	R 6 N-V	146	11.0%
	R 7 Centru	159	12.0%
	R 8 București	139	10.5%
Total		1.327	100.0%

⁶Înregistrarea victimei de către serviciul sau centrul zonal de combatere a criminalității organizate dintr-un județ sau zonă nu indică neapărat județul sau zona în care victima domiciliază. Probabil că există situații în baza de date pentru zona de origine și cea în care poliția a efectuat înregistrarea coincident, dar nu putem estima câte sunt acestea.

Examinarea comparativă a ultimelor două tabele ne conduce spre următoarele două observații:

- referirea către centre cu adăpost a victimelor înregistrate în zona centrală a țării nu se poate face decât la distanțe mari, căci în zonă nu există astfel de centre,
- numărul centrelor din regiunile sudice (S-E, Muntenia, Oltenia) este mic în raport cu cel al victimelor înregistrate de structurile de poliție din aceste zone.

6.5. Date statistice asupra minorilor returnați (însoțiți sau nu)

ANPDC dispune de următoarele date privitoare la returnarea minorilor din străinătate:

2005	Minori returnați în 2004	Minori returnați în (5 luni)
Anglia	274	107
Italia	176	39
Belgia	78	24
Spania	68	13
Germania	53	6
Franța	43	24
Grecia	24	6
Altele	279	100
Total	995	319

La ANPDC nu sunt înregistrate separat victimele traficului, considerându-se relativ dificilă de-celarea situațiilor de trafic de copii de alte forme de abuz și exploatare. Ceea ce interesează, la nivelul Autorității nu este conținutul constitutiv al infracțiunii căreia este posibil ca minorul să îi fi fost supus, ci numai **riscul suferirii unor traume, ale căror efecte sunt aproximativ similare, fie că este vorba de copilul traficant, exploatat, neglijat etc.**

În cursul anului 2004 au fost primite direct către ANPDC 427 de solicitări pentru efectuare de anchete sociale în baza acordurilor de readmisie.

	Solicitări de anchetă socială	Copii repatriați
Franța	89	11
Italia	117	26
Spania	44	16
Alte state	177	156

Dar datele preluate de ANPDC de la Poliția de Frontieră arată că numărul de copii repatriați din aceste state este mai mare:

	Copii repatriați
Franța	43
Italia	299
Spania	69
Alte state	177

6.6. Date statistice privitoare la cazurile asistate de OIM București

În perioada 2000-2004 și în semestrul I al anului 2005, OIM București a asistat **984** de victime ale traficului de ființe umane, dintre care 946 de cetățenie română și 38 din Republica Moldova.

Acestea sunt victime ale traficului internațional, având ca țări de destinație Italia, Albania, Kosovo, Bosnia-Herțegovina, Macedonia, Grecia, Bulgaria, Germania, Spania, Serbia și Muntenegru.

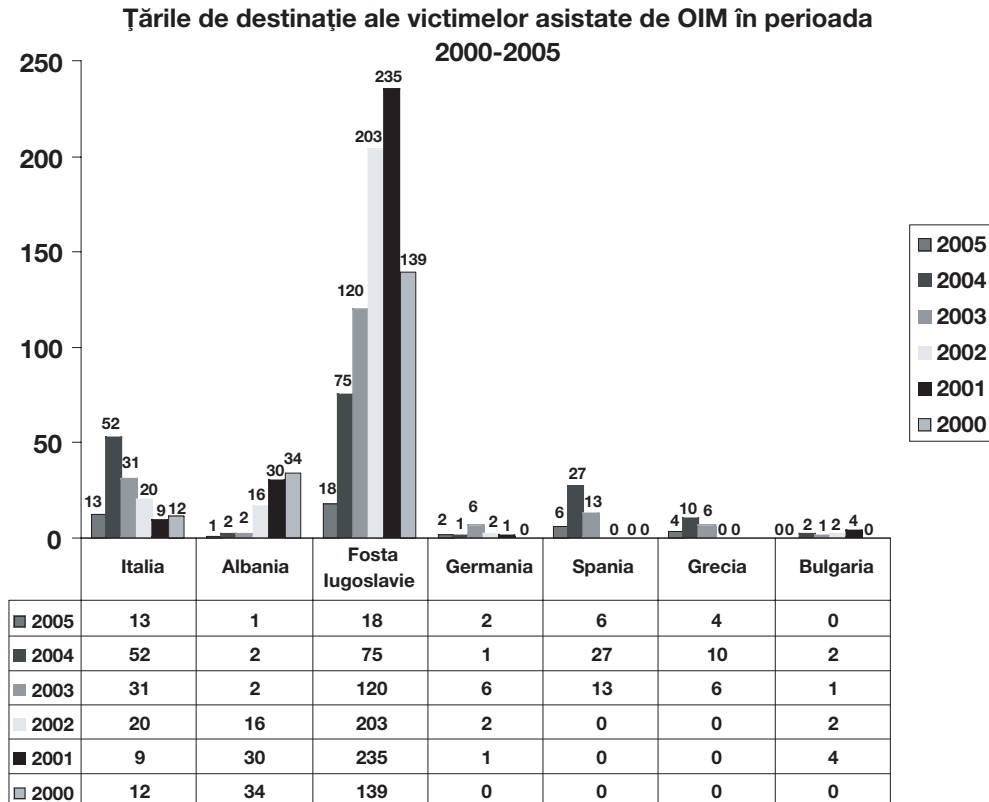

Diagrama de mai sus arată că OIM a recuperat din traficul desfășurat în fostele țări iugoslave 790 victime, cele mai multe din toate țările. În toată perioada 2000-2004 fluxul traficului în acea zonă a fost deosebit.

Agregarea datelor statistice

Ca orice fenomen infracțional, și traficul de persoane va avea întotdeauna o parte „neagră”, invizibilă, necuprinsă în bazele de date aferente și deci, nici în materialele de analiză.

În ceea ce privește partea vizibilă a fenomenului, instituții ale statului, reprezentanți ai societății civile, dar și autorități străine încearcă, după cum am văzut și în diagramele prezentate în acest capitol, diverse evaluări statistice. Este momentul să explicăm faptul că **tendența de a compara cifrele vehiculate din diverse surse nu este justificată**, deoarece, de cele mai multe ori, **între instituții diferă înseși categoriile de înregistrare**. Astfel, de exemplu, victimele minore aflate în baza de date a Centrului de resurse nu pot fi puse într-o relație de incluziune cu cele din baza de date a ANPDC, deoarece victimele minore înregistrate la poliție nu este obligatoriu să fi fost returnate în țară ca minori neînsoțiți, sau invers, minorii neînsoțiți înregistrați la ANPDC nu este obligatoriu să fi intrat în atenția sistemului judiciar ca victimă a traficului. Teoretic, cei doi termeni de înregistrare admit intersectarea extensiunilor lor, dar **cuantificarea măsurii în care se suprapun nu este posibilă** deocamdată.

Datele înregistrate la ONPTP nu sunt comparabile nici ele cu alte rezultate statistice. **Acestea sunt numai referiri la victime care au intrat într-o formă oarecare de asistență, chiar fie și numai servicii de asistență fără adăpost. Din partea Oficiului există intenția de a folosi în viitor instrumentele de înregistrare cu ajutorul cărora lucrează ANPDC.**

Capitolul VII Atitudinea față de migrație

Sondajul de opinie desfășurat în luna august a anului curent a relevat că, direct sau indirect, românii sunt tentați să fie participanți la fenomenul migrației circulare: mai mult de jumătate dintre cei intervievați (56%) ar recomanda un loc de muncă în străinătate, iar 44% preferă locul de muncă din străinătate în locul celui din România.

Dvs. ați sfătui pe cineva să plece la muncă în străinătate?

Dacă ar fi să alegeți între un loc de muncă în România și un loc de muncă într-o țară străină din apropiere (din Europa) ce ați prefera?

	Da	Nu	NS/NR	Total
Locul de muncă din România	15.2%	26.9%	2.3%	44.4%
Locul de muncă din altă țară	35.9%	6.2%	0.9%	43.0%
Depinde de slujbă	2.3%	1.5%	0.3%	4.1%
Nu știu/Nu răspund	2.3%	4.8%	1.3%	8.4%
Total	55.8%	39.4%	4.8%	100.0%

Intersecția dintre ceea ce respondenții consideră că este dezirabil în plan personal și ceea ce consideră că ar fi potrivit ca alții să facă, scoate în evidență 4 categorii importante:

- cei care își doresc plecarea pentru sine, dar și pentru cunoștințele lor (36%)
 - **tineri cu vârsta între 18-34, bărbați, persoane cu studii medii, cu domiciliul în Moldova, urban mic**
- cei care preferă locul de muncă din România atât pentru sine cât și pentru alții (27%)
 - **persoane în vârstă (60 și peste)**
- cei care nu ar emigra, dar îi încurajează pe alții să-și găsească un loc de muncă afară (15%)
 - **persoane cu un status social înalt, venituri mari (situat în ultima cuartilă) și studii superioare**
- cei care ar emigra, dar nu i-ar sfătui pe alții să facă acest lucru (6%)
 - **persoane cu un statut social scăzut, studii medii**

De ce ați prefera un un loc de muncă în România? De ce ați prefera un loc de muncă în străinătate?

	Col%
Pentru a fi alături de familie	33.6
Este mai sigur în România	14.6
Nu vreau să plec din România	17.2
Din cauza vârstei	11.3
Mă simt bine aici	9.2
Este mai bine în România/acasă	4.9
O slujbă bună o pot găsi oriunde	4.7
Dacă muncești, poți câștiga oriunde	3.0
Se câștigă bine și aici	2.3
Nu-mi place afară/în străinătate	2.2
În străinătate te exploatează	2.1
Nu cunosc nici o limbă străină	1.8
Casa	1.7
Nu-mi place riscul/E prea riscant	1.5
Nu-mi permite sănătatea	1.5
Cunosc limba	1.1
Nu este bine printre străini	1.0
Alte motive	15.6
NS/NR	0.7

	Col%
Mai bine plătit/Se câștigă mai bine	94.6
Nivelul de trai mai ridicat	10.4
Condiții de muncă mai bune	6.8
Mai multe locuri de muncă	1.8
Alte motive	8.6
Mai mult respect la locul de muncă	2.3

În stimularea dorinței de a pleca se pare că un rol esențial îl joacă experiența de migrație a familiei și a cercului de prieteni, experiența de migrație fiind receptată ca fiind una de succes.

Cunoașteți vreo persoană apropiată (rudă, prieten, coleg) care a plecat să lucreze în străinătate?

Da	72.3%
Nu	27.3%
NS/NR	0.4%
Total	100.0%

Din câte știți, această persoană s-a descurcat bine acolo?

Da	88.9%
Nu	7.3%
NS/NR	3.8%
Total	100.0%

Experiența personală în emigrație favorizează atât aspirația de a lucra în continuare în străinătate, cât și emigrarea celor din jur.

Dvs. ați lucrat în străinătate pentru un timp?

Dacă ar fi să alegeți între un loc de muncă în România și un loc de muncă într-o țară străină din apropiere (din Europa) ce ați prefera?

	Da	Nu	Total
Locul de muncă din România	26.1%	46.6%	44.4%
Locul de muncă din altă țară	64.4%	40.5%	43.0%
Depinde de slujbă	7.9%	3.6%	4.1%
Nu știu/Nu răspund	1.5%	9.2%	8.4%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Dvs. ați sfătui pe cineva să plece la muncă în străinătate?

Dvs. ați sfătui pe cineva să plece la muncă în străinătate?

	Da	Nu	Total
Da	73.2%	53.7%	55.8%
Nu	26.2%	41.0%	39.4%
NS/NR	6%	5.3%	4.8%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Emigrarea este asociată cu un câștig bănesc mai mare decât în țară, dar spațiul social căruia oamenii îi asociază o calitate mai bună este cel din comunitatea în care trăiesc în prezent. De remarcat este faptul că strategiile de supraviețuire care implică migrația, o implică în forme extreme, i.e. la distanțe geografice mari. Mobilitatea internă, la nivelul țării, nu mai este o opțiune.

	În localitatea în care trăiți	În altă localitate din România	În altă țară	NS/NR
Condițiilor de locuit	64.1	11.7	24.1	0.1
Banilor pe care i-ați câștiga	35.6	11.9	52.2	0.3
Condițiilor în care ați lucra	42.6	15.5	41.5	0.4
Satisfacției muncii	44.7	14.9	39.9	0.6
Libertății de a face ceea ce doriți	64.6	14.5	20.1	0.7
Calității relațiilor umane	67.7	14.0	17.5	0.7

În gospodăria Dvs. există vreo persoană care acum este plecată la muncă în străinătate?

Da	17.2%
Nu	82.8%
Total	100.0%

Câte persoane sunt plecate?

1	58%
2	26%
3	12%
4 sau mai multe	5%

Cei mai mulți dintre cei care sunt plecați la momentul actual sunt persoane cu vârsta între 25-34 de ani, în egală măsură bărbați și femei, îndeosebi din Transilvania și Moldova.

Sex		Col %
	Masculin	50.3%
	Feminin	49.7%

Vârsta	Mai puțin de 18 ani	2.4%
	18 - 24 ani	17.9%
	25 - 34 ani	40.3%
	35 - 44 ani	25.1%
	45 de ani și peste	14.4%

Regiune	Transilvania	36.7%
	Muntenia	25.5%
	Moldova	35.1%
	București	2.7%

Tip localitate	Rural	50.2%
	10-49 mii loc.	17.6%
	50-199 mii loc.	13.6%
	200 mii loc. și peste	18.6%

7.1. Atitudinea față de migrație a populației feminine aflate la risc

Populația feminină cu vârsta între 15-24 de ani reprezintă un segment social orientat în majoritate spre emigrare. În special fetele de 15-18 ani, cele cu venituri mici și din Moldova preferă un loc de muncă în străinătate.

Dacă ar fi să alegeți între un loc de muncă în România și un loc de muncă într-o țară străină din apropiere (din Europa) ce ați prefera?

Locul de muncă din România	35.6%
Locul de muncă din altă țară	55.9%
Depinde de slujbă	7.0%
Nu știu/Nu răspund	1.6%
Total	100%

Mai mult de jumătate dintre fete au diverse discuții despre posibilitatea de a emigra pentru a munci.

Dacă ar fi să alegeți între un loc de muncă în România și un loc de muncă într-o țară străină din apropiere (din Europa) ce ați prefera?

pe rând%	Au discutat cu cineva	
	Da	Nu
Locul de muncă din România	36.60%	63.40%
Locul de muncă din altă țară	69.90%	30.10%
Depinde de slujbă	45.50%	54.50%
Total	55.20%	44.80%

Cele care preferă locul de muncă din altă țară comunică mai mult pe tema emigrării, în special cu familia (cel puțin cu o persoană din familie).

Cele mai multe dintre fete percep atitudinea familiei ca fiind una de favorizare a emigrării.

	Au discutat					Nu au discutat				
	Te-a incurajat sa pleci	Nu a avut o opinie anume	Te-a sfatuit sa nu pleci	NS/NR	Total	Te-ar incuraja sa pleci	Nu ar avea o opinie anume	Te-ar sfatui sa nu pleci	NS/NR	Total
Atitudinea tatălui	13.7%	6.3%	6.3%	0.0%	26.3%	12.4%	34.9%	9.8%	16.2%	73.3%
Atitudinea mamei	18.7%	12.4%	8.9%	0.3%	40.3%	10.5%	29.5%	8.6%	11.1%	59.7%
Atitudinea fraților	15.2%	5.4%	3.5%	1.6%	25.7%	15.9%	22.5%	12.4%	23.5%	74.3%

Motivele pentru care fetele caută să emigreze sunt de natură economică.

Banii	78.7%
În România nu-ți poți găsi o slujbă	24.8%
Este o experiență interesantă	19.7%
Să fii independent de familie	11.1%
Ești respectat când te întorci	2.9%
Alt motiv	7.6%
Nu aş pleca sub nici un motiv	13.7%
NS/NR	0.3%

Legăturile cu familia și prietenii sunt motivele care le pot reține pe fete să nu plece. Remarcăm însă că aproape 10% dintre fete declară că nu le-ar putea reține nici un motiv.

Familia	78,1%
Prietenul/prietenii	23,5%
Frica de necunoscut	14,6%
E mai bine în orașul meu	12,1%
Alt motiv	3,2%
Nu m-ar putea reține nici un motiv	9,8%
NS/NR	0,6%

Majoritatea tinerelor (86%) conștientizează că există anumite riscuri în momentul în care pleacă la muncă în străinătate:

Credeți că există anumite riscuri în momentul în care cineva pleacă în străinătate pentru a munci?

Da	86%
Nu	14%
Total	100%

Încrucișând **dispoziția către încălcarea** normelor și **percepția riscului** putem identifica, pe subeșanționul tinerelor care își declară preferința pentru un loc de muncă în străinătate, trei categorii importante de grupuri aflate în situație de risc:

- riscul maxim la traficare - presupus pentru atitudinea declarat favorabilă încălcării normelor combinată cu a percepția riscului,
- risc mediu la traficare - presupus pentru atitudinea declarat favorabilă încălcării normelor combinată cu percepția riscului, dar și pentru inapetența pentru încălcarea normelor combinată cu a percepția riscului,
- risc minim - presupus pentru pentru inapetența pentru încălcarea normelor combinată cu percepția riscului.

		Percep riscul	
		Da	Nu
Dispoziție către încălcarea legilor/normelor	Da	Risc mediu 26%	Risc maxim 3%
	Nu	Risc minim 22%	Risc mediu 4%

Din punct de vedere sociodemografic, cele care știu de riscuri, dar sunt dispuse să încalce anumite reguli se concentrează în Moldova.

Dacă ați afla că o prietenă/o persoană apropiată este forțată să se prostitueze în România, ce ați face?

aș anunța poliția	71.8%
aș comunica familiei ei	1.1%
aș încerca să o salvez	4.4%
nu aș ști ce să fac	13.5%
nimeni nu poate ajuta o persoană aflată în această situație	2.8%
altele	3.8%
NS/NR	4.7%

Fetele tind să fie mai informate despre fenomenul traficului decât restul populației. În același timp, se pare că prietenii/cunoscuții sunt o sursă de informare mai importantă pentru ele, ceea ce indică un interes crescut pentru această problemă. Aceasta ridică însă problema calității informației furnizate în grup, dar poate constitui pe mai departe baza proiectării unor campanii de comunicare în anumite programe de prevenire.

Dvs. ați auzit de trafic de ființe umane?

Da	90.5%
Nu	9.2%
NR/NS	0.3%
Total	100.0%

De unde ați auzit?

TV	90.5%
presă	46.7%
radio	28.4%
discuții cu prietenii/cunoscuții	29.8%
altele	4.6%
Total	100%

În general reprezentarea fetelor asupra a ce înseamnă traficul de ființe umane nu este diferită de cea a restului populației. Tinerile care preferă un loc de muncă în străinătate tind să fie mai puțin informate asupra pericolelor pe care le implică traficul (vânzare, răpire, sechestrare).

Ce înțelegeți dvs. prin trafic de ființe umane?

	Cele care preferă locul de muncă din		Total eșantion (femei 15-24 ani)
	România	străinătate	
Prostituție	33.7%	27.4%	29.8%
Vânzarea de persoane	30.5%	27.4%	28.4%
Exploatarea prin muncă	15.8%	15.2%	15.8%
Vânzarea de copii	11.6%	8.5%	10.2%
Răpire de persoane	12.6%	8.5%	9.5%
Persoane obligate să se prostitueze	10.5%	9.8%	9.1%
Trafic de organe	3.2%	14.0%	9.1%
Sechestrarea de persoane	10.5%	5.5%	8.1%
Abuz împotriva voinței personale	8.4%	7.3%	7.7%
Cerșetorie - persoane obligate să cerșească	2.1%	4.3%	3.5%
Tinere duse în străinătate pentru prostituție	2.1%	3.0%	2.8%
Exploatarea copiilor	1.1%	3.0%	2.1%
Trecerea ilegală a frontierei	2.1%	3.0%	3.2%
Altele	11.6%	8.5%	9.5%

În general, ca să vă găsiți un loc de muncă, cum credeți că ar fi cel mai bine să procedați ...?	Cele care preferă locul de muncă din		Total eșantion (femei 15-24 ani)
	România	străinătate	
Să trimiteți CV-ul la firmele care vă interesează	27.7%	27.8%	27.6%
Citind/să citiți anunțurile din ziar	21.4%	18.2%	18.7%
Să mergeți direct la un patron și să-i cereți să vă angajeze	14.3%	15.3%	15.2%
Să apelați la o rudă/cunoștință	13.4%	16.5%	15.2%
Să mergeți la oficiul forțelor de muncă	16.1%	12.5%	14.9%
Să mergeți la o firmă particulară de plasare a forței de muncă	1.8%	5.7%	3.8%
Nu știu/Nu răspund	5.4%	4.0%	4.4%

În percepția fetelor, cele mai eficiente metode de căutare a unui loc de muncă sunt cele directe: trimiterea CV-ului (28%), anunțurile din ziare (19%), contactarea directă a firmelor (15%).

Oficiul forțelor de muncă este menționat de 15% dintre respondente, fie pentru că nu este cunoscut, fie pentru că nu este considerat un serviciu eficient. Se observă că fetele care ar prefera un loc de muncă în străinătate tind să se adreseze mai puțin acestui serviciu și să meargă mai degrabă la o firmă particulară de plasare a forței de muncă.

Mai mult de jumătate (56,5%) dintre fete consideră că în localitatea în care trăiesc șomajul și locurile de muncă pentru tineri reprezintă în aceeași măsură o problemă importantă, iar o treime consideră că locurile de muncă pentru tineri reprezintă o problemă mai importantă decât șomajul.

% din total eșantion		Problema șomajului					Total
		Deloc importantă	Nu prea importantă	Destul de importantă	Foarte importantă	NS/NR	
Problema locurilor de muncă pentru tineri	Deloc importantă	1,6	0,3	0,0	0,3	0,6	2,9
	Nu prea importantă	0,3	2,2	0,3	0,3	0,0	3,2
	Destul de importantă	1,0	5,7	9,2	1,9	0,6	18,4
	Foarte importantă	1,9	5,4	18,7	47,3	1,6	74,9
	NS/NR	0,0	0,3	0,0	0,0	0,3	0,6
Total		4,8	14,0	28,3	49,8	3,2	100,0

În opinia dvs., care este cel mai important lucru în viață?

	primul	al doilea	al treilea	Total
Să ai mulți bani	13.7%	11.7%	11.7%	37.1%
Să ai slujbă bună	27.0%	26.3%	19.0%	72.3%
Să ai o familie	41.9%	27.0%	13.3%	82.2%
Să ai copii	1.6%	11.1%	17.8%	30.5%
Să fii respectat în comunitatea în care trăiești	8.6%	13.0%	21.0%	42.6%
Să îi ajuți pe alții (familie, prieteni etc)	6.3%	10.2%	15.6%	32.1%
Altele	0.9%	0.6%	1.6%	3.1%
NS/NR		0.3%	1.0%	1.3%
Total	100.0%	100.0%	100.0%	-

Pentru fetele care ar prefera să lucreze în străinătate este mai important să aibă o slujbă bună, să aibă bani și să-i ajute pe alții, iar pentru fetele care preferă locul de muncă din România este mai important să aibă o familie.

	Cele care preferă locul de muncă din	
	România	străinătate
Să ai mulți bani	9.8%	17.0%
Să ai slujbă bună	23.2%	28.4%
Să ai o familie	50.9%	35.2%
Să ai copii	2.7%	1.1%
Să fii respectat în comunitatea în care trăiești	8.9%	9.1%
Să îi ajuți pe alții (familie, prieteni etc)	3.6%	8.0%
Altele	0.9%	1.2%
Total	100.0%	100.0%

Capitolul VIII Percepția socială a traficului de persoane și a riscului asociat emigrării

Majoritatea celor intervievați (85%) au auzit de traficul de ființe umane. Există anumite categorii socio-demografice în rândul cărora nivelul de notorietate al acestui fenomen este mai scăzut: persoanele cu educație scăzută, cu venituri mici, locuitorii din mediul rural și cei din orașele mici.

Mijloacele de comunicare în masă (TV, presă, radio) sunt cele prin care cei mai mulți au aflat despre traficul de ființe umane. Totuși, tinerii au menționat mai des discuțiile cu prietenii, cunoscuții ca sursă de informare.

Dvs. ați auzit de trafic de ființe umane?

Da	85.4%
Nu	13.1%
NR/ NS	1.6%
Total	100%

De unde ați auzit?

TV	90.1%
presă	50.8%
radio	30.9%
discuții cu prietenii/cunoscuții	23.9%
altele	1.8%
Total	100%

Traficul de ființe umane este asociat în principal cu vânzarea de persoane (29%), prostituție (28%), exploatarea prin muncă (18%) și vânzarea de copii (10%). Remarcăm însă faptul că traficul de ființe umane este asociat în principal cu acte împotriva voinței persoanei.

Locuitorii din mediul urban asociază mai des traficul cu prostituția. Dată fiind incidența mai ridicată a acestui fenomen în mediul urban, practic imaginile celor două fenomene tind să se suprapună.

Ce înțelegeți dvs. prin trafic de ființe umane?

Vânzarea de persoane	29.3%
Prostituție	27.5%
Exploatarea prin muncă	18.1%
Vânzarea de copii	10.2%
Trafic de organe	9.6%
Răpire de persoane	8.8%
Persoane obligate să se prostitueze	8.6%
Sechestrarea de persoane	6.6%
Abuz împotriva voinței personale	5.3%
Cerșetorie - persoane obligate să cerșească	4.3%
Tinere duse în străinătate pentru prostituție	4.3%
Exploatarea copiilor	2.0%
Trecerea ilegală a frontierei	2.3%
Altele	11.9%
NS	1.4%

Unele fenomene care pot implica și traficul de persoane, cum ar fi exploatarea prin muncă sau cerșitul, sunt fenomene des întâlnite în viața de zi cu zi.

Cât de des ați întâlnit următoarele fapte în viața de zi cu zi ...

	Copii care cerșesc	Copii care muncesc pe stradă	Adulți care cerșesc	Femei care se prostituează
Foarte des + des	81.1	42.9	73.9	41.0
Când întâlnițivă gândiți că ...	-	-	-	-
Fac acest lucru din propria lor voință	8.5	23.8	73.3	56.8
Sunt obligați de familie să facă acest lucru	70.0	50.8	7.3	3.6
Sunt obligați de o persoană străină de familie să facă acest lucru	7.2	12.2	5.7	7.2
Sunt obligați să facă acest lucru de o rețea care profită de pe urma lor/ei	13.7	11.6	11.1	29.5
NS/NR	0.7	1.7	2.7	2.9

Percepția generală în ceea ce privește copiii este că aceștia sunt mai degrabă obligați de familie să muncească/cerșească. Totuși, aproximativ 1 din 5 respondenți consideră că acești copii sunt exploatați de către persoane din afara familiei, fiind astfel posibile victime ale traficului de ființe umane.

În cazul prostituției, chiar dacă cei mai mulți (57%) consideră că femeile fac acest lucru din propria voință, aproape unul din trei respondenți (30%) le percep ca fiind exploatare de o rețea, ca posibile victime ale traficului. Această percepție o întâlnim mai des în rândul celor care au un **statut social mai ridicat, venituri mari** și în rândul locuitorilor din orașele mari, din Moldova și București.

Aproape jumătate dintre cei care preferă un loc de muncă în străinătate sunt dispuși să încalce anumite reguli, acesta făcându-i însă mult mai vulnerabili la trafic.

Pentru a lucra în străinătate ați fi de acord ...	Col %
Baza: cei care preferă un loc de muncă în străinătate	
să declarați în vamă alte scopuri ale vizitei decât cel real	36.6%
să stați mai mult decât vă permite viza	34.2%
să întrerupeți un timp orice fel de legături cu familia sau prietenii dvs.	15.6%
să dați pașaportul spre păstrare altcuiva	2.9%
să folosesc acte false	2.8%

Analizele statistice arată că cei care cunosc o persoană apropiată care a plecat să lucreze în străinătate sunt mai dispuși să încalce anumite reguli. Se pare că experiențele de migrație ilegală ale celorlalți perpetuează mai departe acest tip de comportament.

Credeți că există anumite riscuri în momentul în care cineva pleacă în străinătate pentru a munci?

Da	79.9%
Nu	20.1%
Total	100.0%

Nivelul de percepție al riscurilor asociate unui loc de muncă în străinătate este mai scăzut pe în rândul celor cu educație scăzută, cu venituri mici și în rândul locuitorilor din Transilvania.

Cei care consideră că nu există anumite riscuri în momentul în care pleci în străinătate pentru a munci sunt în același timp mai dispuși să încalce anumite norme.

Col%	Credeți că există anumite riscuri în momentul în care cineva pleacă în străinătate pentru a munci?			
	Da	Nu	Total	
Pentru a lucra în străinătate aș fi de acord	să declar în vamă alte scopuri ale vizitei decât cel real	35.2	42.2	36.6
	să stau mai mult decât îmi permite viza	33.0	38.9	34.2
	să întrerup un timp orice fel de legături cu familia sau prietenii	14.9	18.2	15.6
	să dau pașaportul spre păstrare altcuiva	2.6	4.0	2.9
	să folosesc acte false	2.1	5.5	2.8

Procedând ca în cazul eșantionului de fete, în funcție de aceste două întrebări putem identifica trei categorii importante de grupuri aflate în situație de risc:

		Percep riscul	
		Da	Nu
Dispoziție către încălcarea legilor/normelor	Da	Risc mediu 23%	Risc maxim 5%
	Nu	Risc minim 12%	Risc mediu 4%

Risc maxim 5% - bărbați, persoane cu vârsta între 18-34 de ani, persoane din Transilvania

Risc mediu 27% - persoane de 18-24 de ani, cu educație medie (școală profesională), venituri mici, din Moldova sau București, orașe mici sau mari. Lipsa perspectivelor la nivelul comunității în care trăiesc îi determină pe cei mai mulți dintre aceștia să-și asume aceste riscuri.

Să zicem că o prietenă bună a ta se întoarce din străinătate și îți spune că a fost forțată să se prostitueze. Tu ești prima persoană căreia i-a spus acest lucru. Ce ai sfătui-o să facă?

Să se ducă imediat la poliție	54.5%
Să nu mai spună nimănui	4.3%
Să se sfătuiască cu familia și apoi să decidă ce să facă	27.8%
Altceva	9.2%
NS/NR	8.0%

Cei care ar sfătui-o pe tânără să ascundă ceea ce i s-a întâmplat îi întâlnim cu precădere în rândul persoanelor foarte tinere (18-24 de ani) și a celor cu venituri foarte mici. Se observă că sunt exact cei din nișa socială cu vulnerabilitatea cea mai ridicată la trafic.

Concluzii desprinse din studiul cantitativ

1. Ancheta cantitativă indică faptul că populația României internalizează migrația circulară ca model principal de asigurare a viitorului. Astfel, problemele principale ale comunității de origine sunt percepute ca fiind **șomajul, locurile de muncă pentru tineri, siguranța individului, locuințele și corupția din administrația locală**. În perceperea acestor probleme, nu există diferențe zonale sau de status social. Așadar, nevoile de bază, prost gestionate la nivel local și central, se pot coagula în factori de respingere din comunitatea locală.

2. **Experiențele de migrație ale cunoscuților sunt receptate ca succese personale**, devenind astfel factori de atracție către necunoscut. (Până și calitatea relațiilor inter-umane este percepută ca fiind mai bună în străinătate, ceea ce relevă o posibilă continuă erodare a încrederii investite în instituțiile sau în oamenii comunității de origine.)

3. **Disponibilitatea fetelor (care preferă un loc de muncă din afara țării) de a-și căuta de lucru în străinătate prin intermediul firmelor particulare este destul de ridicată**, probabil tot ca urmare a capitalului social scăzut pe care îl are Oficiul pentru Migrația Forței de Muncă, ceea ce mărește riscurile emigrării lor. Reunirea tuturor agenților care efectuează medieri pentru găsirea unui loc de muncă în străinătate sub o autoritate unică de control probabil că ar minimiza acest risc.

4. **Vulnerabilitatea maximă** (definită în cercetarea de față prin încrucișarea a percepției riscului și a atitudinii favorabile față de încălcarea normelor) se pare **atinge un procent de 5% din populația României, și un procent de 3% din populația feminină cu vârsta cuprinsă între 15 și 24 de ani**. Nu reprezintă cifre mici, mai ales dacă li se asociază și vulnerabilitatea medie (definită fie de non-percepția riscului, fie de disponibilitatea încălcării normelor legale de emigrare). Datorită extensiunii mari a acestor grupuri în populație, campaniile continue de informare și conștientizare capătă o importanță deosebită.

5. Cinci șesimi din populație se declară în cunoștință de cauză în ceea ce privește existența fenomenului traficării persoanelor; așadar, **se pare că, până în prezent, proiectele de informare și conștientizare a populației au avut receptori. Principalul canal de comunicare socială asupra acestei probleme a fost însă televiziunea, ceea ce a restrâns posibilitatea difuzării unor mesaje bine focalizate pe spațiile sociale conținând grupuri cu adevărat vulnerabile**.

6. Aproximativ o treime din populația României asociază traficul de persoane cu vânzarea de persoane, și cam aceeași proporție indică prostituția ca o componentă a fenomenului. Tot aproximativ o treime din populație (cei cu statut educațional sau social mai înalt) asociază femeile care se prostituează cu o potențială exploatare a lor de către o rețea infracțională. Se pare, deci, că pentru a lărgi aceste proporții, pentru a face mai vizibil fenomenul traficului de persoane și pentru a desființa prejudiciile legate de victime este necesară **intensificarea campaniilor de informare mai ales prin prezentarea unor studii de caz**. De altfel, cercetarea calitativă a relevat faptul că mulți specialiști în combaterea fenomenului consideră prezentarea studiilor de caz ca fiind singura tehnică prin care se pot schimba percepțiile și mentalitățile sociale moștenite din perioade istorice în care nu exista trafic de persoane.

Capitolul IX Concluzii ale cercetării

Concluzii asupra funcționării cadrului legal

Legea specială nr. 678 din 2001 are câteva puncte slabe. Menționate mai des de către cei intervievați, au fost următoarele:

1. Definiția infracțiunii de trafic de persoane este percepută chiar de magistrați ca fiind într-o ușoară contradicție/nepotrivire în ceea ce privește intensiunea termenilor cu art. 329 al Codului Penal. De asemenea, pentru înlăturarea oricăror posibile confuzii, unii magistrați au propus a-brogarea tuturor prevederilor referitoare la trafic și exploatare incluse în Codul Penal.
2. Unii magistrați și ofițeri de poliție, ca și manageri de ONG sunt de părere că prevederea art. 32 (crearea centrelor de primire) nu ar trebui legată de indicarea strictă a județelor prin lege.
3. Articolele 43.-44. se pare că nu sunt suficient de clar formulate, astfel încât chiar procurorii reclamă precizarea conținuturilor concrete ale asistenței juridice gratuite la care victimele au dreptul.
4. După amendarea, în anul curent, a legii speciale, victimele traficului care nu sunt cetățeni români beneficiază de o perioadă de reflecție și recuperare - acordată prin sistemul de asistență de stat - de 90 de zile, pe când cele care sunt cetățeni români nu au la dispoziție decât 10 zile.

În fapt, legea specială nu funcționează, în percepția autorităților, a societății civile și a lucrătorilor din domeniu (psihologi, asistenți, polițiști sau magistrați) la parametri scontati în nici un domeniu.

- În ceea ce privește asistența acordată victimelor, infrastructura este creată, dar rămâne neutilizată, în condițiile în care victima nu realizează importanța unui astfel de sprijin sau nu are încredere în el.
- În ceea ce privește prevenirea, numai componenta de informare-conștientizare a funcționat în mod vizibil. Reducerea vulnerabilității la trafic a fost urmărită, conform art. 6 al legii speciale, prin adoptarea Legii nr. 116/2003, dar efectele produse în mod special asupra populației vulnerabile la trafic sau asupra victimelor reabilite, sunt aproape de nedetectat⁷.
- Evaluarea statistică a fenomenului vizibil, analizele periodice sunt dependente de calitatea înregistrării datelor, de unificarea perspectivelor asupra noțiunii de victimă și de existența unei infrastructuri adecvate pentru culegerea completă a informațiilor. Bazele de date existente deocamdată la Centrul de resurse, la ONPTP și la ANPDC urmăresc categorii diferite de intrare, dar, pentru producerea unor analize despre modul în care funcționează câmpul instituțional al asistenței, nu ar fi lipsit de interes să se poată determina intersecția lor. Pentru aceasta, instituțiile sus-menționate ar trebui să convină asupra unor categorii suplimentare de înregistrare.

Concluzii și recomandări asupra funcționalității cadrului instituțional

- ❑ Legislația structurează competențele aflate în sarcina autorităților locale, dar nu instituie un mecanism de sprijinire și supraveghere a lor prin intermediul celor centrale. **Canalele de comunicare trebuie formalizate mai clar, mai ales la nivelul autorităților care acordă servicii de asistență și la nivelul sistemului de identificare și referire a victimelor.**
- ❑ În subsidiar, se adaugă **persistența unor prejudecăți** asupra condiției sociale a victimelor. Apreciem astfel ca fiind oportune **cursurile de formare** pentru medici, profesori și funcționarii sau experții altor autorități locale. Se pare că ofițerii de poliție specializați în combaterea fenomenului au percepția cea mai puțin deformată. **Importanța temei trebuie însă înțeleasă de toți actorii sociali implicați.**
- ❑ Pentru eliminarea pierderilor din transferul de expertiză de la sectorul privat către cel de stat este esențială **contracarea fluctuațiilor de personal** prin politici coerente de susținere financiară

⁷La MMSSF sunt raportate, spre exemplu numai 4 (patru) victime reîncadrate în muncă în primul semestru al anului curent. Se prea poate însă ca cifra să fie mult mai mare, dar victimele să nu se fi declarat ca atare.

a DGASPC (salarii mai atractive pentru personalul care acordă asistență, majorarea fondurilor pentru monitorizarea cazurilor la risc și pentru efectuarea anchetelor sociale). Cum transferul de expertiză s-a efectuat și către alte structuri ale statului - Poliție, Inspectorate Școlare Județene, Direcții de Sănătate Publică - ar fi de dorit ca și personalul acestor instituții să aibă mai multă stabilitate în schema de personal.

- ❑ Din punctul de vedere al reprezentanților ONG-urilor este de dorit o mai atentă coordonare a eforturilor de finanțare a sistemului, i.e. **direcționarea fondurilor prin decizii comune ale tuturor organizațiilor care finanțează proiecte de asistență sau de prevenire.**
- ❑ Tot în zona asistenței private se originează opinia potrivit căreia **replicarea la nivel județean a componentei Grupului interministerial** ar facilita cristalizarea relațiilor interinstituționale într-o structură bine formalizată, bineînțeles în condițiile în care ar fi prevăzută **obligativitatea fiecărei autorități de a-și desemna un reprezentant.**
- ❑ Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copiilor sunt veriga cea mai puțin conectată la sistem, deși funcționarea adăposturilor pentru victimele traficului de persoane se află în gestiunea lor. Autorități locale cu experiență în managementul asistenței sociale de stat opinează că cea mai mare carență legislativă se află la nivelul metodologiei de decontare între-județeană a cheltuielilor pentru întreținerea victimei într-un centru de adăpost care nu se află în județul de origine al victimei. Numai pentru victimele minore sistemul este mai bine formalizat, prin faptul că ANPDC poate dispune eliberarea unor fluxuri financiare în acest scop.
- ❑ Replicarea componentei Grupului interministerial la nivel de Consilii Locale ar putea avea rolul de a tempera atitudinile anumitor DGASPC de a interveni în schemele de personal ale centrelor de adăpost sau în practicile profesionale și instrumentele aplicate.

Concluzii privind asigurarea asistenței victimelor traficului de persoane

1. Sistemul de identificare și referire a victimelor care urmează a fi standardizat în cel mai scurt timp presupune parcurgerea mai multor etape:

- identificarea potențialei victime de către reprezentanți ai unei autorități publice sau ai unui grup profesional și referirea ei inițială către serviciile de asistență socială (de stat) și către serviciile de îngrijire medicală,
- anchetarea situației victimei de către asistentul social,
- înaintarea dosarului către procuratură, unde se poate decide începerea anchetei și, pe cale de consecință, referirea victimei către serviciul de protecție a victimei și reintegrare socială a infractorilor de pe lângă tribunale (SPVRSI),
- consilierii acestor servicii SPVRSI informează victima cu privire la drepturile ei și serviciile la care poate avea acces și contactează apoi instituțiile specializate ale statului în vederea referirii către diverse tipuri de asistență de care victima are nevoie: consiliere psihologică, asistență juridică, mediere pentru un loc de muncă, disponibilitate pentru completarea studiilor etc. asigurând, în acest fel, aplicarea prevederilor Legii nr. 211/2004.

Se observă că mecanismul descris mai sus atribuie **roluri cheie procurorilor specializați ai DIICOT și consilierilor SPVRSI.** În aceste condiții, formarea lor profesională continuă devine una dintre necesitățile cele mai presante ale structurii instituționale care este menită să combată traficul. Un procuror sau un consilier care interpretează reglementările legale incorect pot priva victima de obținerea drepturilor sale. **De asemenea, este importantă înstructurarea capacității de a identifica o victimă a traficului și în corpul de cunoștințe profesionale ale altor categorii de funcționari care pot intra în contact cu ea: medici, profesori, polițiști și asistenți sociali.** Dacă, pentru polițiști și asistenți sociali, problema este cât de cât parte componentă a priceperilor și deprinderilor profesionale, dacă, pentru medici, MS va organiza în viitor astfel de cursuri, pentru profesori sau funcționari ai școlii identificarea victimei traficului de persoane rămâne deocamdată o problemă deschisă, mai ales datorită prejudecăților existente în sistemul educațional.

Identificarea și referirea inițială pot fi făcute și de persoane particulare, fără reprezentare instituțională.

Ca și în cazul medicilor sau al profesorilor, acest fapt presupune **conștientizarea deplină a problematicii traficului și eliberarea victimei din stereotipul negativ în care percepția socială asupra traficului o plasează**, chiar dacă nu în mod explicit.

Mai exact, sistemul de referire nu va putea funcționa la parametri scontati dacă percepția socială asupra culpei infracțiunii este transferată și asupra victimelor.

Nu în ultimul rând, merită să observăm că funcționarea acest sistem presupune un grad oarecare de colaborare a victimei cu sistemul judiciar, încă din momentul în care asistentul social înaintează rezultatele anchetei sociale către procuratură. Victimele care, cel puțin pentru moment, nu doresc să compare în fața reprezentanților parchetului pentru depunerea unei declarații sau pentru testimoniere, ar putea fi referite cu prioritate serviciilor de consiliere psihologică gratuită și de medierea unui loc de muncă chiar de către asistentul social.

2. În cazul în care victima nu se află în asistența unui ONG și nici nu se află cazată într-un adăpost al DGASPC, **protecția** față de racolatori/traficanti și familiile lor se face foarte rar. Expunerea la apropierea de traficanți, amenințările proferate de ei chiar în timpul derulării ședințelor de judecată, încercările traficantilor de a le mitui (eventual chiar în incinta tribunalelor), toate acestea se pare că nu contribuie la echilibrarea atitudinală a victimelor. Toți asistenții sociali intervievați, toți psihologii care au discutat cu victimele despre sentimentul lor de insecuritate în fața traficantilor, toți judecătorii care le-au privit în timpul proceselor și toți ofițerii de poliție care le-au însoțit în sălile de judecată afirmă faptul că sentimentul de frică le părăsește pe victime rareori, iar schimbarea declarației în instanță nu mai este o surpriză.

Pentru a ameliora această situație, lucrătorii în domeniu **propun înregistrarea declarațiilor victimelor sub identitate schimbată** (într-o manieră similară cu cea descrisă în legea pentru protecția martorilor). Nu de puține ori a suvenit și propunerea de a scoate victima din sala de judecată, pe cât posibil. A fost sugerată **posibilitatea audierii în timp real prin canale de comunicare video-audio**.

Din cauza sentimentului de insecuritate pe care îl au, victimele fie nu formulează deloc cereri pentru compensații financiare, fie, dacă totuși se decid să pretindă bani, cuantumul nu se ridică aproape niciodată la suma la care au dreptul - cea de care au fost private prin exploatare.

3. Asistența medicală este, prin lege, gratuită. Dar, în fapt, situația în care victima nu mai deține calitatea de asigurat al CNASS nu are soluție practică deocamdată. În acest domeniu putem spune că există încă o carență legislativă. Îndreptarea ei s-ar putea produce numai prin **abilitarea oricărui sistem de asistență, protecție (fie el privat sau de stat) sau chiar de combatere de a referi victima, încă din faza de identificare, către serviciile medicale**, așa cum este preconizat să și funcționeze mecanismul de referire descris mai sus. **Obligațiile cadrelor medicale și ale CNASS vor trebui stipulate în amănunt prin lege.**

4. Consilierea psihologică este un serviciu care se acordă conform Legii nr. 211 numai la cerere.

Chiar dacă orice victimă a traficului de persoane are nevoie reală de consiliere psihologică, arareori această nevoie este și conștientizată. **În opinia unor psihologi, victimele participă cu interes mai mare la activitățile de consiliere de grup, și nu de consiliere individuală.** Într-o primă etapă, sunt mai ușor de convins să participe la grupuri de „învățare socială”, iar **utilitatea consilierii psihologice individuale o descoperă ca o consecință a activităților de grup.**

Având în vedere aceste observații făcute de persoane cu experiență în domeniu, probabil că ar fi mai eficient un parteneriat între instituțiile statului și ONG, prin care instituțiile să refere cazul iar ONG să asigure activități de grup pe problematici de interes pentru victime. Cu timpul, autoritățile statului ar putea dezvolta servicii similare.

5. Inserția sau reinserta victimei pe piața muncii este asigurată deocamdată mai mult pentru cele care se află în asistența unei organizații nonguvernamentale.

Cum locul de muncă - cât de cât în conformitate cu nevoile victimei - reduce pericolul retrafficării, este de dorit ca victima să fie referită AJOFM cât mai repede cu putință, în orice caz imediat ce își dă acordul. Tot experiența asistenților sociali și a psihologilor care lucrează cu victime ale traficului pune în evidență faptul că medierea pentru obținerea unui loc de muncă se face pentru o victimă de 2-3 ori,

până când aceasta reușește să se integreze normal pe piața muncii. Referirea victimei către AJOFM se pare că nu este încă bine formalizată, cum nu este stipulată nici obligația agenției de a face încercări repetate de mediere, în cazul în care primul plasament pe piața muncii nu este viabil.

6. Completarea studiilor este, tot conform legii, esențială în câștigarea unei calificări profesionale dorite de victime. (Există meserii pentru care AJOFM nu poate înscrie un cursant și nu îi poate media loc de muncă decât în baza certificatului de absolvire a studiilor obligatorii de 8 clase).

Persoanele cu abandon școlar care doresc să se reînscire la cursuri în anul de studiu întrerupt, dar au depășit cu 2 ani vârsta legală a elevilor aceluși an de studiu, sunt obligate să recurgă la alte forme de învățământ, unde normele metodologice de funcționare le pot ridica alte obstacole. De exemplu, dificultatea punerii în aplicare a programului „A doua șansă” constă în limitarea, prin norme legale, a numărului minim de persoane care compun anul de studiu.

În ceea ce le privește pe victimele minore cu drept de reînscirere la cursuri de zi, chiar opinii cu autoritate în domeniu au convers spre faptul că situația lor ar trebui cunoscută de către personalul școlii, dar acesta ar trebui să semneze un contract de confidențialitate, iar încălcarea lui ar trebui sancționată.

7. Asistența juridică pentru persoanele traficate se asigură la cerere. Reprezentarea la proces este asigurată de un avocat din oficiu, în condițiile în care victima nu poate apela la un avocat plătit. Calitatea acestei asistențe se pare că are de suferit datorită numărului mare de cauze pe care le ia în apărare un avocat din oficiu. Aceasta fiind o problemă a sistemului de justiție, **situațiile de eficiență în furnizarea asistenței juridice se pare că vin tot din zona societății civile.** ONG-urile, prin personal specializat, juriști sau avocați, încearcă și rezolvarea unor probleme legale personale ale victimelor, nu numai reprezentarea în sala de judecată.

Semnalăm că multe cauze de trafic se judecă în ședințe publice pentru că victimele nu cunosc faptul că pot cere ședință închisă. Uneori chiar judecătorii uită această prevedere legală, nu numai cei care asigură asistența juridică.

Concluzii desprinse din investigarea atitudinilor față de migrație coroborate cu studiile de caz

Factorii de încurajare a migrației și, implicit, de expunere la risc sunt adesea:

- ❖ familia și comunicarea între membrii ei,
- ❖ problemele comunității locale, în special problema locurilor de muncă pentru tineret, dar și problema generală a șomajului,
- ❖ capitalul social scăzut, încrederea scăzută în instituțiile statului, consecință a unui deficit educațional,
- ❖ disponibilitatea de a încălca anumite norme legale în situația de emigrare sau apercepția riscului emigrării.

Se observă că fiecare dintre acești factori se află în relație fie cu instituții sociale (familia) fie cu instituții de drept (instituții de educație, de mediere pentru găsirea unui loc de muncă etc.) ale căror acțiuni sociale au fost detaliate prin cercetarea calitativă.

❖ Concluzii generale

Ancheta calitativă desfășurată în instituții de stat și organizații ale societății civile a identificat problemele percepute de către cei care gestionează creionarea, implementarea sau finanțarea politicilor de combatere și prevenire. Cel mai des au revenit mențiunile despre:

- neclaritatea termenilor (în special a semnificației juridice a termenului victimă),**
- cooperarea intersectorială la toate nivelele,**
- mecanismul de referire a victimelor către sistemul care le asigură asistența,**
- formalizarea cadrului de cooperare pentru autorități și societate civilă,**
- capacitatea sistemului de a produce statistici,**
- schimbarea mentalităților și a percepțiilor sociale.**

Neclaritatea termenilor și inexistența stipulației legale a momentului de la care o persoană traficată are dreptul la aplicarea mijloacelor de asistență și la compensații pot conduce la aplicări distorsionate ale legii.

Cooperarea intersectorială inițiată de către societatea civilă s-a dovedit a fi un succes din punctul de vedere al structurării unor canale de comunicare între instituții. Bugetarea eforturilor impuse de activitățile comune ar fi următorul pas obligatoriu de parcurs de către autorități.

Nu în ultimul rând, trebuie semnalate reglementări intra-instituționale care încetinesc dezvoltarea cooperării. În plan concret, mulți respondenți au semnalat că între DGCCOA și IGPF colaborarea pentru referirea și instrumentarea dosarelor de trafic ar putea fi îmbunătățită dacă ofițerii celor două structuri care combat criminalitatea organizată nu ar trebui să-și contabilizeze dosarele înaintate la Parchet ca indicatori în performanța activității.

Mecanismul de identificare și referire a victimelor către sistemul care le asigură asistența funcționează cât de cât, pe baza acordurilor bilaterale, pentru minorii traficați în străinătate și pentru victimele repatriate voluntar prin misiunile OIM. Victimele adulte și cele minore aflate în traficul intern sunt deocamdată mai puțin vizibile pentru sistemul de asistență, chiar și pentru cel privat, nu numai de stat. Aproape toate structurile de asistență așteaptă ca victima „să vină și să solicite”, nu se întorc spre mediul vulnerabil să descopere cazurile. Singura muncă de acest tip este făcută de ofițerii de poliție prin investigarea unor dosare.

Tot ofițerii de poliție, împreună cu procurorii lucrează în prezent la perfecționarea acestui mecanism. În el ar trebui angrenați însă și reprezentanții altor instituții: asistența socială, rețeaua de asistență medicală, școala. Ministerul Sănătății își propune, de altfel, să contribuie prin informarea medicilor la mărirea capacității de absorbție a mecanismului de referire.

Toți actorii câmpului instituțional destinat combaterii traficului de persoane au semnalat **necesitatea formalizării coerente** a întregului cadru de acțiune, tocmai pentru a înlesni cooperarea intersectorială.

Așadar, este de dorit ca fiecare autoritate centrală și locală cu rol în domeniu să-și desemneze un departament sau un post de lucru pentru care problematica traficului să fie în organigramă, respectiv în fișa postului. Se evită astfel pierderile de resurse pe care le-a înregistrat până acum funcționarea Grupului interministerial.

Termenii neclari și lipsa unei colaborări în cadru bine stabilit conduc nu numai la griparea mecanismului de referire, ci și la haos în colectarea datelor statistice asupra fenomenului. **Capacitatea sistemului de a produce statistici** - și, prin urmare, analize cauzale - depinde exclusiv de **înțelegerea fenomenului** în rândul reprezentanților instituțiilor care au control asupra identificării victimelor.

De aceste analize ar trebui să depindă formularea liniilor directe ale politicilor de prevenire și de asistență. Deocamdată numărul mare de victime înregistrate la Centrul de resurse anul acesta, în primele 5 luni, și, prin comparație, numărul mic de victime care au beneficiat de asistență, fac dificilă opțiunea bugetării cu prioritate a activității de prevenire. În principiu, toate victimele care nu au fost parte în programe de asistență măcar de durată medie sunt vulnerabile la retrafficare.

Probleme încă în lucru rămân **percepțiile și mentalitățile asupra traficului** și a victimelor acestei infracțiuni. După cum s-a putut constata și în ancheta cantitativă, cele mai conservatoare concepții le au persoanele cu statut social înalt. Dacă, din lipsă de înțelegere a fenomenului, și sub imperiul prejudecăților colective, victima este confundată cu o prostituată, evidențierea cazului de trafic se pierde, ca și posibilitatea de a i se acorda asistență victimei. Multe dosare încadrate și instrumentate de procurori pe baza legii speciale la cauze de trafic își găsesc încadrarea juridică schimbată atunci când ajung pe rol în instanța de judecată, unde, din lipsă de informare asupra fenomenului, devin cauze de proxenetism. În aceste cazuri, victima nu mai beneficiază de asistență sau de compensații, deși e victimă. Fapte similare au loc și la nivelul altor instituții.

Pentru ca o seamă dintre prevederile legii speciale de combatere a traficului să poată fi aplicabile, este necesară **completarea legislației în alte domenii precum ar fi cel al asigurărilor sociale de sănătate și cel al educației.**

Se pare că vizibilitatea acestui fenomen infracțional ar putea fi îmbunătățită dacă s-ar renunța, prin prevederi legale exprese, la întocmirea lucrărilor penale (în prima fază a cercetărilor) pentru infracțiuni conexe - trecere frauduloasă a frontierei etc - comise de victimele traficului. Probabil că psihologii care asistă aceste victime au dreptate: știind că, în primă fază a cercetării, există posibilitatea să fie pedepsite, aceste persoane nu mai reclamă infracțiunile al căror subiect au fost.

Nu în ultimul rând, merită menționat faptul că introducerea cardului migrantului ar putea fi, printre altele, și o posibilitate de a elimina plecările din țară cu contracte false de muncă.

CUPRINS

Acronime	2
Cuvânt înainte	3
Obiectivele studiului	4
Capitolul I Cadrul instituțional	6
1.1. Coordonate legislative	6
1.2. Autorități publice și cadrul lor de colaborare efectivă	15
1.3. Alți actori sociali cu importanță în combaterea traficului de persoane	23
1.4. Relațiile între actorii sociali așa cum se identifică din cadrul legal	32
1.5. Actorii instituționali despre cadrul legal	33
Capitolul II Resurse financiare implicate în politicile anti-trafic	36
Capitolul III Profilul victimei traficului de persoane și studii de caz	37
Capitolul IV Protecția și asistența acordate victimelor traficului de persoane	46
4.1. Identificare și referire	46
4.2. Protecție	47
4.3. Asistență	48
4.4. Asistența asigurată copiilor	51
4.5. Centrele de tranzit și adăpost pentru victime	51
Capitolul V Prevenirea traficului de ființe umane	54
5.1. Perspective și mentalități	54
5.2. Coordonatele de acțiune	54
Capitolul VI Date statistice privitoare la fenomenul infracțional în ansamblul său	57
6.1. Constatarea infracțiunilor, soluționarea cauzelor în justiție	57
6.2. Înregistrarea victimelor infracțiunii de trafic de ființe umane	59
6.3. Sumele de bani indisponibilizate în urma cercetărilor polițienești	60
6.4. Monitorizarea asistării victimelor traficului de ființe umane	61
6.5. Date statistice asupra minorilor returnați (însoțiți sau nu)	64
6.6. Date statistice privitoare la cazurile asistate de OIM București	65
Capitolul VII Atitudinea față de migrație	66
7.1. Atitudinea față de migrație a populației feminine aflate la risc	68
Capitolul VIII Percepția socială a traficului de persoane și a riscului asociat emigrării	73
Capitolul IX Concluzii ale cercetării	76

